

Årsrapport 2018

Lyse AS

Konsern
regnskap

Innhold

Finansielle nøkkeltall for Lyse	3
Årsberetning	6
Erklæring fra styret og konsernsjef	15

Konsern regnskap og noter konsernregnskap

Resultatregnskap	16
Utvidet konsolidert resultatregnskap	17
Balanse	18
Kontantstrømoppstilling	20
Endringer i konsernets egenkapital	22
Noter til regnskapet	24

Regnskap og noter Lyse AS (morselskap) **112**

Revisors beretning	138
Alternative resultatmål	142

Finansielle nøkkeltall for Lyse *)

FRA RESULTATREGNSKAPET

			2018	2017	2016	2015	2014
Inntekter		Mill. kr	10 268	8 661	6 637	5 888	6 102
EBITDA	(1)	Mill. kr	3 978	3 942	2 693	2 548	4 142
EBITDA underliggende drift	(2)	Mill. kr	4 376	2 722	2 679	2 213	2 370
Driftsresultat (EBIT)	(3)	Mill. kr	2 670	3 090	1 843	1 656	3 344
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter		Mill. kr	-398	245	-241	307	274
Engangsposter EBITDA		Mill. kr	0	975	255	28	1 498
Engangsposter nedskrivninger (-), reversering nedskrivning (+)		Mill. kr	15	0	-59	-110	-58
Driftsresultat (EBIT) underliggende drift	(4)	Mill. kr	3 053	1 871	1 888	1 433	1 631
Netto finansposter		Mill. kr	270	327	390	386	419
Årsresultat etter skatt		Mill. kr	1 064	1 942	796	708	2 204

FRA BALANSEN

			2018	2017	2016	2015	2014
Totalkapital		Mill. kr	31 903	29 491	23 564	23 191	21 848
Herav driftsmidler og investeringer i selskaper		Mill. kr	21 907	21 244	18 074	19 139	18 022
Kontanter og bank***)		Mill. kr	5 105	3 505	2 062	573	749
Egenkapital		Mill. kr	9 153	8 885	7 063	6 412	6 027
Brutto rentebærende gjeld inkl. finansiell leasing	(6)	Mill. kr	14 402	13 867	10 643	10 763	9 538
Herav andel ansvarlig lån		Mill. kr	2 138	2 261	2 200	2 300	2 400
Netto rentebærende gjeld	(7)	Mill. kr	9 298	10 362	8 580	10 189	8 788
Sysselsatt kapital	(8)	Mill. kr	23 555	22 751	17 706	17 175	15 565

KONTANTSTRØM

			2018	2017	2016	2015	2014
Netto kontantstrømmer fra driften		Mill. kr	3 498	1 593	1 947	1 310	1 531
Netto rentekostnader		Mill. kr	351	319	341	384	407
Utbetalt utbytte til eier		Mill. kr	511	480	420	432	382
Netto investeringer i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		Mill. kr	2 472	1 875	1 739	1 934	1 722
Netto investeringer i eierandeler	(9)	Mill. kr	-603	-492	-1 780	210	-983
Likvide midler ***)		Mill. kr	5 105	3 505	2 006	491	702
Ubenyttede trekkrettigheter		Mill. kr	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800

FINANSIERINGSSTØRRELSER

			2018	2017	2016	2015	2014
Netto rentebærende gjeld / EBITDA			2,3	2,6	3,2	4,0	2,1
Netto rentebærende gjeld / EBITDA underliggende drift			2,1	3,8	3,2	4,6	3,7
Funds from operations (FFO)	(10)	Mill. kr	2 798	1 773	1 715	1 431	1 398
EBITDA rentedekning	(11)		9,0	10,1	6,6	6,0	9,0
FFO rentedekning	(12)		6,4	4,5	4,2	3,4	3,0
FFO / netto rentebærende gjeld		%	30,1%	17,1%	20,0%	14,0%	15,9%
Rentebærende gjeldsgrad	(13)	%	61,1%	60,9%	60,1%	62,7%	61,3%
Egenkapitalandel	(14)	%	28,7%	30,1%	30,0%	27,6%	27,6%
Egenkapitalandel - hensyntatt ansvarlig lån	(15)	%	35,4%	37,8%	39,3%	37,6%	38,6%

NØKKELTALL, REGNSKAP

			2018	2017	2016	2015	2014
EBITDA margin underliggende drift	(16)	%	42,6%	35,4%	42,1%	37,6%	38,8%
EBIT margin underliggende drift	(17)	%	29,7%	24,3%	29,7%	24,3%	26,7%
Egenkapitalrentabilitet	(18)	%	11,8%	24,4%	11,8%	11,4%	42,5%
Avkastning sysselsatt kapital	(19)	%	11,5%	15,3%	10,6%	10,1%	22,1%

NØKKELTALL, ENERGI

			2018	2017	2016	2015	2014
Middelproduksjon		GWh	5 921	5 743	5 743	5 743	5 743
Magasinkapasitet		GWh	5 249	5 068	5 068	5 068	5 068
Produksjon vannkraft	(20)	GWh	7 524	6 163	7 363	6 500	6 685
Områdepris NO2		øre/kWh	41,55	26,89	23,32	17,66	22,80
Faktisk oppnådd pris (ekskl. sikring)		øre/kWh	42,95	29,71	25,06	21,48	24,13
Bokført verdi av vannkraft pr kWh		kr/kWh	1,49	1,17	1,18	1,18	1,18
Strømleveranse sluttbruker		GWh	2 798	3 106	3 034	3 047	2 916
Levert volum Naturgass, biogass og drivstoff		GWh	554	553	547	571	533
Levert volum Fjernvarme og kjøling		GWh	174	162	159	152	136

NØKKELTALL, TELEKOM

			2018	2017	2016	2015	2014
Sysselsatt kapital	(8)	Mill. kr	8 172	7 668	3 779	3 443	3 019
EBITDA	(1)	Mill. kr	1 276	1 748	859	695	583
EBITDA margin	(5)	%	36,4%	47,2%	34,0%	30,1%	28,5%
Bokført verdi driftsmidler, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter		Mill. kr	7 446	7 043	3 956	3 550	3 037
Antall kilometer fibernett		km	37 855	33 496	29 149	25 209	20 741
Antall aktive fiberkunder i Altibox partnerskap			536 280	493 802	446 454	406 843	364 322
Antall aktive fiberkunder eiet av Lyse **)			305 947	280 551	252 947	214 303	188 958
Antall solgte fiberkontrakter			569 473	524 495	479 010	433 819	386 341

NØKKELTALL, ELNETT

		2018	2017	2016	2015	2014
Antall nettkunder		145 595	143 003	141 735	140 582	137 901
Levert energi (totalt forbruk området)	GWh	5 931	5 671	5 665	5 661	5 432
Nettkapital (NVE kapital) lagt til grunn i inntektsrammen	Mill. kr	3 509	3 255	3 059	2 781	2 485
Målt effektivitet (NVE effektivitet) distribusjonsnett	%	102,3 %	107,1 %	114,7 %	113,0 %	113,7 %
Målt effektivitet (NVE effektivitet) regional og sentralnett	%	104,8 %	97,3 %	105,2 %	124,2 %	113,3 %
KILE-kostnad	Mill. kr	22,49	19,36	16,32	27,83	11,96

EIERE

		2018	2017	2016	2015	2014
Ansvarlig lån fra eiere	Mill. kr	2 000	2 100	2 200	2 300	2 400
Renter og avdrag ansvarlig lån	Mill. kr	165	162	170	177	191
Utbytte / eieruttak	Mill. kr	500	480	420	432	382
Foreslått utbytte	Mill. kr	550	500	480	420	432
Foreslått utbytte pr aksje	kr	545	496	476	416	428
Resultat pr aksje	(21) kr	1 008	1 921	793	687	2 206

*) Konsernet har med virkning fra 1. januar 2018 endret innregningen av tilbakekjøp av kraft for videresalg til konsernets kunder og valgt å endre innregning fra netto til bruttoføring av inntektene. Konsernet har også valgt å endre presentasjon av resultat fra tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet. Resultatandelen presenteres som finanspost (tidligere presentert som del av driftsresultatet). Nøkkeltall for 2017 og 2018 er omarbeidet for å reflektere endringen.

**) Inkludert datterselskaper og felleskontrollert virksomhet eiet av Lyse

**) Inkludert kortsiktige finansielle plasseringer

Definisjoner:

(1) EBITDA	Driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger
(2) EBITDA underliggende drift	EBITDA justert for urealisert verdiendringer på finansielle instrumenter og vesentlige engangsposter
(3) EBIT	Driftsresultat
(4) EBIT underliggende drift	Driftsresultat justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter, vesentlige engangsposter og nedskrivninger
(5) EBITDA margin	EBITDA / netto driftsinntekter
(6) Brutto rentebærende gjeld	Langsiktige og kortsiktige lån, inkl. finansielle leasingforpliktelser
(7) Netto rentebærende gjeld	Brutto rentebærende gjeld - likvide midler inkludert kortsiktige finansielle plasseringer
(8) Sysselsatt kapital	Egenkapital + rentebærende gjeld
(9) Investeringer i eierandeler	Kjøp av aksjer eller andeler og utbetaling av ansvarlige lån til tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet
(10) Funds from operations (FFO)	EBITDA underliggende drift fratrukket betalte renter og betalbar skatt inneværende år
(11) EBITDA rentedekning	EBITDA / rentekostnader
(12) FFO rentedekning	FFO / rentekostnader
(13) Rentebærende gjeldsgrad	Brutto rentebærende gjeld / (brutto rentebærende gjeld + bokført egenkapital)
(14) Egenkapitalandel	Egenkapital / sum eiendeler
(15) Egenkapitalandel - hensyntatt ansvarlig lån	Samlet egenkapital + ansvarlig eierlån / sum eiendeler
(16) EBITDA margin underliggende drift	EBITDA underliggende drift / driftsinntekter
(17) EBIT margin underliggende drift	EBIT underliggende drift / driftsinntekter
(18) Egenkapitalrentabilitet	Årsresultat i % av gjennomsnittlig egenkapital - resultat for siste 12 måneder
(19) Avkastning sysselsatt kapital	Driftsresultat i % av gjennomsnittlig sysselsatt kapital - resultat for siste 12 måneder
(20) Produksjon vannkraft	Produksjon referert generatororklemme, redusert pumping
(21) Resultat pr aksje	Årsresultat tilordnet aksjonærer / antall aksjer i selskapet

Årsberetning

2018

Lyse er et norsk konsern med virksomhet innenfor områdene energi, telekommunikasjon og elnett.

Lyse er et norsk konsern med virksomhet innenfor områdene energi, telekommunikasjon og elnett.

Innen fornybar og regulerbar vannkraft er Lyse en nasjonal aktør, og konsernet er en betydelig nasjonal utfordrer på fiberbredbånd.

Lyse har regionalt bygget ut landets mest varierte og komplette infrastruktur for strøm, bio- og naturgass, fjernvarme og fiberbredbånd. God tilgjengelighet og høy leveringssikkerhet prioriteres.

Selskapets aksjonærer er 16 kommuner i Sør-Rogaland. Aksjonærene legger til grunn et langsiktig industrielt eierskap og har forventninger til selskapet som samfunnsbygger med et regionalstrategisk perspektiv og tilfredsstillende lønnsomhet.

VIRKSOMHETEN I 2018

Viktige hendelser

- Nytt kraftverk i Lysebotn ble ferdigstilt i september. Prosjektet som har pågått i 5 år og som har hatt en kostnadsramme på 1.8 milliarder ble levert på tid og kost
- God disponering av vannmagasinene i slutten av 2017 og i hele 2018 resulterte i en rekordhøy produksjon på 7.5 TWh
- Altibox kunde nummer 500.000 ble koblet opp i april, og en avsluttet året med 536.000 kunder
- For niende år på rad er det Altibox som har de aller mest fornøyde kundene i kategorien Bredbånd (EPSI)
- Eidsiva Bredbånd AS signerte i desember partneravtale med Altibox
- Avtale om kjøp av Forsand Elverk ble signert i november

- De resterende aksjene i Skangas ble solgt til Gasum i juni, og Lyse har dermed solgt seg helt ut av LNG (flytende naturgass)
- Lyse har igjennom året hatt god tilgang på finansiering i markedet. Lyse AS hentet i mai 90 millioner Euro i det tyske Schuldscheinmarkedet, noe som gir ytterligere diversifisering av Lyses innlånskilder

Økonomiske resultater

I 2018 ble årsresultat før skatter 2 400 millioner kroner, mot 2 764 millioner i 2017. Etter skatter utgjorde årsresultatet 1 064 millioner kroner, mot 1 942 millioner året før.

Konsernets årsresultat preges av god kraftproduksjon. Årets vannkraftproduksjon på 7,5 TWh (milliarder kilowattimer) (middelproduksjon 5,9 TWh) er den høyeste årsproduksjonen noensinne. Faktisk oppnådd pris (ekskl. sikring) ble 42,95 øre/kWh for 2018, sammenlignet med 29,71 øre/kWh i 2017.

Driftsresultatet for energivirksomheten på 2 143 millioner er 549 millioner bedre enn i 2017. Forbedringen forklares primært med en forbedring i underliggende drift på 1 151 millioner, delvis motsvart av 643 millioner i negativt urealisert verdiutvikling på finansielle instrumenter. Lyse er godt posisjonert med regulerbar vannkraftproduksjon i Sør-Norge. En god disponering av vannmagasinene i slutten av 2017 og gjennom hele 2018, kombinert med relativt høy pris i 2018 sammenlignet med foregående år, forklarer den gode forbedringen i underliggende resultat i 2018. De øvrige virksomhetene på energiområdet; energisalg, gass/biogass og fjernvarme/fjernkjøling, leverte alle forbedret resultat i 2018 sammenlignet med 2017.

Televirksomheten fortsetter veksten og har styrket markedsposisjonen gjennom organisk kundevekst. Virksomheten hadde ved årets utløp 536 280 aktive Altibox-kunder (på egen og partneres fiber). Driftsresultatet for televirksomheten i 2018 var på 460 millioner. Driftsresultat for 2017 preges av en urealisert engangsgevinst på 952 millioner, i forbindelse med at Viken Fiber skiftet kontrollkategori fra felleskontrollert virksomhet til datterselskap. Justert for engangsgevinsten i Viken Fiber er driftsresultatet forbedret fra 433 millioner i 2017. Forbedringen forklares med fortsatt sterk kundevekst og effektiviseringstiltak, delvis motsvart av økte innholdskostnader, samt økte avskrivninger og amortisering.

Inntektsrammen fastsatt av NVE (Norges Vassdrags- og Energidirektorat) er bestemmende for inntektene og årsresultatene i nettvirksomheten. Inntektsrammen for 2018 økte med 61 millioner kroner sammenlignet med fjoråret. Hovedgrunnen til at driftsresultatet reduseres med 43 millioner sammenlignet med 2017 forklares imidlertid med en prinsippendring på behandling av anleggsbidrag som gir en negativ effekt i 2018. Selskapets nettdrift er av NVE målt til å være mer effektiv enn gjennomsnittet i bransjen. Virksomheten fortsetter med en stabil driftssituasjon i 2018, og avbruddskostnadene ble på beskjedne 22 millioner kroner, noe som er 3 millioner høyere enn i 2017.

Øvrig virksomhet, som innbefatter støttefunksjoner, hadde en forbedring i driftsresultatet fra 2017 til 2018 på 28 millioner.

Konsernets drift ga i 2018 en avkastning på 11,5 % målt ved driftsresultat i forhold til gjennomsnittlig sysselsatt kapital. Avkastning på bokført egenkapital ble 11,8 %.

For Lyse AS, konsernets morselskap, ble årsresultat på 1 148 millioner kroner, mot 1 163 millioner i 2017.

Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er tilstede i henhold til regnskapsloven § 3-3a og at konsernregnskapet og selskapsregnskapet til Lyse AS er utarbeidet i samsvar med dette.

Underliggende driftsresultat

Driftsresultatet i 2018 ble på 2 670 millioner kroner. Resultat fra underliggende drift er driftsresultat justert for urealiserte verdiendringer på finansielle kraftkontrakter og vesentlige engangsposter. Lyse fokuserer på resultater fra underliggende drift i økonomisk rapportering og det er derfor i hovedsak underliggende drift som kommenteres i gjennomgang av driftsresultat og forretningsområder.

(Tall i millioner kroner)	2018	2017
Underliggende driftsinntekter	10 309	7 686
Underliggende driftskostnader	7 256	5 815
Underliggende driftsresultat	3 053	1 871
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (+ inntekt)	-398	245
Vesentlige engangsposter (+ inntekt)	15	975
Driftsresultat	2 670	3 090

Underliggende driftsresultat i konsernet ble på 3 053 millioner kroner i 2018, en forbedring på 1 182 millioner fra 2017.

Lyse-konsernets inntekter fordeler seg som følger mellom virksomhetsområdene: Energi 5 327 millioner kroner, Telekom 3 502 millioner, Elnett 1 415 millioner og Øvrig 65 millioner. Underliggende driftsinntekt ble 10 309 millioner kroner, noe som er en økning på 34 % sammenlignet med fjoråret. Øking forklares med økt resultat i Energisegmentet på grunn av økt vannkraftproduksjon kombinert med høyere pris, samt med konsolidering av Viken Fiber i hele 2018 mot kun i desember i 2017.

Økning i underliggende lønn og andre driftskostnader forklares primært med konsolidering av Viken Fiber i 2018.

Årets ordinære avskrivninger beløper seg til 1 299 millioner kroner mot 813 millioner i 2017. Økningen skyldes primært konsolidering av Viken fiber i 2018.

Underliggende EBITDA (driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger) for konsernet ble på 4 376 millioner kroner mot 2 722 millioner i 2017.

Vesentlige urealiserte verdiendringer som er korrigeret ved beregning av underliggende driftsresultat beløper seg til en negativ resultat effekt på 398 millioner kroner. I hovedsak vedrører dette urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter anvendt for pris- og valutasikring av fremtidig kraftproduksjon.

Vesentlige engangsposter som det er korrigeret for ved beregning av underliggende driftsresultat utgjør en netto positiv resultat effekt på 15 millioner kroner. Her inngår en reversering av tidligere nedskrivning av kraftverkene i Jørpelandvassdragene på kr 64 millioner og en nedskrivning av driftsmidler i Innlandet Fiber på -49 millioner.

KONTANTSTRØM

Konsernets drift genererte i 2018 en kontantstrøm på 3 276 millioner kroner mot 1 593 millioner i 2017.

Lyse-konsernet investerte 2 502 millioner kroner i 2018, mot 1 933 millioner i 2017, en økning på 569 millioner. Investeringene fordeler seg som følger mellom forretningsområdene:

(Tall i millioner kroner)	2018	2017
Energi	645	644
Telekom	1 171	769
Elnett	655	486
Andre	31	35
Brutto investeringer (aksjer og driftsmidler)	2 502	1 933

Videre er det netto tilført kapital til konsernet ved salg av virksomhet og tilbakebetaling av lån på til sammen 406 millioner kroner, hovedsakelig som følge av salget av de resterende 30 % av aksjene i Skangas AS.

Netto likviditetsendring fra finansiering var - 29 millioner kroner. Ved utgangen av året var netto ekstern rentebærende gjeld inkludert finansiell leasing 9 298 millioner kroner, en reduksjon på 1 064 millioner sammenlignet med 2017. Ansvarlig lån til eierne av Lyse AS beløper seg til 2 000 millioner kroner av konsernets rentebærende gjeld. Totalt opptak av ny rentebærende gjeld var 1 317 millioner kroner i 2018, nedbetaling inkludert finansiell leasing var på 835 millioner.

Det er en overordnet målsetting å opprettholde en kapitalstruktur som sikrer konsernet en langsiktig finansiering og sterk kredittkvalitet, samtidig som vekstevnen opprettholdes. Konsernets finansstrategi er rettet mot å opprettholde finansiell fleksibilitet og å sikre en jevn tilbakebetalingsprofil på låneporteføljen. Nye låneopptak tilpasses forfallsprofilen i eksisterende låneportefølje og planlagte investeringer. Låneporteføljen søkes diversifisert på ulike lånekilder. Gjennomsnittlig gjenværende løpetid på konsernets eksterne låneportefølje (inkludert ansvarlig lån) per 31.12.18 er 5,5 år, mot 5,8 år per 31.12.17.

Frie likvide midler var ved årsslutt på 4 984 millioner kroner, en økning på 1 545 millioner sammenlignet med 2017. I tillegg har konsernet trekkrettigheter på til sammen 1 800 millioner kroner, slik at konsernets likviditetsreserve var 6 784 millioner ved årets utgang. To trekkrettigheter

etablert hos et syndikat av nordiske banker, på henholdsvis 500 og 1 000 millioner kroner, ble fornyet i 2018.

Trekkrettighetene forfaller i september 2023. Frie likvide midler skal, etter konsernets finansstrategi, sikre finansiering av minimum 9 måneders drift inkludert investeringer og låneforfall. Konsernets likviditetssituasjon vurderes som meget god.

Ved utgangen av 2018 hadde konsernet en bokført egenkapital på 9 153 millioner kroner, hvorav 8 584 er tilordnet selskapets aksjonærer. Tilsvarende tall ved inngangen til året var 8 885 og 8 351. Dette tilsvarer 28,7 % av totalkapitalen. Samlet utgjør egenkapital og ansvarlig lån 35,4 % av totalkapitalen. Egenkapitalandelen må vurderes i lys av at bokført verdi på konsernets kraftproduksjon er 1,49 kroner per kilowatttime, noe som er vesentlig lavere enn markedsverdien.

FORRETNINGSOMRÅDENE

I tabellen nedenfor fremgår underliggende driftsresultat for konsernets forretningsområder.

(Tall i millioner kroner)	2018	2017
Energi	2 478	1 327
Telekom	510	433
Elnett	199	242
Andre og elimineringer	-133	-131
Underliggende driftsresultat	3 053	1 871

I den videre beskrivelsen av forretningsområdene vil underliggende driftsresultat vektlegges.

Energi

Energivirksomheten består av virksomhetene i de heleide selskapene Lyse Produksjon AS (som forvalter eierandelene i Sira-Kvina Kraftselskap, Ulla Førre-verkene og Jørpeland Kraft AS), Lyse Energisalg AS og Lyse Neo AS. I tillegg inngår eierandel i NorthConnect på 22,5%.

Driftsresultatet fra underliggende drift ble på 2 478 millioner kroner, mot 1 327 millioner i 2017. Vannkraftproduksjonen leverte et driftsresultat etter grunnrenteskatt på 1 439 millioner, en forbedring på 628 millioner kroner sammenlignet med fjoråret. Kraftproduksjonen og markedsprisene på kraft er avgjørende for forretningsområdets resultatutvikling og årets kraftproduksjon ble rekordhøy med hele 7,5 TWh. Til sammenligning var kraftproduksjonen på 6,2 TWh året før. Den høye kraftproduksjonen er forårsaket

av god magasinfylling ved inngangen til året og relativt sett høye markedspriser store deler av året. Lyses store magasinkapasitet i kombinasjon med høy installert effekt gir gode muligheter for stor kraftproduksjon når markedsprisene er gode. Året 2018 ble tørrere enn normalt, og etter vintersesongen var hydrologisk balanse i Norden strammere enn normalt. Økte priser på CO₂ kvoter medførte betydelige kostnadsøkninger for termisk produksjon, noe som sammen med en stram hydrologisk balanse ga betydelig økte spotpriser gjennom sommeren og i siste del av året.

Gjennomsnittlig spotpris i Norden ble 42,3 øre/kWh, noe som er 54 % høyere enn for 2017. I prisområdet Sørvest-Norge, hvor Lyse selger sin produksjon, var områdeprisen 0,7 øre/kWh lavere enn gjennomsnittsprisen for Norden, men 14,7 øre/kWh høyere enn året før. Kraftprisene var relativt sett høye gjennom hele året, men markedsprisen svekket seg noe tidlig høst som følge av rikelig nedbør i kombinasjon med høy vindkraftproduksjon. Utbyggingen av ny vindkraftproduksjon fortsetter, og vindkraftproduksjonen utgjør nå en andel på ca. 10 % av samlet Nordisk kraftproduksjon. I perioder med høy vindkraftproduksjon både i Norden og på kontinentet får dette en stadig større betydning for prisdannelsen i kraftmarkedet.

Arbeidet med mellomlandsforbindelsen NorthConnect mellom Norge og Storbritannia fortsetter med Lyse som en av fire eiere. I 2018 er det sendt ut tilbudsforespørsel på kabel og likeretterstasjoner til kvalifiserte leverandører. På britisk side har prosjektet fått alle nødvendige tillatelser for å kunne etablere kabelinfrastrukturen, og regulatorisk er prosjektet innstilt til å få en inntektsregulering som sikrer eierne en minimumsavkastning. Den politiske prosessen knyttet til implementering av 3. energimarkedspakke ga som resultat at rammebetingelsene for NorthConnect ble betydelig endret. Endringene medfører at det bare er systemansvarlig (Statnett) som kan være langsiktig industriell eier av mellomlandsforbindelsen NorthConnect. Lysekonsernet har hittil investert 51 millioner kroner i prosjektet.

Underliggende driftsresultat fra gass- og varmevirksomheten ble på 40 millioner kroner, noe som er en forbedring på 22 millioner sammenlignet med fjoråret. Prisene på gass- og varme er knyttet opp mot kundenes alternative energibærere og skal være konkurransedyktige over tid. Økte markedspriser på elektrisitet og fossilt brensel har bedret dekningsbidraget på selskapets produkter noe siste år. En andel av gass og fjernvarmekontraktene inneholder bestemmelser om pristak. Årets høye kraftpriser har medført at kundene har

hatt glede av dette pristaket. Samlet ble det levert 728 GWh med gass og fjernvarme, noe som er en økning på 13 GWh fra 2017. Av samlet levert gassvolum på 554 GWh utgjør biogassleveransene 30 GWh. Nysalget ble på 8 GWh fjernvarme og 7 GWh gass. Fjernvarmeleveransene baseres på spillvarme fra avfallsforbrenning, biogass og elektrisitet, og den fjernvarmen som leveres i fjernvarmeinfrastrukturen tilknyttet forbrenningsanlegget på Forus er klimanøytral. Lyse distribuerer og selger all biogass som IVAR produserer fra avløps slam og våtorganisk avfall. Det er en målsetting å øke tilgangen til biogass slik at denne kan erstatte bruk av fossile energikilder.

I sluttbrukermarkedet for strøm er konkurransen ytterligere forsterket, og flere landsdekkende leverandører konkurrerer om kundene. Lyses markedsandel er opprettholdt på stabilt nivå gjennom året, og i privatmarkedet har kundeantallet økt. Lyse tilbyr solcelleprodukter i kombinasjon med batteripakker, elbilladning og styring av lokal energiproduksjon opp mot energiforbruk. Disse produktene blir levert både til næringsbygg og boligsameier. Utbyggingen av infrastruktur for hurtiglading til privat- og næringsmarkedet fortsetter, og det var ved utgangen av året etablert 23 ladepunkter regionalt. Hensyntatt konkurransesituasjonen, vurderes driftsresultatet i sluttbrukervirksomheten på 78 millioner som godt.

Investeringer innen forretningsområdet energi beløper seg til 645 millioner kroner. Etter en byggeperiode på 5 år ble kraftverket Lysebotn II, med en årlig middeldproduksjon på 1,5 TWh, offisielt åpnet 17. september. Prosjektet ble levert i tråd med plan både hva angår kostnader og ferdigstillestidspunkt. Gass- og varmevirksomheten investerte 59 millioner kroner, i all hovedsak er dette en utvidelse av fjernvarme- og kjøleinfrastrukturen til Sandnes og Stavanger.

Lyses eierandel på 30 % i SkanGas ble høsten 2018 solgt til Gasum OY som etter transaksjonen ble 100 % eier av LNG virksomheten.

Telekom

Televirksomheten består av den heleide digital-TV og internettleverandøren Altibox AS, og Lyses eierskap i en rekke fiberselskaper i Norge og Danmark. Lyses fibreierskap består av det heleide fiberselskapet Lyse Fiber AS, med virksomhet i Rogaland, og investeringsselskapet Lyse Fiberinvest AS, som er eierskap for de øvrige fiberselskapene der Lyse har eierinteresser. Lyse Fiberinvest eier blant annet Viken Fiber AS (71 %), Bergen Fiber AS (37 %), Signal Bredbånd AS (100 %), Innlandet Fiber AS

(100 %) og Istad Fiber AS (50 %). Bergen Fiber drives som felleskontrollert virksomhet sammen med BKK AS, og Istad Fiber som felleskontrollert virksomhet sammen med energikonsernet Istad AS i Molde. Viken Fiber er Norges største fiberselskap og bygger fibernet i Oslo-regionen. Selskapet konsolideres inn i Lysekonsernet med Glitre som minoritetsaksjonær.

Virksomhetsområdet Telekom hadde en omsetning på 3 502 millioner kroner i 2018, og oppnådde et positivt underliggende driftsresultat før avskrivninger (EBITDA) på 1 276 millioner kroner, mot 796 millioner året før. Underliggende driftsresultat var på 510 millioner kroner i 2018, en økning på 77 millioner fra 2017. Hovedforklaringen på forbedringen er at Viken Fiber er konsolidert inn som datterselskap fra og med desember 2017. De første 11 månedene i 2017 ble virksomheten innregnet som felleskontrollert virksomhet, under finansposter. Forretningsområdets resultat er ellers preget av god underliggende drift i 2018.

Lyses televirksomhet fortsatte den sterke kundeveksten med 42 478 nye Altibox kunder. Totalt har televirksomheten 536 280 aktive Altibox kunder. For niende året på rad målte den uavhengige organisasjonen EPSI Altibox kundene til å være de mest tilfredse bredbånds-kundene i landet. I EPSI målingen av tilfredshet kom også Altibox ut som TV leverandøren med de mest fornøyde kundene.

Investeringene innenfor Telekom utgjorde 1171 millioner kroner i 2018, mot 769 millioner i 2017. Av disse utgjorde investeringer i Viken Fiber i 2018 540 millioner.

Resultatutviklingen framover er hovedsakelig knyttet til utviklingen i antall kunder, inntekt per kunde, driftskostnader per kunde og kostnader for etablering av fiberinfrastrukturen.

Elnett

Virksomhetsområdet Elnett består av nettselskapet Lyse Elnett AS. Selskapet har i hovedoppgave å sikre sine kunder en stabil og sikker energiforsyning, kombinert med en mest mulig effektiv drift og utbygging av strømmettet i selskapets konsesjonsområde.

Lyse Elnett er eier av både regional- og distribusjonsnett. Selskapet drifter og vedlikeholder anlegg fra lavspenning, 230/400V, og opp til og med 132 kV. Elnettet består av 52 transformatorstasjoner, 3 783 netstasjoner og 14 292 km linjer og kabler.

Lyse Elnett AS er en monopolvirksomhet underlagt særskilt myndighetskontroll av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som setter rammer for nettvirksomheten, herunder tillatt inntekt. Transportert energimengde i 2018 var på 5 931 GWh, mens det i 2017 ble transportert 5 671 GWh.

Manglende leveranser på grunn av feil i Lyse Elnetts overføringsnett var 1 027 MWh, noe som gir en regularitet på 99,99 % i forhold til levert energi. Styret er tilfreds med leveransesikkerheten selskapet har vist de senere årene.

Virksomhetsområdet fikk i 2018 et underliggende driftsresultat på 199 millioner kroner, noe som er 43 millioner lavere enn året før. Mye av forklaringen på endringen skyldes prinsippendring vedrørende anleggsbidrag.

Årets avbruddskostnader (KILE-kostnader) var på 22 millioner kroner, hvorav 7 millioner var planlagte og 15 millioner ikke-planlagte avbrudd. Tilsvarende tall for 2017 var totalt 19 millioner kroner. Gjennomsnittlig årlig KILE-kostnad for de tre forutgående år var på 19 millioner kroner.

Nettvirksomheten oppnådde en avkastning på nettkapitalen på 5,1 % i 2018, mot 5,5 % i 2017.

I 2018 ble det investert for totalt 655 millioner kroner. Investeringene for året relaterer seg til nyanlegg for boliger og næringsbygg, samt forsterkning og fornyelse av regional- og distribusjonsnettet. Offentlige infrastrukturprosjekter i området medfører også behov for økte investeringer i nettet. Bytting til nye automatiske strømmålere (AMS) hos alle strømkundene er i all hovedsak ferdigstilt ved utgangen av 2018, og 53.240 målere ble byttet i 2018. Ved utgangen av året er 135.000 målere byttet totalt. Av totale investeringer i 2018 er 166 millioner kroner relatert til dette prosjektet. Nye strømmålere vil gi kundene en bedre oversikt over eget forbruk, samt bidra til at Lyse Elnett kan levere sine tjenester mer effektivt og med bedre kvalitet.

Virksomheten har ved utgangen av året 145 595 nettkunder mot 143 003 kunder året før.

Øvrige områder

Øvrige områder omfatter støttefunksjoner og Smartly-virksomheten. Smartly AS er Lyse-konsernets virksomhet for tjenester i skjæringspunktet mellom energi og teknologi. I 2018 ble årsresultat etter skatt 0 millioner kroner, mot -48 millioner året før.

FINANSPOSTER

Netto finanskostnader før nedskrivning av finansielle eiendeler utgjorde 339 millioner kroner i 2018, en økning på 29 millioner sammenlignet med 2017. Renter på ansvarlig lån til Lyses eiere ble 65 millioner kroner mot 63 millioner i 2017.

Rentekostnader på konsernets eksterne rentebærende gjeld (inklusive ansvarlig lån) utgjorde 391 millioner kroner i 2018, en økning på 46 millioner fra 2017. Økningen skyldes i hovedsak høyere brutto rentebærende gjeld (og tilsvarende høy likviditetsbeholdning), samt generelt høyere markedsrenter. Netto rentebærende gjeld er redusert med 1,1 milliard kroner gjennom 2018. Kortsiktige markedsrenter, eksempelvis 3 måneders NIBOR har økt fra et gjennomsnittsnivå på 0,89 % i 2017 til 1,06 % i 2018. I tråd med konsernets finansstrategi er konsernets årsresultat lavt følsomt for endringer i markedsrenten på kort og mellomlang sikt. Av konsernets netto rentebærende gjeld (inkludert finansiell leasinggjeld) på 9 298 millioner kroner, er 7 779 millioner rentesikret ved rentebytteavtaler eller fastrentelån. I tillegg er renteesponeringen til konsernet redusert gjennom iboende rentesikringer i nettvirksomheten og grunnrenteskatten.

SKATT

Skattekostnad økte med 515 millioner kroner fra 2017, og utgjorde 1 336 millioner kroner. Ordinær betalbar skatt beløper seg til 528 millioner kroner for 2018, mot 304 millioner kroner i 2017.

Kraftproduksjon ga en grunnrenteskatteskostnad på 894 millioner kroner i 2018, hvilket tilsvarer 67 % av konsernets skattekostnad. Tilsvarende beløp i 2017 var 437 millioner kroner og 53 % av skattekostnaden. Betalbar grunnrenteskatt er på 720 millioner kroner i 2018, mot 312 millioner kroner i 2017. Som en følge av vedtatt økning i skattesats for kraftproduksjon (grunnrenteskatt) med 1,3 % øker skattekostnaden med 11 millioner kroner for konsernet.

Skattebelastningen for vannkraftverk har de senere år økt betydelig. Fornybar vannkraft skatlegges i dag hardere enn noen annen næring i Norge. Dette medfører uønskede virkninger for nyinvesteringer og tiltrenge reinvesteringer. Styret uttrykker bekymring over den høye skattebelastningen på fornybar vannkraft.

RISIKO OG INTERNKONTROLL

De mest sentrale risikoene for Lyse-konsernet er knyttet til markedsoperasjoner, finansiell styring, prosjektaktiviteter, driftsaktiviteter og rammebetingelser. Håndtering av risiko er sentralt for verdiskapningen og en integrert del av forretningsdriften. Risikostyringen følges opp i forretningsområdene gjennom prosedyrer for risikoovervåking opp mot mål og risikorammer fastsatt av styret.

Lyse er eksponert for endringer i både det fysiske og finansielle kraftmarkedet, valuta-, rente- og finansieringsmarkedet. Styret vurderer årlig rammene for risikoeksponeringen. Det er etablert interne fullmakter og rammer for krafthandel, valutahandel og finansforvaltning.

I morselskapet Lyse AS er det etablert en investeringskomité som vurderer lønnsomhet og risiko knyttet til større enkeltinvesteringer i konsernet før investeringsbeslutning tas på selskapsnivå.

For Lyse er det betydelig volum- og prisrisiko knyttet til produksjon og handel med kraft. I det nordiske kraftmarkedet har nedbørsforhold, etterspørsel og markedsprisene på kull, olje og CO₂-kvoter betydning for markedsprisen på kraft. I kraftmarkedet anvender konsernet en aktiv risikostyring tilpasset den aktuelle markedssituasjonen. Målet er å oppnå maksimal risikojustert avkastning. All fysisk krafthandel på Nord Pool Spot og finansiell handel på NASDAQ OMX omsettes i euro. Fremtidige inntekter i euro valutasikres over en fastsatt periode, slik at sikringsandelen økes fram mot leveringstidspunktet.

En sentral finansfunksjon i morselskapet samordner og ivaretar risikoen knyttet til renter, valuta og likviditet, inkludert refinansiering og nye låneopptak. Finansfunksjonen utøver sitt mandat i samsvar med gjeldende finansstrategi. Denne setter rammer for konsernets refinansieringsrisiko og likviditet slik at låneforfall og kapitalbehov for å gjennomføre planlagte drifts- og investeringsaktiviteter 6 måneder frem i tid til enhver tid skal være dekket av tilgjengelig likviditet. I tillegg til tilgjengelig likviditet har konsernet etablerte trekkfasiliteter gjennom et banksyndikat. Konsernets rammer for renterisiko har som formål å stabilisere konsernets årsresultat etter skatt. Renterisikoen styres ved at årsresultat etter skatt ikke skal svekkes utover fastsatte risikorammer ved en endring i markedsrenten på 1 prosentpoeng. Eksponeringer følges opp mot vedtatte rammer i finansstrategien og rapporteres regelmessig til konsernledelsen og styret.

Lyse har motpartsrisiko gjennom krafthandel og plassering av overskuddslikviditet. Før avtaleinngåelser blir kredittverdigheten til motpartene vurdert, og kredittrisikoen mot enkeltmotparter er begrenset gjennom finansstrategien av risikorammer basert på finansiell styrke og kredittkvalitet.

Prosessene i konsernets ulike verdikjeder er eksponert for operasjonell risiko. Drift og prosjektgjennomføring er eksponert mot operasjonell risiko i form av personskade, skade på miljøet, omdømmetap og økonomisk tap. Det arbeides systematisk og risikodrevet med håndtering av operasjonell risiko i konsernet. I det daglige håndteres risiko ved hjelp av prosedyrer, rutiner for avviksrapportering, beredskapsplaner og forsikringsdeknninger.

Lyse har et system for internkontroll som skal bidra til pålitelig finansiell rapportering. Internkontroll i finansiell rapportering følges opp løpende gjennom revisjonsutvalgets arbeid.

SAMFUNNSANSVAR OG YTRE MILJØ

En viktig del av Lyses formål er å skape verdier for samfunnet. Lyses oppdrag fra eierne er å drive forretning med stabil avkastning samtidig som konsernet skal være en regional utviklingsaktør. Lyse skal bygge langsiktige og framtidsrettede infrastrukturløsninger. Samfunnsansvaret er innebygd i Lyses oppdrag.

Gjennom virksomheten gir Lyse viktige bidrag til å nå de nasjonale klimamålene. Lyse er den sjettede største forvalteren av fornybar energi i Norge, hovedsakelig gjennom å være produsent av vannkraft. I tillegg vil bruk av naturgass medføre mindre utslipp av CO₂ og mulighet for å ta i bruk biogass i samme infrastruktur. Lyse tar i bruk energi fra forbrenning av avfall i regionen. I stedet for at energien går til spille, brukes den til fjernvarme.

Lyse bygger og drifter viktig infrastruktur der strømmettet utgjør 14 292 km linjer og kabler. Fibernettet har blitt en forutsetning og nødvendighet i et moderne samfunn. Lyse har også bygget gass-nett til næringslivskunder i Sør-Rogaland.

Lyses virksomhet utøves etter normal forretningspraksis der lønnsomhet prioriteres høyt, og der overskuddet går tilbake til samfunnet. Hvert år betaler Lyse utbytte til eierkommunene i samsvar med en langsiktig utbyttepolitikk.

En nærmere redegjørelse av påvirkning på ytre miljø og hvordan samfunnsansvar er knyttet inn i konsernets virksomhet finnes under vignetten strategi og samfunnsansvar på nettstedet www.lysekonsern.no.

FORSKNING, UTVIKLING OG INNOVASJON

Hovedtyngden av konsernets forskning, utvikling og innovasjon retter seg mot å øke kompetansen, utvikle egnede verktøy for effektiv drift og å søke nye forretningsmuligheter innenfor i de enkelte selskaper og forretningsområder i tråd med kundenes behov. Selskapet søker også nye muligheter i skjæringspunktet mellom energi og telekommunikasjon. Prioriterte områder i 2018 har vært konsepter innen konsum av underholdning, konsepter innenfor lading, styring av energi og effekt samt innenfor smarte byer. Elektrifisering for et mindre miljøbelastende samfunn og utnyttelse av eksisterende elnett er områder der selskapet øker engasjementet. Lyse, Avinor, Forus Næringspark og Risavika Havn har fått årets (2019) største enkeltstøtte for å finne fram til effekt- og energiløsninger som ved samhandling av forbruket kan gi besparelser.

Aktivitetene har som mål å få kompetanse som er relevant, og som kan gi Lyse ny innsikt i eksisterende eller nye forretningsmuligheter, samtidig som lokale bedrifter, eierkommuner, samt universitet og utdanningsinstitusjoner styrkes.

Et eksempel på samarbeid med aktører i regionen er aktiviteter knyttet til EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horizon 2020. Lyse inngår som industriell partner i Stavangers del av Triangulum-prosjektet, et av de største prosjektene i EUs rammeprogram med vekt på smarte og bærekraftige løsninger i fremtidens byer i Europa.

ORGANISASJON, HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

For å nå konsernets strategiske mål, er det avgjørende at Lyse er en attraktiv og konkurransedyktig arbeidsplass, hvor ledelsen har et godt samarbeid med de ansatte og ansattes organisasjoner. Det er målrettet arbeid for å sikre konsernet rett kompetanse gjennom opplæring og utvikling av ansatte og rekruttering. Viktig del av organisasjonsarbeidet er tilrettelegging for en felles Lyse-kultur preget av et godt arbeidsmiljø og endringskapasitet i samsvar med vår visjon og våre verdier.

Sykefraværet i konsernet har i 2018 vært på 3,88 % mot 3,66 % året før. Det var i løpet av 2018 fire skader som medførte sykefravær, med til sammen 78 dager. I 2017 var det fire skader som medførte sykefravær i til sammen 19 dager. Styret er tilfreds med at sykefraværet isolert sett er forholdsvis lavt. Styret vil fortsatt følge skadeutviklingen nøye. Styret er opptatt av at konsernet har en proaktiv tilnærming til HMS, og ligger i forkant med risikoanalyser og andre tiltak.

Konsernet arbeider for å sikre likebehandling av medarbeidere gjennom rettferdige prosesser for rekruttering, fastsettelse av lønns- og arbeidsvilkår og utvikling. Lyse har null-toleranse mot trakassering og har som mål å være en arbeidsplass hvor det ikke forekommer diskriminering. Det følges særlig opp at det ikke skjer diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. For arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne foretas det individuell tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver.

Ved utgangen av 2018 var det 1 207 ansatte i konsernet, mot 1 199 året før. Dette utgjorde 1 151 årsverk i 2018, mot 1 159 i 2017 fordelt på morselskap og heleide datterselskap (inkludert Viken Fiber AS).

Det var ved utgangen av 2018 19 lærlinger innen energimontør- og salgslagene. Dette er tre flere enn året før.

Turnover i konsernet er fortsatt relativt lav, selv om den har gått noe opp. For 2018 ligger turnover på 5,96 % mot 5,2 % året før. Av totalt antall ansatte, var det ved utgangen av 2018 29 % kvinner og 71 % menn, noe som er tilsvarende året før. Tre av syv i konsernledelsen er kvinner, mens det i konsernstyret er fire menn og fire kvinner.

EIERFORHOLD – EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Lyse er avhengig av tillit og aksept for å kunne utføre våre oppgaver, ikke minst i egen region. I den forbindelse vektlegges en klar og god eierstyring. Konsernet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse innenfor de rammer som selskapets organisasjonsform og eierskap setter. Avvikene fra disse prinsippene er dermed i hovedsak knyttet til aksjenes omsettelighet, emisjoner og kapitalforhøyelser, samt prinsipper som skal følges dersom det kommer tilbud på virksomheten. Konsernets retningslinjer for eierstyring og virksomhetsledelse er tilgjengelige på www.lysekonsern.no. God og åpen kommunikasjon med eiere og samfunn, samt med de

interessenter som berøres av konsernets virksomhet, vektlegges.

Styret i Lyse AS (konsernstyret) skal bestå av 8 medlemmer med personlige varamedlemmer. Styret, herunder leder og nestleder, utpekes av bedriftsforsamlingen. To av styrets medlemmer utpekes av og blant selskapets ansatte. Styrets medlemmer utpekes for 2 år av gangen. Styret gjennomfører årlig en egevaluering av arbeidsform, kompetanse samt samarbeidet med ledelsen. Styrets kompensasjonsutvalg gir blant annet tilrådning til styret i saker som gjelder selskapets vederlag til konsernsjefen. Styrets revisjonsutvalg støtter styrets arbeid med regnskapsavleggelse og internkontroll.

UTBYTTE OG RESULTATDISPONERING

Styret vil overfor generalforsamlingen 26. april 2019 foreslå at det for regnskapsåret 2018 deles ut et ordinært utbytte fra Lyse AS på 545,10 kroner per aksje, totalt 550 millioner kroner. Styret forslår videre at det overføres 514 millioner kroner til annen egenkapital i Lyse AS.

FRAMTIDSUTSIKTER

Styret mener at de siste 15 års strategi med diversifisering og vekst har vært vellykket. Over tid har konsernet bygget en virksomhet og et konsern som er mer robust, noe som også vil gi en resultatutvikling som er mindre avhengig av varierende energipriser.

Styret vil videreføre denne strategien og fortsette utviklingen av Lyse-konsernet til et flernytte-selskap (multi-utility).

Forventningene til framtidige kraftpriser er preget av usikkerhet. Foruten nedbør og temperatur innebærer politisk vedtatte rammebetingelser og ikke minst klimaavgifter betydelig usikkerhet.

Innen energiområdet vil Lyse videreføre en strategi der vi bygger en robust infrastruktur for både strøm, fjernvarme, fjernkjøling og biogass. Dette gir betydelig fleksibilitet og vil i stor grad dreie energibruken i regionen i enda mer klimavennlig retning.

Innen vannkraftproduksjon har konsernet en klar strategi for å øke regulerbarheten. Denne er forbedret gjennom året ved åpningen av Lysebotn 2, og styret vil videreføre denne strategien, spesielt for å utnytte de muligheter som åpner seg når 2 nye kabler til henholdsvis Tyskland og England

settes i drift de nærmeste årene.

Innen telekom vil konsernet fortsette veksten, både som utbygger av fiberinfrastruktur og som tilbyder av teknologi- og innholdstjenester gjennom datterselskapet Altibox. Fiber har etablert seg som markedets ledende teknologi for bredbåndstjenester, samtidig som Lyse og de andre partnerne i Altibox-partnerskapet har oppnådd et nivå på kundemassen som er et godt utgangspunkt for å videreutvikle posisjonen som en viktig utfordrer i bredbåndsmarkedet.

Forsyningsikkerhet er svært viktig innenfor alle områder i Lyse, ikke minst innen strømmettet. I årene framover vil det være et betydelig investeringsbehov for rehabilitering og fornying av dagens nett, samtidig som store samferdselsprosjekter stiller betydelige krav til tilpasninger

og nybygg. Innføring av ny teknologi og smarte nett vil også ha et betydelig fokus de nærmeste årene.

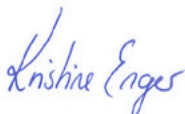
Lyse ser betydelige muligheter innen den elektrifisering og digitalisering som skal skje de nærmeste årene. Den fullelektrifiseringen, basert på fornybare energikilder, som skal skje de nærmeste årene vil gi betydelige muligheter. Det samme vil den økte digitaliseringen av samfunnet. Dette vil blant annet medføre at alle hus, hvor det er praktisk mulig å framføre fiber til, vil få dette. Lyse vil aktivt bidra til at dette skjer.

I tråd med den økte digitaliseringen ser vi økende behov for smarte løsninger, både i bedrifter, husholdninger og byer. Lyse vil søke å utnytte de muligheter våre teknologiske tjenester gir for å oppfylle ønskene til både våre kunder og eiere.

Stavanger, 26. mars 2019

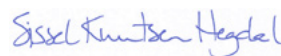
Harald Espedal
Styreleder

Kristine Enger
Nestleder

Pål Morten Borgli
Styremedlem

Sissel Knutsen Hegdal
Styremedlem

Arne Sele
Styremedlem

Marie Folstad
Styremedlem

Svein Gjedrem
Styremedlem

Stine Rolstad Brenna
Styremedlem

Eimund Nygaard
Adm.direktør/Konsernsjef

Erklæring fra styret og konsernsjef

Vi erklærer etter beste overbevisning at konsernregnskapet for 2018 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven, samt at årsregnskapet for morselskapet for 2018 er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge og at regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, samt at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorene foretakene står overfor.

Stavanger, 26. mars 2019

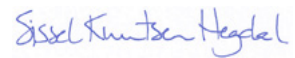
Harald Espedal
Styreleder

Kristine Enger
Nestleder

Pål Morten Borgli
Styremedlem

Sissel Knutsen Hegdal
Styremedlem

Arne Sele
Styremedlem

Marie Folstad
Styremedlem

Svein Gjedrem
Styremedlem

Stine Rolstad Brenna
Styremedlem

Eimund Nygaard
Adm.dirktør/Konsernsjef

Resultatregnskap

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Salgsinntekter	9	10 267 913	7 686 255
Netto gevinst ved salg av virksomhet	5	0	974 545
Sum inntekter		10 267 913	8 660 800
Varekostnad	29	3 771 715	3 018 509
Lønnskostnad	10,11,31	984 622	899 054
Avskrivninger og nedskrivninger	16,17	1 308 378	851 433
Andre inntekter og kostnader	12	357 294	-233 990
Konsesjonsavgifter og eiendomsskatt		161 023	174 344
Andre driftskostnader	13,17,29,30	1 015 222	861 022
Driftsresultat		2 669 659	3 090 428
Resultatandel tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	4,5,18	69 567	-16 268
Finansinntekter	14	143 896	106 231
Finanskostnader	14	482 906	416 308
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	14	557	392
Resultat før skattekostnad		2 399 659	2 763 691
Overskuddsskatt	15	441 545	384 570
Grunnrenteskatt	15	894 463	436 769
Skattekostnad		1 336 008	821 339
Årsresultat		1 063 651	1 942 352
Tilordnet:			
Aksjonærer		1 017 137	1 938 174
Ikke-kontrollerende eierinteresser		46 514	4 178

Utvidet konsolidert resultatregnskap

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Årsresultat		1 063 651	1 942 352
Poster som ikke vil bli omklassifisert til resultatet:			
Andre pensjonseffekter	11,15	32 356	-11 618
Poster som kan bli omklassifisert til resultatet:			
Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter	12	12 816	-154 727
Kontantstrømsikring rentebytteavtaler	12	22 195	16 907
Kontantstrømsikring eurolån	12	-33 195	-66 217
Andel utvidet resultat tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	18	0	1 235
Valutaomregningsdifferanser tilknyttet selskap	18	-7 985	35 010
Valutaomregningsdifferanser tilknyttet selskap - reklassifisert til resultat	4,18	-85 840	0
Valutaomregningsdifferanser datterselskap		882	2 765
Sum poster som kan bli omklassifisert til resultatet		-91 127	-165 027
Årets utvidede resultat		-58 771	-176 645
Årets totalresultat		1 004 880	1 765 707
Tilordnet:			
Aksjonærer		958 366	1 761 529
Ikke-kontrollerende eierinteresser		46 514	4 178
Årets totalresultat		1 004 880	1 765 707
Resultat pr aksje av totalresultat tilordnet selskapets aksjonærer		950	1 746

Balanse 31.12.

EIENDELER

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Anleggsmidler			
Fallrettigheter	16	105 301	105 301
Andre immaterielle eiendeler	16	1 376 824	1 417 010
Utsatt skattefordel grunnrente	15	79 717	153 815
Varige driftsmidler	17, 28	21 265 222	20 368 319
Tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	18	626 198	874 816
Andre langsiktige finansielle eiendeler	7	15 323	1 265
Derivater	6,7,22	556 605	627 993
Andre fordringer	11,21	106 701	403 593
Sum anleggsmidler		24 131 891	23 952 112
Omløpsmidler			
Varer	20	163 994	214 592
Kundefordringer og andre fordringer	21	2 038 947	1 758 328
Derivater	6,7,22	153 150	61 105
Kortsiktige finansielle plasseringer	23, 24	740 316	0
Bankinnskudd, kontanter o.l.	23, 24	4 364 295	3 505 153
Sum omløpsmidler		7 460 702	5 539 178
Eiendeler klassifisert som holdt for salg	17	310 000	0
Sum eiendeler		31 902 593	29 491 290

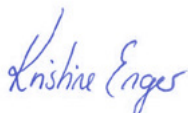
EGENKAPITAL OG GJELD

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Egenkapital			
Aksjekapital og overkurs	27	1 275 592	1 275 592
Annen egenkapital		7 308 509	7 075 708
Egenkapital tilordnet selskapets aksjonærer		8 584 101	8 351 300
Ikke-kontrollerende eierinteresser		568 829	533 310
Sum egenkapital		9 152 930	8 884 610
Gjeld			
Langsiktig rentebærende gjeld	24	13 348 009	13 042 837
Utsatt skatt	15	1 175 267	1 310 933
Utsatt skatt grunnrente	15	1 280 961	1 179 839
Pensjonsforpliktelser	11	202 395	248 113
Derivater	6,7,22	312 811	221 200
Avsetninger	25	41 502	41 502
Annen langsiktig gjeld	25	1 613 035	1 190 882
Sum langsiktig gjeld		17 973 980	17 235 306
Kortsiktig rentebærende gjeld	24	760 089	536 657
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	26	2 679 177	2 099 221
Betalbar skatt	15	1 248 818	615 759
Derivater	6,7,22	57 099	104 238
Avsetninger	26	30 500	15 500
Sum kortsiktig gjeld		4 775 683	3 371 375
Sum gjeld		22 749 663	20 606 680
Sum egenkapital og gjeld		31 902 593	29 491 290

Stavanger, 26. mars 2019

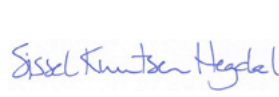
Harald Espedal
Styreleder

Kristine Enger
Nestleder

Pål Morten Borgli
Styremedlem

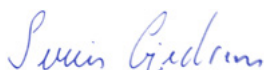
Sissel Knutsen Hegdal
Styremedlem

Arne M. Sele
Styremedlem

Marie Folstad
Styremedlem

Svein Gjedrem
Styremedlem

Stine Rolstad Brenna
Styremedlem

Eimund Nygaard
Adm.dirktør/Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Kontantstrøm fra driften			
Resultat før skattekostnad		2 399 659	2 763 691
Netto gevinst ved salg av virksomhet	5	0	-974 545
Avskrivninger og nedskrivninger	16,17,14	1 308 935	852 217
Gevinst / tap salg driftsmidler		-723	-707
Andre tap / gevinster netto klassifisert som drift	12	357 294	-233 990
Endringer i pensjonsforpliktelser	11	-26 356	-7 806
Netto finanskostnader	14	339 010	310 077
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	4, 18	-69 567	16 268
Endring kundefordringer og andre kortsiktige fordringer		333 528	-162 381
Endring leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		-347 979	-51 791
Endringer i varelager		50 597	4 598
Endringer i andre tidsavgrensninger		98 278	60 583
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		4 442 676	2 576 214
Betalte renter	14	-329 355	-333 489
Betalte skatter	15	-615 569	-650 101
Netto kontantstrømmer fra driften		3 497 752	1 592 624
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter			
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	16,17	-2 480 206	-1 892 505
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler		7 975	17 873
Netto inn- og utbetalinger lån til tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	18	205 841	19 056
Netto inn- og utbetaling aksjer i datterselskap		-60	24 413
Netto inn- og utbetalinger andeler i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	18	199 954	451 946
Netto inn- og utbetalinger investeringer tilgjengelig for salg		0	273
Netto inn- og utbetalinger øvrige finansielle anleggsmidler		197 659	-2 564
Kontanteffekt utgang datterselskap		0	-1 247
Netto kontantstrømmer brukt til investeringsaktiviteter		-1 868 837	-1 382 755

Kontantstrømoppstilling forts.

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Innbetaling av egenkapital fra minoritet		0	4 000
Opptak av lån	24	1 317 015	3 050 000
Nedbetaling rentebærende gjeld	24	-822 656	-1 336 099
Betaling av finansielle leieforpliktelser		-12 290	-10 219
Utbytte betalt til selskapets aksjonærer		-510 843	-480 000
Netto kontantstrømmer brukt til finansieringsaktiviteter		-28 774	1 227 682
Endring i kontanter og kontantekvivalenter		1 600 141	1 437 551
Kontanter og kontantekvivalenter pr 1. januar		3 505 153	2 062 478
Kontanter ved oppkjøp av datterselskap		0	5 123
Kontanter og kontantekvivalenter pr 31. desember*)	23	5 105 295	3 505 153

*) inkludert kortsiktige finansielle plasseringer

Endringer i konsernets egenkapital

ENDRINGER I KONSERNETS EGENKAPITAL 2018

(Tall i hele tusen)	Note	Aksjekapital og overkurs	Annen egenkapital ikke resultatført	Annen egenkapital	Egenkapital tilordnet selskapets aksjonærer	Ikke-kontroll-erende eier-interesser	Sum egenkapital
Egenkapital 1. januar 2018		1 275 592	-88 850	7 164 558	8 351 300	533 310	8 884 610
Prinsippendring etter IFRS 15	2			-228 200	-228 200	0	-228 200
Justert egenkapital 1. januar 2018		-1 275 592	-88 850	6 936 358	8 123 100	5 33 310	8 656 410
Årsresultat		0	0	1 017 137	1 017 137	46 514	1 063 651
Utvidet resultatregnskap							
Kontantstrømsikring	12	0	1 816	0	1 816	0	1 816
Omregningsdifferanse		0	-92 943	0	-92 943	0	-92 943
Andre pensjonseffekter	11	0	32 356	0	32 356	0	32 356
Sum utvidet resultat etter skatt		0	-58 771	0	-58 771	0	-58 771
Årets totalresultat etter skatt		0	-58 771	1 017 137	958 366	46 514	1 004 880
Utbytte		0	0	-500 000	-500 000	-10 843	-510 843
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	18	0	0	-688	-688	0	-688
Andre endringer ført direkte mot egenkapital		0	-409	3 731	3 323	-152	3 171
Egenkapital 31. desember 2018		1 275 592	-148 029	7 456 538	8 584 101	568 829	9 152 930

SPESIFIKASJON AV ANNEN RESERVE

(Tall i hele tusen)	Note	Omregningsdifferanse	Sikring	Investeringer ført etter ek-metoden	Pensjoner	SUM
Balanse 1. januar 2018		97 105	-295 832	0	109 877	-88 850
Andre pensjonseffekter	11	0	0	0	32 865	32 865
Kontantstrømsikring	12	0	6 357	0	0	6 357
Skatt på kontantstrømsikring	15	0	-5 458	0	0	-5 458
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap	18	-93 825	0	0	0	-93 825
Valutaomregningsdifferanser datterselskap		882	0	0	0	882
Balanse 31. desember 2018		4 162	-294 933	0	142 742	-148 029

UTBYTTE

(Tall i hele tusen)	2018
Foreslått utbytte	550 000
Foreslått utbytte pr aksje	545

ENDRINGER I KONSERNETS EGENKAPITAL 2017

(Tall i hele tusen)	Note	Aksjekapital og overkurs	Annen egenkapital ikke resultatført	Annen egenkapital	Egenkapital tilordnet selskapets aksjonærer	Ikke-kontroll-erende eier-interesser	Sum egenkapital
Egenkapital 1. januar 2017		1 275 592	154 585	5 621 223	7 051 401	12 063	7 063 463
Årsresultat		0	0	1 938 174	1 938 174	4 178	1 942 352
Utvidet resultatregnskap							
Kontantstrømsikring	12	0	-204 037	0	-204 037	0	-204 037
Omregningsdifferanse		0	37 775	0	37 775	0	37 775
Andel utvidet resultat tilknyttede selskaper	18	0	1 235	0	1 235	0	1 235
Andre pensjonseffekter	11	0	-11 618	0	-11 618	0	-11 618
Sum utvidet resultat etter skatt		0	-176 645	0	-176 645	0	-176 645
Årets totalresultat etter skatt		0	-176 645	1 938 174	1 761 529	4 178	1 765 707
Utbytte		0	0	-480 000	-480 000	0	-480 000
Avgang datterselskap	4	0	-11 604	33 730	22 126	513 069	535 195
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	18	0	-47 245	47 245	0	0	0
Kapitalforhøyelser		0	0	0	0	4 000	4 000
Andre endringer ført direkte mot egenkapital		0	-7 942	4 185	-3 757	0	-3 757
Egenkapital 31. desember 2017		1 275 592	-88 850	7 164 558	8 351 300	533 310	8 884 610

SPESIFIKASJON AV ANNEN RESERVE

(Tall i hele tusen)	Note	Omregningsdifferanse	Sikring	Investeringer ført etter ek-metoden	Pensjoner	SUM
Balanse 1. januar 2017		116 434	-81 902	-11 092	131 147	154 585
Andre pensjonseffekter	11	0	0	0	-19 507	-19 507
Kontantstrømsikring	12	0	-261 249	0	0	-261 249
Skatt på kontantstrømsikring	15	0	59 540	0	0	59 540
Overført til annen egenkapital		-57 102	0	9 857	-2 380	-49 625
Tilgang datterselskap		0	-12 221	0	617	-11 604
Andel utvidet resultat tilknyttede selskaper	18	35 009	0	1 235	0	36 244
Valutaomregningsdifferanser datterselskap		2 764	0	0	0	2 764
Balanse 31. desember 2017		97 105	-295 832	0	109 877	-88 850

UTBYTTE

(Tall i hele tusen)	2017
Foreslått utbytte	500 000
Foreslått utbytte pr aksje	496

Oversikt over noter til konsernregnskapet

Side	Generelt	
25	Note 1	Generell informasjon
25	Note 2	Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene
46	Note 3	Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger
48	Note 4	Oppkjøp og nedsalg
49	Note 5	Segmentinformasjon
	Finansiell risiko og instrumenter	
55	Note 6	Finansiell risikostyring
62	Note 7	Finansielle instrumenter per målekategori
66	Note 8	Regnskapsmessig sikring
	Resultatposter	
68	Note 9	Salgsinntekter
70	Note 10	Lønn
70	Note 11	Pensjoner
76	Note 12	Andre inntekter og kostnader
77	Note 13	Andre driftskostnader
78	Note 14	Finansposter
79	Note 15	Skatter
	Balanse	
83	Note 16	Immaterielle eiendeler
85	Note 17	Varige driftsmidler
88	Note 18	Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet
92	Note 19	Nærstående parter
94	Note 20	Varer
95	Note 21	Kundefordringer og andre fordringer
96	Note 22	Derivater
98	Note 23	Likvide midler
99	Note 24	Rentebærende gjeld
103	Note 25	Andre forpliktelser
105	Note 26	Kortsiktig gjeld
	Egenkapitalinformasjon	
106	Note 27	Aksjekapital og overkurs
	Andre opplysninger	
107	Note 28	Pantstillelser og garantier m.v.
108	Note 29	Leieavtaler
109	Note 30	Honorar til ekstern revisor
110	Note 31	Ytelser til ledende ansatte og styret
111	Note 32	Selskaper som inngår konsolideringer

1 Generell informasjon

Lyse er et norsk industrikonsern innenfor energi og telekommunikasjon. Virksomheten omfatter produksjon og salg av energi- og telekomprodukter, samt bygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Lyse selger energi- og telekomprodukter i så vel regionale som nasjonale markeder. Hovedmarkedet ligger i Sør-Rogaland.

Lyse eies av 16 kommuner i Sør-Rogaland. Hovedkontoret ligger i Breiflåtveien 18 i Stavanger. Konsernets obligasjons- og sertifikatlån er notert på Oslo Børs. Konsernregnskapet ble vedtatt av styret 26. mars 2019.

I notene er alle tall oppgitt i hele tusen om ikke annet er oppgitt.

2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

Generell informasjon

Lyse AS er et norsk aksjeselskap, stiftet og hjemmehørende i Norge.

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

2.1 Basisprinsipper

Konsernregnskapet er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) som er vedtatt av EU og obligatoriske for regnskapsår påbegynt 1. januar 2018. Konsernregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift og konsernregnskapet er utarbeidet basert på historisk kost prinsippet med unntak av noen finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, og finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder finansielle derivater) som er vurdert til virkelig verdi over resultatet. Historisk kost er generelt basert på virkelig verdi av vederlaget som er gitt ved anskaffelsen av eiendeler og tjenester.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

a) Innføring av nye og endrede regnskapsstandarder

I 2018 er følgende nye og endrede regnskapsstandarder implementert:

- IFRS 9 Finansielle instrumenter
- IFRS 15 Driftsinntekter fra kontrakter med kunder, inkludert klargjøring

Implementeringseffektene knyttet til innføring av IFRS 9 og 15 er omtalt nedenfor.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring og er gjeldende fra 1. januar 2018. Standarden ble utgitt i juli 2014 og erstatter IAS 39. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre kategorier: virkelig verdi over utvidet resultat, virkelig verdi over resultat eller amortisert kost. Finansielle eiendeler tidligere klassifisert som «Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet», samt «Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg» er nå klassifisert som «Eiendeler til virkelig verdi over resultat». Finansielle eiendeler tidligere klassifisert som «Sikringsinstrumenter» er nå klassifisert som «Eiendeler til virkelig verdi over utvidet resultat». Finansielle eiendeler tidligere klassifisert som «Utlån og fordringer» er nå klassifisert som «Eiendeler til amortisert kost». Se også note 7 i årets og fjorårets regnskap for balanseført verdi og kategori.

Målekategori bestemmes ved førstegangsinnregning av eiendeler. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av finansielle instrumenter og karakteristikken på kontantstrømmene til det enkelte instrument. Egenkapitalinstrumenter skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi over resultatet. Foretaket kan velge å presentere verdiendringer over utvidet resultat, men valget er bindende. Ved et senere salg kan ikke gevinst/tap reklassifiseres over resultatet. Verdifall som skyldes kredittrisiko skal innregnes basert på forventet tap i motsetning den tidligere modell der tap må være konstatert. For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Finansielle forpliktelser tidligere klassifisert som «Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet» er nå klassifisert som «Forpliktelser til virkelig verdi over resultat». Finansielle forpliktelser tidligere klassifisert som «Sikringsinstrumenter» er nå klassifisert som «Forpliktelser til virkelig verdi over utvidet resultat». Finansielle forpliktelser tidligere klassifisert som «Finansiell gjeld målt til amortisert kost» er nå klassifisert som «Forpliktelser til amortisert kost». Se også note 7 i årets og fjorårets regnskap for balanseført verdi og kategori.

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring, ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Det er fortsatt krav til sikringsdokumentasjon.

Implementering av IFRS 9 har ikke resultert i vesentlige talleffekter, og noteopplysningene er oppdatert i henhold til de nye kravene. Se for øvrig avsnitt 2.20 finansielle instrumenter og 2.21 derivater og sikring, for en ytterligere beskrivelse av regnskapsprinsippene anvendt.

Vi henviser til årsrapport for 2017 vedrørende IAS 39 prinsippene.

IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder

IFRS 15 omhandler inntektsføring fra kontrakter med kunder. IFRS 15 erstatter IAS 11 Anleggskontrakter, IAS 18 Driftsinntekter og tilhørende tolkninger. Den gjelder, med begrensede unntak, for alle inntekter som stammer fra kontrakter med kunder. IFRS 15 etablerer en fem-steps modell for regnskapsmessig behandling av inntekter som stammer fra kontrakter med kunder og krever at inntekter innregnes til det beløp som reflekterer vederlaget som virksomheten forventer i motytelse for å overføre varer eller tjenester til kunde. Inntekt regnskapsføres når kunder oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten.

Anvendelse av IFRS 15 krever at virksomheter utøver skjønn, og tar hensyn til alle relevante fakta og omstendigheter når kundekontaktene vurderes i de ulike stegene i modellen. Standarden spesifiserer også regnskapsføringen knyttet til de marginale utgiftene knyttet til oppnåelse av en kontrakt og de utgiftene som foretaket pådrar seg for å oppfylle denne kontrakten. I tillegg krever standarden omfattende noteopplysninger.

Lyse har innført kravene i IFRS 15 med effekt fra 1. januar 2018 ved å bruke modifisert retrospektiv metode.

Konsernet har fullført en analyse av konsekvenser, hvor vesentlige endringer er oppsummert under. I tillegg til endringene spesifisert er det ytterligere informasjon gitt i noteopplysninger.

Inntektene fra Energi

Inntektene fra Energi omfatter blant annet salg av egenprodusert kraft, salg av kraft (i.e. trading), salg av naturgass og fjernvarme- og kjøling til en avtalt pris. Leveringsforpliktelsen er å levere en rekke spesifikke ytelser, hovedsakelig kraft, og transaksjonsprisen er godtgjørelsen som Lyse forventer å motta, til enten spotpris, regulert pris eller kontraktspris. Leveringsforpliktelsen blir oppfylt over tid, noe som innebærer at inntekten innregnes for hver enhet levert til transaksjonspris. Lyse benytter en praktisk tilnærming i henhold til IFRS 15 hvor inntekten fra kraften for de fleste kontraktene blir bokført til det beløpet som enheten har rett til å fakturere. Retten til å fakturere oppstår når kraften er produsert og levert, og retten til å fakturere godtgjørelsen vil normalt samsvare direkte med verdien for kunden. I de tilfeller hvor Lyse selger kraft via en børs (e.g. Nord Pool), vil børsen defineres som kunden. Dette er basert på at Lyse har bindende kontrakter med børsene.

Innen enkelte geografiske områder er Lyse pålagt å levere en andel av kraftproduksjonen til fylker og kommuner hvor denne kraften er produsert (i.e. konsesjonskraft). Lyse har konkludert med at inntekten fra levering av konsesjonskraft ikke oppstår om følge av en kontrakt med en kunde i henhold til IFRS 15. Lyse anvender prinsippene og retningslinjene i IFRS 15 analogt, og presenterer inntekter fra salg av konsesjonskraft som salgsinntekt i resultatoppstillingen.

Inntektsføring av salg av energi

Konsernet har med virkning fra 1. januar 2018 endret innregningen av tilbakekjøp av kraft for videresalg til konsernets kunder. Tidligere år ble verdien av tilbakekjøpt kraft for videresalg eliminert mot de samlede energiinntektene i segmentet Energi og konsernets omsetning. Konsernet har vurdert praksisen på ny og velger å endre innregningen fra netto- til bruttoføring av inntektene, som også er i tråd med praksis for hovedvekten av andre aktører i bransjen.

Når andre aktører er involvert i å levere varer eller tjenester til kunder må Lyse avklare hvorvidt leveringsforpliktelse er å fremskaffe varen eller tjenesten selv (Lyse er prinsipal) eller om man leverer disse varene på vegne av en annen aktør (Lyse er agent). Når det undersøkes hvorvidt Lyse er agent eller prinsipal må det vurderes hvilke rettigheter som foreligger i kontrakten med hensyn til bruk av kraften, ubalanserisiko, skjønsmessige priser på leveransene, og om det er Lyse som er hovedansvarlig for leveransen. Lyse betraktes som prinsipal og dermed blir vederlaget fra kunden presentert brutto som salgsinntekt. Tilhørende energikjøp presenteres brutto i resultatoppstilling.

Endringen påvirker kun presentasjon, og har ikke effekt på driftsresultatet. Effekten av endringene er innarbeidet i resultatregnskapet og i sammenligningstall. Tabellene nedenfor viser sammenligningstall som følger av endret prinsipp for innregning av energiinntekter per 01.01.2018.

Virksomhetsområde: Energi 31.12.2017

(Tall i hele millioner)	Opprinnelig	Omarbeidet
Brutto salgsinntekter	2.629	3.602
Varekostnad	475	1.448

Innenfor produktsegmentet fjernvarme mottar konsernet anleggsbidrag fra kunder for utbygging av infrastruktur, som kobler kunden til fjernvarmenettet. Se avsnitt vedrørende inntektene fra Elnett, og avsnitt om anleggsbidrag, for konsernet sin vurdering av regnskapsmessig behandling av anleggsbidrag.

Lyse har ikke identifisert ytterligere vesentlige endringer knyttet til forretningsområde energi.

Inntektene fra Telekommunikasjon

Forretningsområdet telekommunikasjon tilbyr produkter og tjenester innenfor bredbånd og telefoni, og er eier av all fiberinfrastruktur i konsernet.

En del kunder betaler selv for arbeidet med å legge fiber til eiendommen (i.e. anleggsbidrag). Det er fiberselskapet som eier fiberlinjene, og de totale kostnadene bokføres derfor som eiendeler i samsvar med IAS 16. Se avsnitt om anleggsbidrag nedenfor for ytterligere vurdering av regnskapsmessig behandling.

Konsernet har ikke identifisert andre inntektsområder innenfor Telekommunikasjon som resulterer i en vesentlig endring ved implementering av IFRS 15.

Inntektene fra Elnett

Forretningsområdet Elnett operer innen distribusjon av kraft samt leveranse av tjenester innenfor utbygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Eierskapet til infrastrukturen knyttet til distribusjon av kraft ligger også innenfor dette forretningsområdet. Lyse anvender en praktisk tilnærming etter IFRS 15 hvor inntektene fra å transportere kraften blir bokført til det beløpet som enheten har en rett til å fakturere. Konsernet mottar vederlag fra kunder i forskjellige virksomhetsområder som støtte for å bygge ut infrastruktur, eller for å knytte kunden til nettet for kraft (eller fjernvarme i energisegmentet). Lyse eier infrastrukturen og de totale kostnadene skal derfor bokføres som eiendeler i samsvar med IAS 16.

Anleggsbidrag

I løpet av 2018 har metoden for inntektsføring av anleggsbidrag blitt ytterligere vurdert. Dette gjelder de forskjellige typene anleggsbidrag beskrevet over, for de enkelte virksomhetsområder.

I halvårsregnskapet ble det opplyst at hvis det viser seg at praksis og konsensus i bransjen vedrørende inntektsføring av anleggsbidrag avviker fra konsernets vurdering, kan det medføre en endring av regnskapsmessig behandling. Vi opplevde at flere aktører i bransjen har konkludert med at bidragene til eiendelene innenfor infrastruktur (både for nett og tele) utgjør betalinger som skal vurderes sammen med fastsettelse av prisen på framtidige leveranser til kundene (en leveringsforpliktelse). Konsernet deler oppfatningen om at kundene gjennom å betale anleggsbidrag oppnår en vesentlig rettighet til å motta framtidige leveranser gjennom de tilhørende eiendelenes levetid. Med bakgrunn i dette har konsernet besluttet å endre regnskapsprinsipp fra å inntektsføre mottatt anleggsbidrag i sin helhet når det er berettiget, til å inntektsføre anleggsbidrag over forventet levetid for tilhørende eiendeler.

Lyse har innført kravene fra IFRS 15 med effekt fra 1. januar 2018 ved å bruke modifisert retrospektiv metode. Dette innebærer at sammenlignbar informasjon ikke vil bli omarbeidet og at effekten av endring av prinsipp har påvirket egenkapital per 1. januar 2018.

Effekten på egenkapitalen per 1. januar 2018 ble følgende:

- Bidrag fra kunder innregnet over tid hadde en negativ effekt på egenkapitalen med 228 millioner kroner
- Utsatt inntekt økte med 306 millioner kroner (utsatt skatt blir redusert med 68 millioner kroner og driftsmidler økt med 10 millioner kroner).

I tabell nedenfor er effektene fra endringen presentert for alle linjer i regnskapet som blir påvirket på grunn av endringen fra IAS 11/18 til IFRS 15 i 2018. Prinsippendringen har ikke effekt på Utvidet resultat og kontantstrømpstilling.

		IFRS 15	FØR IFRS 15	
Resultatregnskap	Note	2018	2018	Endring
Salgsinntekter	9	10 267 913	10 372 554	-104 641
Varekostnad	29	3 771 715	3 771 715	0
Lønnskostnad	10,11	984 622	984 622	0
Avskrivninger og nedskrivninger	16,17	1 308 378	1 308 378	0
Andre inntekter og kostnader	12	357 294	357 294	0
Konsesjonsavgifter og eiendomsskatt		161 023	161 023	0
Andre driftskostnader	13,17,29,30	1 015 222	1 015 222	0
Driftsresultat		2 669 659	2 774 300	-104 641
Resultatandel tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	18	69 567	69 567	0
Finansinntekter	14	143 896	143 896	0
Finanskostnader	14	482 906	482 906	0
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	14	557	557	0
Resultat før skattekostnad		2 399 659	2 504 300	-104 641
Overskuddsskatt	15	441 545	465 238	-23 693
Grunnrenteskatt	15	894 463	894 463	0
Skattekostnad		1 336 008	1 359 701	-23 693
Årsresultat		1 063 651	1 144 599	-80 948
Tilordnet:				
Aksjonærer		1 017 137	1 095 645	-78 508
Ikke-kontrollerende eierinteresser		46 514	48 954	-2 440

Balanse 31.12.

Eiendeler	Note	IFRS 15	FØR IFRS 15	Endring
		2018	2018	
Anleggsmidler				
Fallrettigheter	16	105 301	105 301	0
Andre immaterielle eiendeler	16	1 376 824	1 376 824	0
Utsatt skattefordel grunnrente	15	79 717	79 717	0
Varige driftsmidler	17	21 265 222	21 265 222	0
Tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	18	626 198	626 198	0
Andre langsiktige finansielle eiendeler	7	15 323	15 323	0
Derivater	6,7,22	556 605	556 605	0
Andre fordringer	11,21	106 701	106 701	0
Sum anleggsmidler		24 131 891	24 131 891	0
Omløpsmidler				
Varer	20	163 994	163 994	0
Kundefordringer og andre fordringer	21	2 038 947	2 038 947	0
Derivater	6,7,22	153 150	153 150	0
Kortsiktige finansielle plasseringer	23, 24	740 316	740 316	0
Bankinnskudd, kontanter o.l.	23, 24	4 364 295	4 364 295	0
Sum omløpsmidler		7 460 702	7 460 702	0
Eiendeler klassifisert som holdt for salg	17	310 000	310 000	0
Sum eiendeler		31 902 593	31 902 593	0

Balanse 31.12.

		IFRS 15	FØR IFRS 15	
Egenkapital og gjeld	Note	2018	2018	Endring
Egenkapital				
Aksjekapital og overkurs	27	1 275 592	1 275 592	0
Annen egenkapital		7 308 509	7 623 114	-314 605
Egenkapital tilordnet selskapets aksjonærer		8 584 101	8 898 706	-314 605
Ikke-kontrollerende eierinteresser		568 829	574 494	-5 665
Sum egenkapital		9 152 930	9 473 200	-320 270
Gjeld				
Langsiktig rentebærende gjeld	24	13 348 009	13 348 009	0
Utsatt skatt	15	1 175 267	1 265 599	-90 332
Utsatt skatt grunnrente	15	1 280 961	1 280 961	0
Pensjonsforpliktelser	11	202 395	202 395	0
Derivater	6,7,22	312 811	312 811	0
Avsetninger	25	41 502	41 502	0
Annen langsiktig gjeld	25	1 613 035	1 217 547	395 488
Sum langsiktig gjeld		17 973 980	17 668 824	305 156
Kortsiktig rentebærende gjeld	24	760 089	760 089	0
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	26	2 679 177	2 664 063	15 114
Betalbar skatt	15	1 248 818	1 248 818	0
Derivater	6,7,22	57 099	57 099	0
Avsetninger	26	30 500	30 500	0
Sum kortsiktig gjeld		4 775 683	4 760 569	15 114
Sum gjeld		22 749 663	22 429 393	320 270
Sum egenkapital og gjeld		31 902 593	31 902 593	0

Følgende praktiske tilnærminger og frivillige unntak er lagt til grunn/valgt på tidspunkt ved førstegangsansendelse.

- Alle kontrakter relatert til anleggsbidrag er inkludert.
- Alle effekter av kontraktmodifiseringer (i dette tilfelle endringer i anleggets levetid) er tatt hensyn til. Dette inkluderer de totale og aggregerte effektene ved tidspunkt for førstegangsansendelse.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 trer i kraft fra 1. januar 2019. IFRS 16 erstatter IAS 17 «Leieavtaler», IFRIC 4 «Fastsettelse av hvorvidt en avtale inneholder en leieavtale», SIC-15 «Operasjonelle avtaler – incentiver» og SIC-27 «Vurdering av innholdet i transaksjoner som har juridisk form av en leieavtale». IFRS 16 fastsetter prinsippene for innregning, måling og presentasjon av leieavtaler og krever at leietakere balansefører de aller fleste leieavtaler, tilsvarende regnskapsføringen av finansielle leiekontrakter i henhold til IAS 17. På dato for inngåelse av leieavtale skal leietaker innregne en forpliktelse til nåverdien av leiebetaling, og en tilhørende eiendel som gjenspeiler retten til å anvende den underliggende eiendelen i leieperioden ("rett-til-bruk-eiendel"). Standarden omfatter flere frivillige unntak ved førstegangsinnregning. Leietaker må vise rentekostnader på leieforpliktelsen og avskrivningskostnad på rett-til-bruk-eiendelen separat i resultatregnskapet. Utleiers regnskapsføring etter IFRS 16 er i det vesentligste uendret fra tidligere regnskapsføring etter IAS 17. Utleier vil fortsette å klassifisere alle leieavtaler etter tilsvarende kriterier som tidligere. Konsernet vil med virkning fra 1. januar 2019 implementere IFRS 16 ved å anvende modifisert retrospektiv metode. Dette innebærer at historiske sammenligningstall ikke vil bli omarbeidet ved første rapportering.

Vurdering av om en avtale er eller inneholder en leieavtale etter IFRS 16

På tidspunktet for første gangs innregning av IFRS 16 vil konsernet, i samsvar med overgangsreglene, innregne en leieforpliktelse for tilsvarende leieavtaler som tidligere er klassifisert som operasjonelle leieavtaler etter IAS 17. Leieforpliktelsen vil bli målt til nåverdien av gjenstående leiebetaling neddiskontert ved bruk av marginal lånerente per 1. januar 2019. Lyse har benyttet det frivillige unntaket som er gitt i standarden til å videreføre tidligere vurdering av identifiserte leieavtaler.

Rett-til-bruk-eiendelen vil videre bli målt individuelt til en verdi tilsvarende leieforpliktelsen justert for eventuelle forskuddsbetalinger og/eller utsatte leiebetaling. Lyse har fullført en analyse av alle vesentlige effekter av den nye standarden, og kartlagt hvordan regnskapsføringen av leiekontrakter etter den nye standarden vil påvirke konsernregnskapet:

Lyse's leiekontrakter omfatter hovedsakelig følgende type eiendeler:

Avtalene som vil påvirke regnskapsføringen av leieforpliktelser og rett-til-bruk-eiendeler i vesentlig grad etter den nye standarden, er avtaler om leie av eiendom og lager, samt begrenset leie av maskiner og utstyr. I tillegg avtaler om leie av linje / nett og telelosji.

Følgende praktiske tilnærminger og frivillige unntak knyttet til leieavtaler som tidligere er klassifisert som operasjonelle leieavtaler er lagt til grunn på tidspunktet for førstegangs anvendelse:

- Unntak fra å regnskapsføre leieavtaler som avsluttes innen 12 måneder
- Utelate kontrakter som er klart uvesentlig
- Utelate alle direkte utgifter til avtale inngåelse ved måling av rett-til-bruk-eiendelen
- I stedet for å gjennomføre test for verdifall etter IAS 36, er vurderingen av hvorvidt leieavtalen er en tapskontrakt basert på IAS 37. Hvis leieavtalen inneholder en tapskontrakt, justeres rett-til-bruk-eiendelen tilsvarende avsetningen.
- Immaterielle eiendeler er valgt holdt utenfor IFRS 16. Leide konsesjoner eller betalinger for lisenser til kraftproduksjon og lignende er derfor ikke regnskapsført i henhold til IFRS 16.
- Lyse har valgt å ikke skille ut tjenesteelementer og at alle elementer blir behandlet som leieavtale

Måling

Lyse har vurdert hvorvidt opsjoner til å fornye en leieavtale, ikke terminere en leieavtale eller å kjøpe den underliggende eiendelen med rimelig sikkerhet vil bli utøvd. Alle relevante forhold som kan gi Lyse økonomiske incentiver til å utøve opsjoner, herunder kontrakts-, eiendels-, selskaps-, eller markedsbaserte forhold er blitt vurdert. Ved implementeringen vil avtaler om leie av kontorbygg som inneholder opsjoner, bli regnskapsført uten å ta hensyn til eventuelle opsjonsperioder. Opsjoner om forlengelse av avtaler om leie av lokaler og produksjonsanlegg som er spesifikt innrettet og tilpasset Lyses virksomhet vil imidlertid bli inkludert i beregnet balanseført beløp.

En leieforpliktelse vil bli revurdert under gitte hendelser og omstendigheter som ved endring i leiebetingelser, eller endringer i fremtidige leiebetaling som følge av endringer av en indeks eller rente som inngår i fastsettelse av betalt beløp. Generelt vil

endringer som følge av ny måling av forpliktelsen bli justert mot rett-til-bruk-eiendelen med et tilsvarende beløp. Rett-til-bruk-eiendelen og leieforpliktelsen vil ikke bli presentert på egen linje i balanseoppstillingen, men vil bli vist i en egen note.

Marginale lånerenter er beregnet som en sum av markedsrenter og selskapsspesifikke kredittmarginer for hvert relevant kvartal. Lyse anvender en felles diskonteringsrente på en portefølje av leieavtaler med lignende karakteristikk (e.g. leieavtaler med lik gjenværende leieperiode for en lignende klasse av underliggende eiendeler i et lignende økonomisk miljø). Det benyttes en felles diskonteringsrente på leieavtaler med like egenskaper og leieperiode. De marginale lånerentene som er benyttet ved neddiskontering av fremtidige forpliktelser er et gjennomsnitt av kvartalsvise lånerenter, basert på kontraktslengden for hver enkelt leieavtale.

Basert på eksisterende leiekontrakter er de forventede beløpsmessige effektene på konsernregnskapet, og på sentrale nøkkeltall for 2019, som følgende:

- Regnskapsføring av kortsiktig og langsiktig leieforpliktelse samlet på i størrelsesorden 749 millioner kroner per 1. januar 2019.
- Regnskapsføring av rett-til-bruk-eiendel på i størrelsesorden 749 millioner kroner per 1. januar 2019.

Årlige leiebetalinger vil redusere andre driftskostnader og påvirke driftsresultat før avskrivninger positivt. Forventede avskrivninger i 2019 på nåværende portefølje vil bli i størrelsesorden 109 millioner kroner, og forventede renteutgifter i 2019 på nåværende portefølje vil bli i størrelsesorden 26 millioner kroner.

Økt kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter som følge av at leiebetalinger på hovedstol blir klassifisert som finansieringsaktiviteter. Tidligere ble operasjonelle leiebetalinger i sin helhet klassifisert som operasjonelle aktiviteter i kontantstrømoppstillingen (IFRS 16 påvirker ikke konsernets faktiske kontantstrøm, kun presentasjon og klassifisering).

I tillegg til IFRS 16 er følgende reviderte IFRS-standarder blitt vedtatt men ennå ikke trådt i kraft, og i noen tilfeller ikke vedtatt av EU:

- IFRIC 23 (ny fortolkning) Usikkerhet ved måling av skatteposisjoner
- IFRS 9 (endringer) Førtidig tilbakebetaling med negativ kompensasjon
- IAS 28 (endringer) Langsiktige interesser i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet
- IAS 19 (endringer) Planendring, avkortning og oppgjør
- Konseptuelt rammeverk (nytt rammeverk) Endrede referanser i flere IFRS - standarder
- IFRS 3 (endringer) Definisjon av virksomhet
- IAS 1 og IAS 8 (endringer) Definisjon av vesentlig
- Årlige forbedringer av IFRS-standarder 2015-2017

Lyse forventer ikke at implementeringen av disse endringene vil innebære vesentlige effekter for konsernregnskapet for fremtidige perioder.

c) Andre endringer i regnskapsprinsipper

Innregning av resultatandel fra tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet

Konsernet har valgt å endre presentasjon av resultat fra tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet. Resultatandelen presenteres nå under finans, mens den tidligere var en del av driftsresultatet. Resultattallene og segmenttallene er omarbeidet for å reflektere endringen.

2.2 Konsolideringsprinsipper

a) Datterselskaper

Datterselskap er alle enheter som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår, og dekonsolideres når kontroll opphører. Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler og pådratte forpliktelser. Inkludert i vederlaget inngår også virkelig verdi av betingede eiendeler og forpliktelser. Utgifter til virksomhetssammenslutninger kostnadsføres når de påløper. Identifiserbare eiendeler og gjeld regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke kontrollerende eierinteresser i det oppkjøpte foretaket måles enten til virkelig verdi eller til sin andel av det overtatte foretakets nettoeiendeler. Dersom summen av vederlaget, balanseført beløp av ikke kontrollerende eiere og virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet av tidligere eierinteresser overstiger virkelig verdi av identifiserbare nettoeiendeler i det oppkjøpte foretaket, balanseføres differansen som goodwill, jf. note 2.6. Er summen lavere enn selskapets nettoeiendeler, resultatføres differansen som gevinst i resultatregnskapet. Konserninterne transaksjoner, mellomværende og urealisert fortjeneste og tap mellom konsernselskaper elimineres. Regnskapsprinsipper i datterselskaper omarbeides når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

b) Transaksjoner med ikke-kontrollerende eiere

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eiere, uten tap av kontroll, behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved kjøp av aksjer fra ikkekontrollerende eiere føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført beløp av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til ikke-kontrollerende eiere, uten tap av kontroll, føres tilsvarende mot egenkapitalen. Når konsernet ikke lenger har kontroll, måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring, enten som investering i tilknyttet selskap, felleskontrollert virksomhet eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultatet.

c) Investeringer der egenkapitalmetoden er anvendt

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper er enheter der konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt for investeringer der konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmeberettiget kapital.

Felleskontrollert virksomhet er en felleskontrollert ordning der de partene som har felles kontroll over ordningen, har rett til ordningens netto eiendeler. Felles kontroll oppnås ved at beslutninger om relevante aktiviteter etter kontrakt krever enstemmighet mellom partene som deler kontroll.

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet innregnes etter egenkapitalmetoden fra det tidspunkt betydelig innflytelse eller felles kontroll oppnås, og inntil slik innflytelse opphører. Ved førstegangsinnregning vurderes tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet til anskaffelseskost. Konsernets andel av resultatet i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter innregnes i konsernets resultat. Tilsvarende innregnes konsernets andel av den balanseførte verdien av enhetene. Goodwill relatert til det tilknyttede selskapet og den felleskontrollert virksomheten blir inkludert i balanseført verdi av investeringen. Se punkt 2.6 for vurdering av nedskrivning.

Konsernets resultatandel fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet, er presentert på egen linje i resultatregnskapet. Endringer i utvidet resultat i investeringene er inkludert i konsernets utvidete resultat. Føringer direkte mot egenkapital i underliggende investering presenteres i konsernets egenkapitaloppstilling med konsernets andel. Urealisert

gevinst knyttet til transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er eliminert mot konsernets andel i virksomheten.

Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap, reduseres konsernets balanseførte verdi til null og ytterligere tap regnskapsføres ikke med mindre konsernet har en forpliktelse til å dekke dette tapet.

Konsernets andel av urealisert fortjeneste på transaksjoner mellom konsernet og dets tilknyttede selskaper elimineres. Det samme gjelder for urealiserte tap med mindre transaksjonen tilsier en nedskrivning av den overførte eiendelen. Der det har vært nødvendig, er regnskapsprinsipper i de tilknyttede selskapene omarbeidet for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper. Gevinster og tap ved utvanning av eierandeler i tilknyttede selskaper er resultatført.

Når konsernet ikke lenger har betydelig innflytelse måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring som finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om det tilknyttede selskapet eller den felleskontrollerte virksomheten hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultat. Ved reduksjon av eierandel i tilknyttet selskap eller felleskontrollert virksomhet hvor konsernet opprettholder betydelig innflytelse, reklassifiseres også en forholdsmessig andel av beløp som tidligere er ført i utvidet resultat til resultatet. Dersom egenkapitalmetoden ikke opphører, for eksempel ved overgang fra tilknyttet selskap til felleskontrollert virksomhet, foretas det ikke ny måling av gjenværende eierinteresse.

d) Investeringer der bruttometoden er anvendt

Felleskontrollerte driftsordninger

Felleskontrollert driftsordning er en felleskontrollert ordning der konsernet og de andre deltakerne som har felles kontroll over enheten, har kontraktsmessige rettigheter til eiendelene og ansvar for forpliktelsene til enheten. Ved felleskontrollert driftsordning må sentrale beslutninger knyttet til relevante aktiviteter være enstemmige. Ved vurdering av hvorvidt en felleskontrollert ordning er en driftsordning vurderes blant annet ordningens struktur, juridiske form, kontraktsmessige avtaler og andre fakta og omstendigheter. Konsernet innregner dets relative andel av eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader i den felleskontrollerte driftsordningen. Ved inngåelse av transaksjoner med en felleskontrollert driftsordning hvor konsernet er deltaker, innregnes kun de andre partenes andel av gevinster og tap fra transaksjonen. Ved kjøp av eiendeler fra felleskontrollerte driftsordninger vil gevinst eller tap først resultatføres når eiendelen selges ut av konsernet. Tap resultatføres umiddelbart dersom transaksjonen indikerer reduksjon i netto salgsverdi på omløpsmidler eller verdifall på anleggsmidler.

Deleide kraftverk

Konsernets andel i deleide kraftverk regnskapsføres tilsvarende som felleskontrollerte driftsordninger, til tross for at det ikke er enstemmighet knyttet til relevante aktiviteter.

2.3 Segmentinformasjon

Segmentene er rapportert etter samme struktur som i konsernets interne rapportering til ledelsen. Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder.

2.4 Omregning av utenlandsk valuta

a) Funksjonell valuta

Funksjonell valuta fastsettes for hvert selskap i konsernet, basert på valutaen innenfor det primære økonomiske miljøet der hvert enkelt selskap i konsernet driver sin virksomhet. Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta basert på dagskurs på transaksjonstidspunktet. Ved slutten av hver rapporteringsperiode omregnes monetære poster i utenlandsk valuta til sluttkurs, ikke-monetære poster måles til historisk kost omregnet på transaksjonstidspunktet og ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi omregnes til valutakursene som gjaldt på tidspunktet for beregning av virkelig verdi. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden.

Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring føres gevinster og tap som del av utvidet resultat

b) Presentasjonsvaluta

Konsernets presentasjonsvaluta er NOK. Dette er også morselskapets funksjonelle valuta. Selskap med annen funksjonell valuta, omregnes til balansedagens kurs for balanseposter, inkludert goodwill, og til transaksjonskurs for resultatposter. Som en tilnærming til transaksjonskurs er månedlige gjennomsnittskurser benyttet. Omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat. Ved tap av kontroll, betydelig innflytelse eller felles kontroll blir akkumulerte omregningsdifferanser knyttet til investering som er henført til kontrollerende eierinteresser resultatført. Ved delvis avhendelse av datterselskaper (ikke tap av kontroll) henføres den forholdsmessige andelen av akkumulerte omregningsdifferanser til ikke-kontrollerende eierinteresser.

2.5 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmiddelet. Låneutgifter som påløper under tilvirkning av varige driftsmidler balanseføres frem til eiendelen er klar til tiltenkt bruk. Anskaffelseskost kan også omfatte gevinster eller tap overført fra egenkapital som skyldes sikring av kontantstrøm i utenlandsk valuta ved kjøp av driftsmidler.

Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført. Periodisk vedlikehold blir balanseført med avskrivning over perioden frem til neste vedlikehold planlegges gjennomført. Eventuell restverdi på utskiftet eiendel fra regnes. Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid:

Anlegg energi	3 - 75 år
Anlegg bredbånd	3 - 25 år
Anlegg nett	10 - 50 år
Andre bygg	33 - 50 år
Maskiner og inventar	3 - 12 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag, og endres hvis nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn gjenvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjenvinnbart beløp (note 2.7).

Gevinst og tap ved avgang av driftsmidler resultatføres og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

Varige driftsmidler klassifisert som holdt for salg

Varige driftsmidler klassifiseres separat som holdt for salg i balansen når deres balanseførte verdi vil bli gjenvunnet ved

en salgstransaksjon heller enn ved fortsatt bruk. Denne betingelsen ansees bare oppfylt når salget er svært sannsynlig, eiendelen er tilgjengelig for umiddelbart salg i sin nåværende tilstand, og ledelsen har forpliktet seg til salget, som må forventes å kvalifisere for innregning som fullført salg innen ett år fra tidspunktet for klassifisering. Forpliktelser direkte knyttet til eiendelene klassifisert som holdt for salg og som forventes å inngå i salgstransaksjonen blir også klassifisert separat. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler klassifisert som holdt for salg blir ikke avskrevet eller amortisert fra klassifiseringstidspunktet. Netto eiendeler og gjeld som inngår i en avhendingsgruppe klassifisert som holdt for salg vurderes til laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

2.6 Immaterielle eiendeler

a) Forskning og utvikling

Utgifter til forskning kostnadsføres når de påløper. Utgifter til utvikling balanseføres i den grad det kan identifiseres en fremtidig økonomisk fordel knyttet til utviklingen av en identifiserbar immateriell eiendel. Andre utviklingskostnader resultatføres når de påløper. Utviklingskostnader som tidligere er kostnadsført blir ikke balanseført i senere perioder. Balanseførte utviklingskostnader avskrives lineært fra tidspunktet for kommersialisering over den periode det er forventet å gi økonomiske fordeler. Balanseførte utviklingskostnader testes for verdifall når det foreligger nedskrivningsindikatorer.

b) Vannfallsrettigheter

Vannfallsrettigheter er balanseført til historisk anskaffelseskost. Det foreligger ikke hjemfallsrett, og vannfallsrettigheter er derfor vurdert til å være en tidsbegrenset eiendel og avskrives ikke.

c) Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttede selskaper er inkludert i investeringer i tilknyttede selskaper, og testes for nedskrivning som del av balanseført verdi på investeringen. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill tilhørende den solgte virksomheten.

For senere testing av behov for nedskrivning av goodwill, blir denne allokert til aktuelle kontantstrømgenererende enheter. Allokeringen skjer til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet.

d) Merkevareravn

Sentrale merkevareravn i konsernet testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. Tidsbegrensede merkevareravn regnskapsføres til historisk kost med fradrag for lineære avskrivninger over forventet utnyttbar levetid.

e) Kundeporteføljer

Kundeporteføljer er balanseført til historisk anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Kundeporteføljer har begrenset utnyttbar levetid og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

f) Driftsrettigheter

Kjøpte rettigheter regnskapsføres til historisk anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Driftsrettighetene har begrenset utnyttbar levetid og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

2.7 Verdifall og nedskrivning på ikke finansielle eiendeler

Goodwill samt immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men vurderes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives, vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseført verdi. En nedskrivning resultatføres med forskjellen mellom balanseførte

verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

2.8 Varer

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi.

2.9 Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital.

2.10 Betalbar skatt og utsatt skatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført bortsett fra når den relaterer seg til poster som blir regnskapsført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. I disse tilfellene regnskapsføres også skatten direkte mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og konsoliderte regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld ved bruk av gjeldsmetoden. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres, eller når den utsatte skatten gjøres opp. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten.

Beskatning av kraftproduksjonsvirksomheten

Utover alminnelig inntektsskatt belastes kraftproduksjonsvirksomheten med eiendomsskatt, naturressursskatt og grunnrenteskatt.

Grunnrenteskatt

Grunnrenteskatt utgjør 35,7 % av netto grunnrenteinntekt beregnet for hvert kraftverk. Grunnrenteinntekten blir beregnet på grunnlag av det enkelte kraftverkets produksjon time for time, multiplisert med spotprisen i den korresponderende timen. For leveranser av konsesjonskraft og for kraft på langsiktige kontrakter over syv år brukes faktisk kontraktpris. Den beregnede inntekten reduseres med faktiske driftskostnader, avskrivninger og en friinntekt for å komme frem til netto grunnrenteinntekt. Friinntekten fastsettes årlig på grunnlag av skattemessig verdi av driftsmidlene i kraftverket multiplisert med en normrente.

Negativ grunnrenteinntekt oppstått i et kraftverk kan fra og med 2007 samordnes mot positiv grunnrenteinntekt i andre kraftverk. Tidligere års negative grunnrente kan fremføres med renter mot senere positiv grunnrenteinntekt i samme kraftverk. Utsatt skattefordel knyttet til fremførbare underskudd og utsatt skatt knyttet til andre midlertidige forskjeller balanseføres for hvert kraftverk. Utsatt skattefordel balanseføres dersom denne kan sannsynliggjøres anvendt i løpet av en 15 års periode.

Naturressursskatt

Naturressursskatt er en overskuddsuavhengig skatt som beregnes på grunnlag av det enkelte kraftverks gjennomsnittlige produksjon de siste syv årene. Skattesatsen er satt til 1,3 øre/kWh. Overskuddsskatt kan avregnes mot betalbar naturressursskatt. Den andelen av naturressursskatten som overstiger overskuddsskatt, kan fremføres med renter til senere år, og blir balanseført som en forskuddsbetalt skatt (fordring).

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt for kraftverk blir beregnet på grunnlag av faktisk produksjon, med fradrag for faktiske driftskostnader og betalt grunnrenteskatt i det enkelte kraftverk. Inntektssiden i eiendomsskatten beregnes ut fra samme grunnlag som i

grunnrentebeskatningen. Eiendomsskattegrunnlaget fremkommer ved å diskontere foregående fem års netto driftsinntekter i kraftverket med fastsatt rentesats etter skatteloven §18-8(9), med fradrag av nåverdien av kraftverkets beregnede kostnader til utskiftning av driftsmidler. Av eiendomsskattegrunnlaget beregnes fra 0,2 % til 0,7 % eiendomsskatt til den enkelte kommune. Eiendomsskatt presenteres som driftskostnad.

2.11 Pensjon

Konsernet har både ytelsesplaner og innskuddsplaner. Konsernet har også pensjonsordninger som går over driften. Konsernets pensjonsforpliktelse er forsikringsmessig delvis dekket gjennom offentlig tjenestepensjon i KLP ved medlemskap i Fellesordningen for kommuner og bedrifter. Denne ordningen er lukket. Pensjonsansvar utover denne ordningen dekkes over drift.

Ytelsesplan

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering, og som er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskaper eller pensjonskasser. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av en eller flere faktorer slik som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av forpliktelsen på balansedatoen med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte framtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i renten på obligasjoner med fortrinnsrett utstedt i den valuta som forpliktelsen skal utbetales og med tilnærmet lik løpetid som utbetalingshorisonten av forpliktelsen.

Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningens ytelser resultatføres umiddelbart.

Periodens pensjonskostnad og netto rentekostnad føres henholdsvis på lønnskostnader og finanskostnader.

Fellesordningen er en flerforetaksordning, dvs. at den forsikringstekniske risiko er fordelt mellom alle bedrifter som deltar i ordningen. De økonomiske og aktuarmessige forutsetninger som ligger til grunn for beregning av netto pensjonsforpliktelse baserer seg derfor på forutsetninger som er representative for hele fellesskapet. Lyse er i et fellesskap med andre bedrifter som har lukkede ordninger.

Pensjonsordningen er basert på et kjønns- og aldersnøytralt finansieringssystem, og premiene baseres på gjennomsnittsberegning for samtlige medlemmer av pensjonsordningen.

Innskuddsplan

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag i tilfelle enheten ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Ved innskuddsplaner betaler konsernet innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Konsernet har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er blitt betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

Pensjon over drift

Konsernet har pensjonsordninger som går over drift og som blir behandlet som en ytelsesordning.

2.12 Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger for miljømessige utbedringer, restrukturering og rettslige krav når: a) det eksisterer en juridisk eller selvpålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser, b) det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av en overføring av økonomiske ressurser og c) forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Det avsettes ikke for fremtidige driftstap.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringsrate før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og spesifikk risiko for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

2.13 Inntektsføring

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift, returer, rabatter og avslag. Konserninternt salg elimineres. Salg resultatføres når inntekten kan måles pålitelig, det er sannsynlig at de økonomiske fordelene knyttet til transaksjonen vil tilflyte konsernet og spesielle kriterier knyttet til formene for salg er oppfylt. Salg vurderes ikke å kunne måles pålitelig før alle betingelser knyttet til salget er innfridd. Konsernet baserer estimatene for regnskapsføring på historikk, vurdering av type kunde og transaksjon samt eventuelle spesielle forhold knyttet til den enkelte transaksjon.

a) Salg av varer

Salg fra forretningsområdene Energi, Telekom, Elnett samt Andre resultatføres når en enhet innenfor konsernet har levert produktet til kunden, og det ikke er uoppfylte forpliktelser knyttet til varen.

Inntektsført nettleie fra forretningsområdet Elnett tilsvarer periodens leverte volum avregnet til den til enhver tid fastsatte tariff. Mer-/mindreinntekt defineres etter IFRS som regulatorisk gjeld/eiendel som ikke kvalifiserer til balanseføring. Dette begrunnes med at det ikke er inngått kontrakt med en bestemt kunde, og at fordringen er betinget av en framtidig leveranse. Inntekten det enkelte år kan derfor avvike i forhold til inntektsnivået som tillates av regulator (NVE). Tariffene styres ut fra formålet om at den årlige inntekten skal være i samsvar med tillatt inntektsnivå. Vi henviser til 2.1 vedrørende anleggsbidraget.

b) Salg av tjenester

Salg av tjenester resultatføres i den perioden tjenesten utføres.

c) Renteinntekter og utbytte

For instrumenter som måles til amortisert kost inntektsføres renteinntekter etter effektiv rente metode. For kortsiktige finansielle plasseringer som måles til virkelig verdi over utvidet resultat inntektsføres renteinntekter når de er opptjent, eventuell over-/underkurs på anskaffelsestidspunktet periodiseres over løpetiden til instrumentet. Utbytte resultatføres når rett til utbytte oppstår.

d) Sluttbrukersalg og kraftkjøpskostnader i Energisegmentet

Produksjon av kraft og sluttbrukersalg inngår i forretningsområdet energi som styres som en enhet. Kraft som selges til Nordpool og kjøpes tilbake for salg til sluttbruker vises brutto i regnskapet ser note 2.1 for mer detaljer.

2.14 El-sertifikater

El-sertifikater som mottas som følge av sertifikatberettiget produksjon inntektsføres på produksjonstidspunktet til virkelig verdi. Beholdning av mottatte el-sertifikater i produksjonsvirksomheten presenteres som varelager i balansen, og er vurdert til det laveste av verdien på tildelingstidspunktet og netto realisasjonsverdi.

I sluttbrukervirksomheten blir det ved salg av strøm kostnadsført et estimat på utgifter knyttet til kjøp av el-sertifikater på det solgte volumet. Avsetning, som det ikke er dekning for gjennom kjøpte el-sertifikater, regnskapsføres som kortsiktig gjeld målt til markedspris. Kjøpte el-sertifikater regnskapsføres til anskaffelseskost. Hvis beholdningen av el-sertifikater overstiger avsetningsbehov, presenteres overskytende som varelager. Beholdningen vurderes da til laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi.

2.15 Konesjonskraft, konesjonsavgift og erstatninger

Konesjonskraft inntektsføres ved levering i henhold til fastsatt konesjonskraftpris. Konsernet har per 31.12.2018 ingen konesjonskraftavtaler som gjøres opp finansielt. Det betales årlig konesjonsavgifter til stat og kommuner for den økning av produksjonsevnen som innvinnes ved regulering og vannoverføringer. Konesjonsavgifter blir kostnadsført når de påløper.

Konsernet betaler erstatninger til grunneiere for å få bruksrett til vannfall og grunn. I tillegg utbetales erstatninger til andre for skade påført skog, grunn og lignende. Erstatningsutbetalingene er dels engangsutbetalinger og dels løpende i form av utbetalinger eller plikt til å levere erstatningskraft/fristrøm. Nåverdien av forpliktelsene knyttet til årlige erstatninger og erstatningskraft/fristrøm er klassifisert som avsetninger (se note 25). Årlige betalinger føres som andre driftskostnader, mens engangsoppgjør regnskapsføres mot forpliktelsen.

2.16 Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd innregnes netto i resultat og balanse. Der tilskudd er knyttet til aktiviteter som innregnes i resultatregnskapet direkte, er tilskudd behandlet som en reduksjon av de kostnader som knytter seg til aktiviteten som tilskuddet er ment å skulle dekke. Der tilskuddet er knyttet til prosjekter som innregnes i balansen, er tilskuddet behandlet som en reduksjon av beløp innregnet i balansen.

2.17 Operasjonelle leieavtaler

Leieavtaler der konsernet er leietaker og en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler kostnadsføres lineært over leieperioden. I leieavtaler hvor konsernet er utleier er eiendelene som er utleid presentert som anleggsmidler i balansen. Leieinntektene inntektsføres etterhvert som de opptjenes. Se 2.1. vedrørende forventet effekt av implementering av IFRS 16 per 1. januar 2019.

2.18 Finansielle leieavtaler

Leieavtaler hvor konsernet overtar den vesentlige del av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen, er finansielle leieavtaler. Ved leieperiodens begynnelse balanseføres finansielle leieavtaler til et beløp tilsvarende det laveste av virkelig verdi og minsteleiens nåverdi, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Ved beregning av leieavtalens nåverdi benyttes den implisitte rentekostnaden i leiekontrakten dersom det er mulig å beregne denne, i motsatt fall benyttes selskapets marginale lånerente. Direkte utgifter knyttet til etablering av leiekontrakten er inkludert i eiendelens kostpris. Tilsvarende beløp er bokført som langsiktig gjeld som reduseres i takt med leiebetalinger og beregnet rente.

Det benyttes samme avskrivningstid som for selskapets øvrige sammenlignbare eiendeler. Dersom det ikke foreligger en rimelig sikkerhet for at selskapet vil overta eierskapet ved utløpet av leieperioden, avskrives eiendelen over den korteste av leieavtalens løpetid og eiendelens estimerte utnyttbare levetid. Se 2.1. vedrørende forventet effekt av implementering av IFRS 16 per 1. januar 2019.

2.19 Utbytte

Utbyttebetalinger til morselskapets aksjonærer klassifiseres som gjeld fra og med det tidspunkt utbyttet er fastsatt av generalforsamlingen.

2.20 Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter utgjør en stor del av Lyses totale balanse og har vesentlig betydning for konsernets finansielle stilling og resultat. Det største omfanget av finansielle instrumenter finnes i hovedkategoriene energihandel og finansaktiviteter.

I tillegg har konsernet finansielle instrumenter i form av kundefordringer, leverandørgjeld, kontanter, kortsiktige likviditetsplasseringer og egenkapitalinvesteringer.

Innenfor energihandel benyttes finansielle instrumenter i trading aktivitetene. Trading aktivitetene forvaltes delvis uavhengig av konsernets kraftproduksjon. Formålet er å oppnå gevinster på endringer i markedsverdier for energi og energirelaterte produkter samt gevinster på ikke-standardiserte produkter. Finansielle instrumenter innenfor energihandel består hovedsakelig av finansielle og fysiske avtaler om kjøp og salg av kraft, kull, CO₂-kvoter og miljøsertifikater.

Finansielle instrumenter benyttes for å oppnå løpende optimalisering av fremtidige inntekter av forventet produksjonsvolum. Balanseførte derivater er vist på egne linjer i balansen og vurderes til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Som følge av at konsernets framtidige egenproduksjon av kraft ikke kvalifiserer for balanseføring, vil effekten av verdiendringer på finansielle energiderivater kunne gi store resultateffekter uten at dette nødvendigvis gjenspeiler underliggende virksomhet.

Finansielle instrumenter innenfor finansaktiviteter består hovedsakelig av lån, rentebytteavtaler, rente- og valutabytteavtaler og valutaterminer. Finansielle derivater benyttes som sikringsinstrumenter i henhold til konsernets økonomiske sikringsstrategi. Sikringsobjektene er eiendeler i fremmed valuta, fremtidige kontantstrømmer eller finansielle låneforhold vurdert til amortisert kost. Utvalgte låneforhold hvor det er byttet fra fast til flytende rente (virkelig verdisikring) er vist som regnskapsmessig sikringsforhold. Verdiendringer på finansielle instrumenter som ikke er en del av et regnskapsmessig sikringsforhold, vil medføre volatilitet i resultatet uten at dette nødvendigvis gjenspeiler underliggende virksomhet.

Finansielle instrumenter regnskapsføres når konsernet blir part i kontraktsmessige betingelser knyttet til instrumentet. Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres på grunnlag av art og formål med instrumentene til kategoriene a) finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi over resultatet, b) finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat og c) finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost. Førstegangs innregning er til virkelig verdi for alle kategorier. Kategoriene er beskrevet nedenfor.

a) Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er finansielle eiendeler holdt for omsetning. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom den primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger. Derivater klassifiseres som holdt for omsetning, med mindre de er en del av en regnskapsmessig sikring (se kategorien under). Eiendeler og forpliktelser i denne kategorien klassifiseres som omløpsmidler/kortsiktig gjeld dersom det forventes at de vil bli gjort opp innen 12 måneder, ellers klassifiseres de som anleggsmidler/langsiktig gjeld. Instrumenter som er holdt med formål for trading klassifiseres som kortsiktig. Følgende finansielle instrumenter er vurdert til virkelig verdi over resultatet:

- Fysiske energikontrakter, som lett kan omgjøres i kontanter og som ikke anses som «eget bruk»-kontrakt, måles som hovedregel til virkelig verdi.
- Finansielle kontrakter om kjøp og salg av energirelaterte produkter er klassifisert som derivater. Energiderivater består av både frittstående derivater, samt innebygde derivater som er skilt ut fra vertskontrakten og ført opp til virkelig verdi.
- Andre finansielle instrumenter holdt for handelsformål.

Andre langsiktige finansielle eiendeler, hvor Lyse ikke har kontroll eller betydelig innflytelse, og hvor Lyse har valgt at disse måles til virkelig verdi over resultat. Mottatte utbytter inngår i resultatet som en del av andre finansposter.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av finansielle instrumenter klassifisert til virkelig verdi over resultatet, medtas i resultatregnskapet under andre inntekter og kostnader i den perioden de oppstår.

b) Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat

Et derivat som er utpekt som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring og som kvalifiserer for regnskapsmessig sikring klassifiseres i denne kategorien. Sikringsinstrumenter balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt som sikringskontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi på hver balansedag. Den etterfølgende regnskapsføringen av gevinster og tap beskrives i avsnitt 2.21. Følgende finansielle instrumenter er vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat:

- Kortsiktige finansielle plasseringer
- Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter
- Kontantstrømsikring rentebytteavtaler
- Kontantstrømsikring eurolån

c) Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

I denne posten inngår kundefordringer og andre fordringer, bankinnskudd, rentebærende gjeld, leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld.

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter, bankinnskudd og trekk på kassekreditt. I balansen er kassekreditt inkludert i lån under kortsiktig gjeld.

Fordringer er ikke derivative finansielle eiendeler med fastsettbare betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Disse klassifiseres som omløpsmidler med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. I så fall klassifiseres de som anleggsmidler. Fordringer klassifiseres som kundefordringer og andre fordringer.

Kundefordringer blir innregnet til opprinnelig fakturabeløp og nedskrevet dersom det har inntruffet tapsutløsende hendelser som kan måles pålitelig og vil innvirke på betalingen av fordringen. Kundefordringene er således målt til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Renteelementet er sett bort fra dersom det er uvesentlig, og dette er tilfellet for de aller fleste av konsernets kundefordringer.

Konsernet foretar nedskrivninger på finansielle eiendeler basert på forventede tap på den til enhver tid utestående fordringsmassen. Se også note 21 Lån regnskapsføres til virkelig verdi når utbetaling av lånet finner sted, med fradrag for transaksjonskostnader. I etterfølgende perioder regnskapsføres lån til amortisert kost beregnet ved bruk av effektiv rentemetode. Forskjellen mellom det utbetalte lånebeløpet (fratrukket transaksjonskostnader) og innløsningsverdien resultatføres over lånets løpetid.

Lån klassifiseres som kortsiktig gjeld med mindre det foreligger en ubetinget rett til å utsette betaling av gjelden i mer enn 12 måneder fra balansedato.

Aksjer og andeler er vurdert til noterte priser for likvide verdipapirer. For andre verdipapirer er verdsettelse foretatt ved diskontering av forventet fremtidige kontantstrømmer.

Eget bruk-kontrakter

Fysiske kraftkontrakter er inngått for Lyses eget bruk når formålet med krafthandelen er forbeholdt forventet kjøp, salg eller krav til eget bruk. Disse kontraktene kvalifiserer ikke for balanseføring.

Eget bruk-kontrakter har typisk en stabil kundemasse (for eksempel bilaterale kontrakter) og er alltid gjort opp ved fysisk leveranse av kraft. Fysiske energikontrakter som faller utenfor eget bruk unntaket behandles som derivater (finansielle instrumenter). Ledelsen har vurdert hvilke kontrakter som omfattes av definisjonen av finansielt instrument og hvilke kontrakter som ikke omfattes som følge av «eget bruk»-unntaket.

Presentasjon av derivater i resultat og balanse

Derivater er presentert på egne linjer i balansen under henholdsvis eiendeler og gjeld. Derivater presenteres som kortsiktig dersom det forventes at de vil bli gjort opp innen 12 måneder, ellers klassifiseres de som langsiktig. Finansielle kraftkontrakter holdt for handelsformål presenteres alltid som kortsiktig. Derivater presenteres brutto i balansen så langt det ikke foreligger juridisk rett til motregning, og slik motregning faktisk vil bli benyttet i de løpende kontantoppgjør under kontraktene. I de sistnevnte tilfeller vil de aktuelle kontraktene presenteres netto i balansen. I resultatregnskapet vises endring i virkelig verdi av derivater på egen linje under drift, andre inntekter og kostnader. Verdiendring som klassifiseres som finanskostnad/-inntekt spesifiseres i note 14.

Instrumenter som er øremerket som sikringsinstrumenter er underlagt måling i henhold til kravene til sikringsbokføring og omtales i eget avsnitt.

Finansielle eiendeler fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra den finansielle eiendelen opphører, eller når disse rettighetene er blitt overført, og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet.

Finansielle forpliktelser fjernes fra balansen når den har opphørt, det vil si når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

2.21 Derivater og sikring

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi på hver balansedag. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Konsernet klassifiserer derivater som inngår i en regnskapsmessig sikring som:

- a) sikring av variabilitet i kontantstrømmer tilknyttet en svært sannsynlig fremtidig transaksjon (kontantstrøms sikring)
- b) sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse (virkelig verdisikring)

Ved inngåelsen av sikringstransaksjonen dokumenterer konsernet sammenhengen mellom sikringsinstrumentene og sikringsobjektene, formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Konsernet dokumenterer også hvorvidt derivatene som benyttes er effektive til å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm knyttet til sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres både ved sikringens inngåelse og løpende i sikringsperioden.

Virkelig verdi av derivatene brukt i sikringsrelasjoner er vist i note 22. Endring i egenkapitalen knyttet til derivater som anvendes i en regnskapsmessig sikring er vist i Endringer i konsernets egenkapital. I tillegg til derivater er langsiktig lån i EUR utpekt som sikringsinstrument i kontantstrømsikring.

Se note 6 og 12 for ytterligere informasjon.

a) Kontantstrømsikring

Den effektive delen av endring i virkelig verdi på derivater som inngås og kvalifiserer som sikringsinstrument i kontantstrømsikring, regnskapsføres direkte i utvidet resultat. Tap og gevinst på den ineffektive delen resultatføres som andre inntekter og kostnader hva gjelder sikringsinstrumenter for valuta, og under finans hva gjelder sikringsinstrumenter for renter.

Sikringsgevinster eller tap som er ført over utvidet resultat i egenkapitalen omklassifiseres til resultatregnskapet i den perioden sikringsobjektet påvirker resultatregnskapet (for eksempel når det planlagte sikrede salget finner sted). Gevinst eller tap som knytter seg til den effektive del av rentebytteavtaler som sikrer lån med flytende rente resultatføres under finanskostnader. Gevinsten eller tapet som knytter seg til den ineffektive delen resultatføres som andre inntekter og kostnader. Når den planlagte transaksjonen som sikres fører til balanseføring av en ikke finansiell eiendel (for eksempel varige driftsmidler), omklassifiseres gevinst og tap som tidligere er ført i utvidet resultat som justering av anskaffelseskost for eiendelen.

Når et sikringsinstrument utløper eller selges, eller når en sikring ikke lenger tilfredsstillende kriteriene for sikringsbokføring, forblir samlet gevinst eller tap ført over utvidet resultat i egenkapitalen og blir omklassifisert til resultatet samtidig med resultatføringen av den planlagte transaksjonen. Hvis en sikret transaksjon ikke lenger forventes å bli gjennomført reverseres bokført beløp i egenkapitalen umiddelbart til resultatregnskapet som andre inntekter og kostnader.

b) Virkelig verdisikring

Endringer i virkelig verdi på derivater som inngås og kvalifiserer for virkelig verdisikring, og som er effektive, føres over resultatregnskapet sammen med endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen på den tilhørende sikrede eiendel eller forpliktelse. Gevinst eller tap knyttet til den ineffektive del resultatføres som andre inntekter og kostnader. Dersom sikringen ikke lenger oppfyller kriteriene for sikringsbokføring, vil regnskapsført effekt av sikringen for sikringsobjekter som føres til amortisert kost, amortiseres over perioden fram til instrumentets forfall.

c) Derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring

Endringer i virkelig verdi på derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring, resultatføres som andre inntekter og kostnader. Dette vil også være aktuelt for konsernets avtaler om kjøp og salg av ikke finansielle gjenstander som gjøres opp finansielt.

Et innebygd derivat separeres fra vertskontrakten og regnskapsføres som et derivat hvis alle følgende forutsetninger er oppfylt:

1. De økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen ved det innebygde derivatet ikke er nært relatert til de økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen til vertskontrakten
2. Et separat instrument med de samme betingelser som det innebygde derivatet ville tilfredsstillt definisjonen av et derivat
3. Det kombinerte instrumentet (hovedkontrakt og innebygd derivat) ikke blir målt til virkelig verdi med endringer i verdien innregnet i resultatet

3

Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og baseres blant annet på historisk erfaring samt forventninger om fremtidige hendelser. Anvendte regnskapsestimater kan som følge av dette avvike fra det endelige utfallet, og dermed medføre en vesentlig korreksjon av bokførte verdier det kommende året. Fremtidige endringer i forutsetningene blir reflektert i regnskapet når de oppstår. Estimater og forutsetninger som anvendes for vesentlige balanseførte eiendels- og gjeldsposter omtales nedenfor. Se også notehenvvisninger for ytterligere detaljer.

REGNSKAPSPOST

	Note	Bokført verdi
Varige driftsmidler	17	21 575 222
Tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	18	626 198
Immaterielle eiendeler	16	1 482 125
Utsatt skattefordel grunnrente	15	79 717
Finansielle instrumenter som ikke handles i aktivt marked	7	346 567
Pensjonsforpliktelse	11	202 395
Pensjonsmidler	11	20 623

Viktige regnskapsestimater

Varige driftsmidler, brukstid

Varige driftsmidler avskrives over forventet brukstid. Dette danner grunnlag for årlige avskrivninger i resultatregnskapet. Forventet brukstid estimeres på bakgrunn av erfaring, historikk samt skjønnsmessige vurderinger knyttet til fremtidig bruk. Det gjennomføres endring i avskrivningsplanene dersom det oppstår endringer i disse estimatene.

Estimering av verdifall på anleggsmidler

Konsernet har betydelige investeringer i varige driftsmidler, immaterielle eiendeler samt tilknyttet selskap. Det gjennomføres nedskrivningstester når indikatorer på mulige verdifall foreligger. Slike indikatorer kan være endringer i markedspriser, avtalestrukturer, negative hendelser eller andre driftsforhold. I tillegg testes enkelte eiendeler årlig for verdifall. Det gjennomføres nedskrivninger såfremt bokført verdi overstiger gjenvinnbart beløp (se note 2.7). Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Ved beregning av gjenvinnbart beløp gjøres en rekke estimater vedrørende fremtidige kontantstrømmer hvor salgspris, salgsvolum, driftsmarginer samt avkastningskrav er de viktigste faktorene.

Virkelig verdi på derivater og andre finansielle instrumenter herunder aksjer

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel unoterte derivater) fastsettes ved å benytte verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforholdene på balansedagen.

For langsiktige finansielle kraftkontrakter og kraftkontrakter som ikke faller inn under eget bruk-unntaket etter IFRS 9, er virkelig verdi delvis beregnet basert på forutsetninger som ikke er observerbare i markedet. I tillegg til informasjon som er tilgjengelig i markedet benytter ledelsen seg av beste skjønn. Noen av forutsetningene som brukes er priskurver for råvarer, valuta- og rentebaner og vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad («WACC»).

Pensjonsforpliktelser

Det brukes skjønn og estimater på en rekke parametre ved beregning av pensjonsforpliktelse. Ytelsepensjon beregnes ut fra et sett valgte økonomiske og aktuarielle forutsetninger. Endring i parametre som diskonteringsrente, fremtidig lønnsregulering etc. vil kunne gi til dels store utslag i beregnet pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler.

Utsatt skatt grunnrente

Balansføring av utsatt skattefordel på negativ grunnrenteinntekt til fremføring bygger på en prognose over fremtidig skattepliktig grunnrenteinntekt per kraftverk. Negativ grunnrenteinntekt som kan sannsynliggjøres anvendt i løpet av en femten års periode balanseføres. Prognosen bygger blant annet på estimater over fremtidige produksjonsvolumer, kraftpriser, produksjonsrelaterte kostnader samt rentenivå. Det er lagt til grunn et konservativt prisbilde på kraft i fremtidige prognoser.

Fremtidig rentenivå på statskasseveksler ligger mellom 0,4 % til 1,6 %. Enhver endring i disse forutsetningene kan få betydning for hvor mye av den negative grunnrenteinntekten til fremføring som kan balanseføres. I tillegg kan fremtidige endringer i kraftverksbeskatningen medføre endringer i balanseført utsatt skattefordel.

Balansført utsatt skattefordel på negativ grunnrenteinntekt forventes utnyttet fullt ut fra tre til ti år frem i tid.

Det er ikke balanseført utsatt skattefordel på negativ grunnrenteinntekt utover dette.

Skjønnsmessige vurderinger

Ikke finansielle kraftkontrakter

Ikke finansielle kraftkontrakter hvor "netto finansielt oppgjør" er mulig og som ikke er eget bruk, behandles som finansielle kontrakter i tråd med IFRS 9 og bokføres til virkelig verdi over resultatet.

Kontrakter som er inngått og holdes med tanke på eget bruk regnskapsføres ved levering som følge av eget bruk-unntaket. Ved vurdering av hvilke kontrakter som vil falle inn under definisjonen av et finansielt instrument, og hvilke kontrakter som faller utenfor primært som følge av eget bruk - unntaket, benyttes beste skjønn basert på kriteriene i IFRS 9.

Vurdering påkostning / vedlikehold

Vedlikeholds- og påkostningsutgifter som genererer fremtidige økonomiske fordeler balanseføres så lenge kriteriene for balansføring er oppfylt. Det foretas skjønnsmessige vurderinger i forhold til om utgiften er påkostning (aktivering) eller vedlikehold (kostnadsføring). Sentrale momenter i vurderingen er om utgiftene vil ha fremtidige økonomiske fordeler og kan måles pålitelig. Løpende vedlikehold kostnadsføres. Se for øvrig note 2.5.

4 Oppkjøp og nedsalg

KONSERNET HAR HATT FØLGENDE NETTO GEVINST FRA TRANSAKSJONER I 2018

(Tall i hele tusen)	Note	2018
Salg av resterende aksjepost i Skangas AS	18	68 924
Salg av aksjer i Sensio AS	18	20 652
Netto gevinst ved salg av tilknyttede selskaper		89 576

Salg av tilknyttet selskap Skangas AS

Lyse solgte 2. mai 2014 51% av aksjene i datterselskapet Skangas AS til det finske selskapet Gasum OY ("Gasum"). Lyse fraregnet da datterselskapets eiendeler og forpliktelser til balanseført verdi og innregnet virkelig på gjenværende eierandel som tilknyttet selskap. Som følge av at investeringen ble innregnet til virkelig verdi ble eierandelen bokført med betydelige merverdier på transaksjonstidspunktet.

Den 22. juni 2017 solgte Lyse ytterligere 19% av aksjene i Skangas AS til Gasum for 50 millioner euro. Etter transaksjonen hadde Lyse en eierandel på 30% og Gasum 70%. Opsjoner fra 2014-transaksjonen ble ikke utøvd da nedsalget skjedde før utøvelsesperioden men transaksjonsprisen reflekterte imidlertid avtalt vederlag i 2014 for 15,6%-andel omfattet av opsjonene. Opsjonene hadde en nettoverdi på 6,2 millioner kroner på transaksjonstidspunktet og ble fraregnet som følge av nedsalget. Fraregning inngår i virkelig verdi av vederlaget i transaksjonen.

Den 12. november 2018 solgte Lyse AS de resterende 30% av aksjeposten i Skangas AS til Gasum for 221,7 millioner kroner (23,2 millioner euro). Gevinst fra salg av aksjene utgjør 68,9 millioner kroner. Gevinsten inngår i segmentrapporteringen under Energi og er innregnet i resultatoppstillingen i finanspostene.

Salg av tilknyttet selskap Sensio AS

Lysekonsernet solgte 2. mai 2018 aksjene sine i Sensio AS. Det heleide datterselskapet LSS Holding AS eide 16 % av aksjene i Sensio AS. Vederlaget for aksjene var 25,8 millioner kroner og bokført gevinst for konsernet var 20,7 millioner kroner. Gevinsten inngår i segmentrapporteringen under Andre segment og er innregnet i resultatoppstillingen som finanspost.

5 Segmentinformasjon

Konsernet rapporterer driftssegmenter i tråd med hvordan konsernledelsen fatter, følger opp og evaluerer sine beslutninger. De operative segmentene identifiseres på bakgrunn av den interne styringsinformasjonen som periodisk gjennomgås av ledelsen og som benyttes til ressursallokering og vurdering av inntjening.

Konsernets virksomhet innenfor Energi og Enett drives for det vesentligste i Rogaland. Forretningsområdet telekommunikasjon har partneravtaler med selskaper lokalisert andre steder i Norge. Transaksjoner og overføringer mellom konsernets forretningsområder skjer til ordinære forretningsmessige betingelser. Ingen ekstern enkeltkunde bidrar med mer enn ti prosent av foretakets driftsinntekter.

Finansiell informasjon for hvert segment utarbeides, så langt det er mulig, i tråd med konsernets prinsipper for utarbeidelse av konsernregnskap. Hvert segment kan bestå av flere selskap. Transaksjoner og mellomværender mellom selskaper innen et segment elimineres. Elimineringer i konsernregnskapet fordeles til de ulike segmentene i tråd med underliggende drift. Transaksjoner og mellomværender mellom segmentene elimineres på konsernnivå og inngår i kolonnen "elimineringer".

Energi

Forretningsområdet energi har sin virksomhet innenfor kraftproduksjon, krafthandel/trading, kraftsalg til sluttbruker samt naturgass, fjernvarme- og kjøling. Forretningsområdet er eier av kraftanlegg, gassanlegg og fjernvarme- og kjølingsanlegg. Fra og med 1. januar 2016 inngår også det tidligere forretningsområdet LNG som har sin virksomhet innenfor prosessering, salg og distribusjon av LNG (Liquid Natural Gas). LNG virksomheten er i 2018 solgt ut av konsernet.

NØKKELTALL, ENERGI

		2018	2017
Middelproduksjon	GWh	5 921	5 743
Magasinkapasitet	GWh	5 249	5 068
Produksjon vannkraft	GWh	7 524	6 163
Områdepris NO2	øre/kWh	41,55	26,89
Faktisk oppnådd pris (ekskl. sikring)	øre/kWh	42,95	29,71
Bokført verdi av vannkraft pr kWh	kr/kWh	1,49	1,17
Strømløse sluttbruker	GWh	2 798	3 106
Lvert volum Naturgass, biogass og drivstoff	GWh	554	553
Lvert volum Fjernvarme og kjøling	GWh	174	162

Telekommunikasjon

Forretningsområdet telekommunikasjon tilbyr produkter og tjenester innenfor fiberbredbånd og innholdstjenester, og er eier av fiberinfrastruktur i konsernet.

Lyse og Glitre Energi AS inngikk avtale om samordning av selskapenes fiberaktiviteter på Østlandet i januar 2013. Virksomheten drives i selskapet Viken Fiber AS som regnskapsmessig ble behandlet som felleskontrollert virksomhet og ble innregnet etter egenkapitalmetoden. Partene inngikk en tilleggsavtale til aksjonæravtalen 6. desember 2017 som medførte at Lyses investering i Viken Fiber endret kontrollkategori fra felleskontrollert virksomhet til datterselskap. Viken Fiber er dermed innregnet som et datterselskap fra 1. desember 2017 i Lysekonsernet.

NØKKELTALL, TELEKOM

		2018	2017
Sysselsatt kapital	Mill. kr	8 172	7 668
EBITDA	Mill. kr	1 276	1 748
EBITDA margin	%	36,4 %	47,2 %
Bokført verdi driftsmidler, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	Mill. kr	7 446	7 043
Antall kilometer fibernet	km	37 855	33 496
Antall aktive fiberkunder i Altibox partnerskap		536 280	493 802
Antall aktive fiberkunder eiet av Lyse *)		305 947	280 551
Antall solgte fiberkontrakter		569 473	524 495

*) Inkludert datterselskaper og felleskontrollert virksomhet eiet av Lyse

Elnett

Forretningsområdet Elnett opererer innen distribusjon av kraft samt leveranse av tjenester innenfor utbygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Eierskapet til infrastrukturen knyttet til distribusjon av kraft ligger også innenfor dette forretningsområdet. Distribusjon av kraft reguleres av Norges Vassdrags- og Energidirektorat.

NØKKELTALL, ELNETT

		2018	2017
Antall nettkunder		145 595	143 003
Lvert energi (totalt forbruk området)	GWh	5 931	5 671
Nettkapital (NVE kapital) lagt til grunn i inntektsrammen	Mill. kr	3 509	3 255
KILE-kostnad	Mill. kr	22,49	19,36

Andre

I posten "Andre" inngår Lyse AS, Lyse Eiendom Mariero AS, Lyse Eiendom Jørpeland AS, Lyse Dialog AS, Smartly AS og Se SEdevices AS.

Lyse Link AS er slettet og LSS Holding AS er fusjonert inn i Smartly AS i løpet av 2018.

Lyse AS er konsernets morselskap og leverer konserntjenester innen økonomi, personal og andre fellestjenester. Lyse Eiendom Mariero AS og Lyse Eiendom Jørpeland AS er eier av forretningsbygg.

Lyse Dialog AS leverer markeds- og servicetjenester i all hovedsak til interne forretningsområder.

Smartly AS organiserer og gjennomfører målerbytteprosjektet for Lyse AS sitt datterselskap Lyse Elnett AS. I tillegg utvikler og kommersialiserer Smartly AS konsepter og produkter knyttet til "smarte" hjem sammen med SEdevices AS.

For mer informasjon om tilgang og avgang, se note 4 om 'oppkjøp og nedsalg'.

Antall årsverk pr segment

	2018	2017
Energi	122	120
Telekom	427	335
Elnett	335	326
Andre	267	279
Sum antall årsverk	1 151	1 060

RESULTAT 2018

(Tall i hele millioner)	Energi	Telekom	Elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Brutto driftsinntekter	5 435	3 524	1 536	558	-785	10 268
Salg mellom segmenter	-149	-22	-121	-493	785	0
Inntekter	5 286	3 502	1 415	65	0	10 268
EBITDA*)	2 342	1 276	458	-90	-7	3 978
Varekostnad	2 113	1 262	627	76	-307	3 772
Avskrivninger og nedskrivninger	198	816	259	43	-8	1 308
Andre inntekter og kostnader	357	0	0	0	0	357
Driftsresultat	2 143	460	199	-134	1	2 670
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet **	42	8	0	20	0	70
Finansinntekter	27	41	1	276	-202	144
Finanskostnader	114	133	50	388	-202	483
Nedskrivning finansielle anleggsmidler	0	0	0	1	0	1
Resultat før skatt	2 098	377	150	-226	1	2 400
Skattekostnad	1 296	67	25	-53	1	1 336
Årsresultat	802	310	125	-173	0	1 064
Herav inntekt (+) / kostnad (-):						
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (etter skatt)	-300	0	0	0	0	-300
Engangsposter som påvirker driftsresultat (etter skatt)	32	-38	0	0	0	-6
Mer/mindreinntekt i perioden, ikke resultatført (etter skatt)	0	0	7	0	0	7

*) EBITDA defineres som: driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger

**) Inntekt på andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (-), tap på resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (+)

RESULTAT 2017

(Tall i hele millioner)	Energi	Telekom	Elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Brutto driftsinntekter	3 602	2 749	1 427	575	-668	7 686
Salg mellom segmenter	-96	-16	-113	-443	668	0
Netto gevinst ved salg av virksomhet	22	952	0	0	0	975
Salgsinntekter	3 528	3 686	1 315	132	0	8 661
EBITDA*)	1 835	1 748	455	-120	23	3 942
Varekostnad	1 448	1 216	525	47	-217	3 019
Avskrivninger og nedskrivninger	242	362	213	42	-8	852
Andre inntekter og kostnader	-234	0	0	0	0	-234
Driftsresultat	1 594	1 385	242	-162	31	3 090
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet **	-68	52	0	0	0	-16
Finansinntekter	17	27	2	229	-169	106
Finanskostnader	90	71	53	371	-169	416
Resultat før skatt	1 453	1 394	191	-305	31	2 764
Skattekostnad	765	79	40	-68	5	821
Årsresultat	688	1 315	151	-237	26	1 942
Herav inntekt (+) / kostnad (-):						
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (etter skatt)	204	0	0	0	0	204
Engangsposter som påvirker driftsresultat (etter skatt)	22	952	0	0	0	975
Mer/mindreinntekt i perioden, ikke resultatført (etter skatt)	0	0	-24	0	0	-24

*) EBITDA defineres som: driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger

**) Inntekt på andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (-), tap på resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (+)

FORRETNINGSOMRÅDETS EIENDELER OG GJELD 2018

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	Telekom	Elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Utsatt skattefordel	261	22	7	24	-234	80
Øvrige immaterielle eiendeler	105	1 344	0	32	0	1 482
Varige driftsmidler	10 351	6 602	4 085	374	-147	21 265
Eiendeler klassifisert som holdt for salg	0	310	0	0	0	310
Investeringer i TS og FKV	92	534	0	0	0	626
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	0	1	0	14	0	15
Øvrige finansielle anleggsmidler	621	3	15	13 331	-13 307	663
Omløpsmidler	2 358	996	811	5 555	-2 260	7 461
Sum eiendeler	13 789	9 813	4 918	19 330	-15 947	31 903
Egenkapital	2 182	3 321	729	6 552	-3 630	9 153
Utsatt skatt	2 068	410	238	0	-260	2 456
Langsiktige lån	4 461	4 535	2 724	11 418	-9 790	13 348
Annen langsiktig gjeld	1 364	376	399	59	-29	2 169
Kortsiktig gjeld	3 714	1 172	829	1 301	-2 240	4 776
Sum egenkapital og gjeld	13 789	9 813	4 918	19 330	-15 948	31 903
Investeringer i varige driftsmidler	627	1 167	655	31	0	2 480
Investeringer i aksjer og andeler	18	4	0	0	0	22

FORRETNINGSOMRÅDETS EIENDELER OG GJELD 2017

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	Telekom	Elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Utsatt skattefordel	204	15	-47	42	-60	154
Øvrige immaterielle eiendeler	105	1 391	0	26	0	1 522
Varige driftsmidler	9 920	6 515	3 694	392	-153	20 368
Investeringer i TS og FKV	343	528	0	4	0	875
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	0	1	0	1	0	1
Øvrige finansielle anleggsmidler	669	139	13	12 850	-12 640	1 032
Omløpsmidler	893	829	861	4 820	-1 864	5 539
Sum eiendeler	12 133	9 418	4 522	18 135	-14 717	29 491
Egenkapital	2 804	3 210	824	5 678	-3 632	8 885
Utsatt skatt	1 946	446	187	0	-88	2 491
Langsiktige lån	4 183	4 148	2 520	11 315	-9 123	13 043
Annen langsiktig gjeld	1 156	346	141	89	-30	1 702
Kortsiktig gjeld	2 045	1 269	849	1 053	-1 844	3 371
Sum egenkapital og gjeld	12 133	9 418	4 522	18 135	-14 717	29 491
Investeringer i varige driftsmidler	624	769	486	45	-10	1 914
Investeringer i aksjer og andeler	20	0	0	0	0	20

6 Finansiell risikostyring

Finansielle risikofaktorer

Lyse-konsernets aktiviteter medfører ulike typer finansiell risiko: markedsrisiko (inkludert prisisiko, valutarisiko og renterisiko), kredittrisiko og likviditetsrisiko. Styring av risiko følger av mål og rammer som fastsettes av styret. Energipris- og valutarisikoen til de enkelte selskapene håndteres samlet for konsernet. Lyse AS ivaretar styring av rente- og likviditetsrisiko. Konsernet har begrenset kredittrisiko. Kredittrisiko knyttet til kundeporteføljen styres av Lyse Dialog AS, mens annen identifisert kredittrisiko i stor grad håndteres av det enkelte selskap.

(a) Markedsrisiko

(i) Prisisiko

Konsernet er utsatt for risiko knyttet til utviklingen i råvarepriser da konsernets fremtidige inntekter fra kraftproduksjonen i betydelig grad påvirkes av utviklingen i elkraftprisen. For å avdempe denne prisisikoen har styret vedtatt en strategi hvor det er satt en grunnsikring på 1 TWh forhåndsolgt i form av langsiktige kontrakter. For alt utover en grunnsikring er det definert en salgsstrategi bestående av et fastsatt salgsprogram og en handelsportefølje basert på et fundamental markedssyn. Salgsstrategien har en løpende tidshorison på tre år utover inneværende år. Styret i Lyse Produksjon AS tar beslutningen om effektivisering av rammen for salgsprogram og fundamental handelsportefølje. Konsernstyret tar beslutningen om ramme for grunnsikring. Det benyttes ikke sikringsbokføring, porteføljen vurderes til virkelig verdi over resultat.

I porteføljen, som er klassifisert i balansen som derivater til virkelig verdi over resultatet, handles i hovedsak finansielle prisderviver som futures, forwards og options. Porteføljeverdien av inngåtte finansielle kraftkontrakter varierer med de til enhver tid gjeldende terminprisene i det nordiske kraftmarkedet.

Konsernet har også andre finansielle kraftavtaler som er utsatt for betydelig prisisiko. Det gjelder enkelte kraftforpliktelser og forskuddsbetalte kraftsalgsavtaler. Disse avtalene er klassifisert som langsiktige derivater til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

I en sensitivetsanalyse senere i noten er det vist hvilken innvirkning en økning/nedgang i fremtidige kraftpriser for kommende år vil ha på konsernets resultat etter skatt. For endringer i kraftpris er analysen basert på at samtlige terminpriser på kraft beveger seg 30 % i hver retning. Alle andre variabler er holdt konstant.

(ii) Valutarisiko

Lyse-konsernet er gjennom dets virksomhet eksponert for valutarisiko i flere valutaer. Risikoen er særlig relevant i forhold til EUR gjennom deltakelse i det nordiske kraftmarkedet. Valutarisiko oppstår fra fremtidige handelstransaksjoner og balanseførte eiendeler og forpliktelser. I henhold til konsernets valutastrategi skal Lyses valutarisiko være lav.

Da all omsetning av fysisk og finansiell kraft på den nordiske kraftbørsen er notert og omsatt i EUR er Lyse-konsernet valutaeksponert. Valutarisikoen knyttet til omsetning av den fysiske kraftproduksjonen er betydelig, men relativt begrenset sammenlignet med risikoen knyttet til kraftpris, da kraftprisene normalt svinger mer enn valutakursene. Elsertifikater er notert og omsatt i svenske kroner. Kjøp av driftsmidler i telekomvirksomheten er delvis eksponert for endringer i USD. For å avdempe valutarisikoen i konsernet har styret vedtatt en strategi for sikring av fremtidig kontantstrøm i valuta. Til sikring av fremtidig

valutakurs brukes i hovedsak terminkontrakter. I tillegg har Lyse tre langsiktige lån på tilsammen 203 millioner EUR som per 31.12.18 løper til perioden 2030 - 2033. Det inngås terminkontrakter for inneværende år, samt de tre til syv neste kalenderår innenfor vedtatte rammer for sikring av sannsynlig valutaeksponering. Sikringsgraden er størst for den kontantstrømmen som ligger nærmest i tid. Ved årsskifte skal minimum 70 % og maksimalt 100 % av netto beregnet valutaeksponering for neste år være kurssikret.

Salg av valuta på termin behandles i en egen portefølje. For handlene inngått i denne porteføljen oppfylles dokumentasjonskravene og kravene til effektivitetsmåling for sikringsbokføring iht. IFRS 9. I regnskapet klassifiseres denne porteføljen av valutaderivater som holdt for sikringsformål med verdiendring over andre inntekter og kostnader. Per 31.12.2018 er -136,1 millioner kroner innregnet i egenkapitalen (-148,9 millioner kroner i 2017).

Foruten salg av valuta åpner også strategien for tilbakekjøp av valuta innenfor de gitte rammer for maksimums- og minimumsgrad av sikret fremtidig kontantstrøm. Tilbakekjøpsaktiviteten ligger i en egen tradingportefølje som etter IFRS klassifiseres som derivater til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Dette innebærer at man innregner markedsverdien av kontraktene på balansedagen. Periodens verdiendring føres over resultatet.

Konsernets bankinnskudd, fordringer og gjeld i valuta er eksponert for svingninger i valutakursen. Det samme gjelder de ovenfor omtalte andre finansielle kraftavtaler, som følge av at kraftprisen er notert i EUR.

I en sensitivetsanalyse senere i noten er det vist til hvilken påvirkning en 10 % økning/nedgang i valutakurser kan ha på konsernets resultat og egenkapital.

(iii) Flytende rente- og fastrenterisiko

Konsernets renterisiko er i stor grad knyttet til langsiktige lån og sertifikatlån. I tillegg er konsernet indirekte eksponert mot andel av gjeld i tilknyttet selskap. Lån med flytende rente medfører risiko for økte finanskostnader i resultatet.

Lån med fast rente bokføres til amortisert kost slik at endringer i virkelig verdi ikke resultatføres. For lån som er sikringsobjekt i virkelig verdi sikring, justeres amortisert kost med sikringsgevinster og -tap. Dette gjelder for obligasjonslån hvor det er inngått rentebytteavtale fra fast til flytende rente. Rentebytteavtaler (fast til flytende rente) balanseføres til virkelig verdi. Verdiendring på sikringsinstrumentet føres i resultatet sammen med verdiendring på sikringsobjektet.

Rentebytteavtaler (flytende til fast rente) regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring, det vil si til virkelig verdi hvor verdiendringer føres mot egenkapitalen. Per 31.12.18 er -2,1 millioner kroner innregnet i egenkapitalen (-25 millioner kroner i 2017). For informasjon om beløp og rentevilkår for rentebytteavtalene henvises til note 8 og note 24.

I tillegg har Lyse langsiktige finansielle kraftforpliktelser som påvirkes av renteendringer. Endring i virkelig verdi på disse forpliktelsene føres til virkelig verdi over resultat.

Oppfølging av styrets rammer gjøres løpende og relevante nøkkeltall rapporteres til styret kvartalsvis.

Nøkkeltall fra finansstrategien

	Faktisk 31.12.18	Rammer i finansstrategi	Måloppnåelse
Likviditetsreservens varighet målt mot antatt finansieringsbehov (antall måneder)	27 måneder	6 måneder	Innenfor målsetting
Faktisk likviditetsreserve(*) sammenlignet med kapitalbehov neste seks måneder	4 754 mill.kroner	1 678 mill.kroner	Innenfor målsetting
Renterisiko			
Simulering av endring netto finanskostnad etter skatt, gitt 1 prosentpoeng rentøkning (MNOK)			
Neste 12 måneder	0	25	Innenfor målsetting
12-24 måneder	9	40	Innenfor målsetting
24-36 måneder	15	50	Innenfor målsetting
36-48 måneder	33	60	Innenfor målsetting

(*) Likviditet ekskl. trekkrettigheter og kassekreditt

Sensitivitetsanalyser markedsrisiko

I tabellene under presenteres partielle analyser av sensitiviteten på de finansielle instrumentene, der isolert virkning av hver enkelt risiko på resultat og egenkapital er estimert. Utgangspunktet er valgte hypotetiske endring i ulike markedsparametere på konsernets balanse per 31.12.18. Analysen omfatter i henhold til IFRS kun finansielle instrumenter og er ikke ment å gi et helhetlig bilde av konsernets markedsrisiko. For eksempel:

- Ved sikring av inngåtte kontrakter påvirker endring på verdien på sikringen resultatet, mens motsvarende endring på den underliggende kontrakten ikke er tatt hensyn til, da den ikke er finansielt instrument.

- Ved endring i én av parameterne tar analysen ikke hensyn til korrelasjon med andre parametere.

Dersom kraftprisen ble 30 % høyere/lavere og alle andre variabler var konstante ville dette føre til følgende endringer i resultat etter skatt og egenkapital i henhold til tabellene under. Endringen skyldes betingelsene i ulike kraftkontrakter.

VIRKNING PÅ RESULTAT ETTER SKATT VED ENDRING I KRAFTPRIS

	Kraftprisendring	
	30 %	-30 %
Per 31.12.18	-262 832	262 832
Per 31.12.17	-93 926	93 926

Dersom kursen på norske kroner i forhold til øvrig valuta var svakere (+10 %) / sterkere (-10 %) og alle andre variabler var konstante ville dette føre til følgende endringer i resultat etter skatt og egenkapital i henhold til tabellene under. Endringen skyldes valutagevinst/tap i forbindelse med omregning av overnevnte poster.

VIRKNING PÅ RESULTAT ETTER SKATT VED ENDRING I VALUTAKURS

	Valutakursendring	
	10 %	-10 %
Per 31.12.18	332 692	-332 692
Per 31.12.17	347 541	-347 541

VIRKNING PÅ EGENKAPITAL VED ENDRING I VALUTAKURS

	Valutakursendring	
	10 %	-10 %
Per 31.12.18	-517 844	520 244
Per 31.12.17	-423 026	425 511

Dersom renten styrker/svekker seg med 50 bp og alle andre variabler var konstante ville dette føre til følgende endringer i resultat etter skatt og egenkapital i henhold til tabellene under. Dette med bakgrunn i endret nåverdi av kontrakter og endret netto rentekostnad.

VIRKNING PÅ RESULTAT VED ENDRING I RENTENIVÅ (PARALLELLE RENTESKIFT)

	Renteendring	
	+50 bp	-50 bp
Per 31.12.18	-13 455	12 198
Per 31.12.17	-16 866	16 224

VIRKNING PÅ EGENKAPITAL VED ENDRING I RENTENIVÅ (PARALLELLE RENTESKIFT)

	Renteendring	
	+50 bp	-50 bp
Per 31.12.18	-20 960	21 577
Per 31.12.17	-18 151	18 633

De finansielle instrumentene i tabellen over balanseføres til virkelig verdi eller til amortisert kost med verdiendring over egenkapitalen.

(b) Kredittrisiko

Kredittrisiko oppstår ved salg til kunder, handel med derivater samt ved innskudd i banker og finansinstitusjoner. Konsernets kredittrisiko vurderes totalt sett som lav/moderat. Det har historisk vært ubetydelige tap på andre poster enn kundefordringer.

Kunder

Konsernets omsetning til privat- og bedriftskunder er fordelt på en diversifisert kundeportefølje som består av mange og små kunder. Konsernet har følgelig ingen vesentlig konsentrasjon av kundekredittrisiko knyttet til denne omsetningen. Lyse har rutiner for hvilke produkter/kunder hvor kredittsjekking gjennomføres før salg. Betaling skjer i hovedsak ved etterskuddsvis

fakturering. Betalingsevnen og -viljen til kundene har historisk vært god. En egen avdeling jobber med løpende oppfølging av kundefordringer. Virkemidler som brukes er at det sendes ut betalingspurringer, det inngås avdragsordninger for kunder med betalingsvansker, inkassoselskaper benyttes og eventuelt stanses leveransene. Forretningsområdet Telekom har i tillegg omsetning til Altibox partnere. Dette er avtaler som er langsiktige og med solide motparter, hvor kredittrisiko historisk har vært lav.

Lyse bruker, med fravikelse på noen områder, standard kundeavtaler som bransjeforeningen Energi Norge og Forbrukerombudet er enige om. Kundevilkårene inneholder bestemmelser om fakturering og betalingsfrister. Størrelsen på kundefordringene følger normalt utviklingen i størrelsen på omsetningen. Konsernet har ingen pant som sikkerhet. Det er per 31.12.18 avsatt 39,1 millioner kroner til dekning på tap (2017: 27,9 millioner kroner). Dette utgjør omlag 2,4 % av kundefordringene (2017: 1,9 %). Viser også til note 21 om kundefordringer.

Motpartsrisiko finansielle kraftkontrakter

Av finansielle kraftkontrakter inngått i 2018 cleares tilnærmet 100 % mot Nasdaq OMX. Når handlene cleares på Nasdaq OMX trer dette selskapet inn som juridisk motpart og garanterer for oppgjør, hvilket gjør at motpartsrisikoen blir minimal. Nasdaq OMX har clearinglisens fra Finanstilsynet. For kontrakter som gjøres opp bilateralt, er motparten store, kjente norske/nordiske foretak, eller foretak som Lyse har grundig kjennskap til.

Kredittrisiko øvrige finansielle instrumenter

Lyse påtar seg kredittrisiko ved plassering av overskuddslikviditet og som følge av motpartsrisiko ved bruk av sikringsinstrumenter som blant annet rentebytteavtaler, valutaterminer o.l. Kredittrisikoen begrenses av blant annet strenge krav til motpartsrisiko, herunder rating, kapitalkrav, størrelse og diversifisering av finansielle motparter.

Fordringer

Poster som inngår her er andre kortsiktige fordringer, fordringer på nærstående parter, og andre langsiktige fordringer. Kredittrisiko vurderes som liten da større poster er mot solide motparter og øvrige poster er fordelt på mange motparter. Konsernet har ingen pant som sikkerhet. Enkelte fordringer defineres ikke som kredittrisiko i henhold til IFRS 7, eksempelvis forskuddsbetalte kostnader.

Bankinnskudd, kontanter o.l.

Bankinnskudd som fremkommer av balansen og kan representere kredittrisiko, er fordelt på solide banker, deriblant vår hovedbankforbindelse.

(c) Likviditetsrisiko

Konsernets sentrale finansavdeling har som en av hovedoppgavene å sikre at Lyse er finansiert slik at det til enhver tid finnes likviditet til å møte løpende betalingsforpliktelse. Finansavdelingen overvåker konsernets likviditet gjennom rullerende prognoser basert på forventet kontantstrøm.

I tråd med konsernets finansstrategi opprettholder Lyse en betydelig likviditetsreserve. Det er satt krav til at likviditetsreserven skal være stor nok til å dekke forfall og kunne finansiere planlagt drift innenfor en rullerende seks måneders periode. Utover likviditetsreserven har konsernet trekkfasiliteter tilgjengelig til å dekke ytterligere finansieringsbehov. Innlån skal ha en diversifisert forfallstruktur. Lyse har i 2017 fått tildelt offisiell rating på BBB+ fra Scope Ratings. Ratingen er oppdatert i mai 2018. Den offisielle ratingen bekrefter Lyses solide kredittverdighet og gir god tilgang til finansieringsmarkedet. Totalt sett vurderes konsernets likviditetsrisiko som lav.

Tabellene nedenfor spesifiserer forfall av finansielle forpliktelser. Beløpene i tabellene er udiskonterte kontantstrømmer.

I forfallsanalysen er fremtidige renter og avdrag inkludert. For estimerte renter er spotrenter benyttet.

FORFALLSANALYSE AV FINANSIELLE FORPLIKTELSE – RESTLØPETID PER 31.12.18

(Tall i hele tusen)	neste 6 mnd	neste 7 - 12 mnd	neste 13 - 24 mnd	neste 25 - 48 mnd	fra og med 5. år	Sum
Valutaderivater - kontantstrømsikring *)	-785 916	-636 691	-1 004 778	-1 253 486	-1 004 778	-4 685 649
Andre derivater	-48 107	-48 739	-43 567	-8 391	-75 954	-224 758
Ikke derivate finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-776 591	-421 607	-3 554 522	-3 665 554	-8 087 784	-16 506 058
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-2 679 177	0	0	0	0	-2 679 177
Sum ikke derivate forpliktelser	-3 455 768	-421 607	-3 554 522	-3 665 554	-8 087 784	-19 185 235
Sum finansielle forpliktelser	4 289 791	-1 107 037	-4 602 867	-4 927 431	-9 168 516	-24 095 642
<i>Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (innstrømmer)</i>	759 788	619 990	1 002 134	1 262 351	1 055 954	4 700 217

*) Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (utstrømmer) til spotkurs.

FORFALLSANALYSE AV FINANSIELLE FORPLIKTELSE – RESTLØPETID PER 31.12.17

(Tall i hele tusen)	neste 6 mnd	neste 7 - 12 mnd	neste 13 - 24 mnd	neste 25 - 48 mnd	fra og med 5. år	Sum
Valutaderivater - kontantstrømsikring *)	-585 498	-546 137	-1 161 155	-1 220 197	-1 180 836	-4 693 823
Andre derivater	-17 200	-2 186	24 915	-6 091	-53 331	-53 893
Ikke derivate finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-424 568	-496 978	-1 401 337	-4 950 789	-8 676 990	-15 950 662
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-2 099 221	0	0	0	0	-2 099 221
Sum ikke derivate forpliktelser	-2 523 789	-496 978	-1 401 337	-4 950 789	-8 676 990	-18 049 883
Sum finansielle forpliktelser	-3 126 487	-1 045 300	-2 537 578	-6 177 077	-9 911 157	-22 797 599
<i>Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (innstrømmer)</i>	551 498	519 048	1 134 658	1 208 267	1 226 552	4 640 023

*) Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (utstrømmer) til spotkurs.

Risiko knyttet til kapitalstyring

Konsernets overordnede mål for kapitalstyringen er å trygge fortsatt drift for å sikre avkastning for eierne. Videre skal konsernet opprettholde en hensiktsmessig kapitalstruktur som balanserer hensynene knyttet til minimering av kapitalkostnader og konsernets behov for betydelig finansiell handlefrihet.

Aksjonærene i Lyse legger til grunn et langsiktig industrielt perspektiv for utviklingen av konsernet, og som en konsekvens av denne målsettingen forvalter konsernet i liten grad finansielle plasseringer i verdipapir.

Som et finansielt fundament for konsernets finansiering er det etablert ansvarlig lån hvor långiverne er aksjonærene i Lyse AS. Låneavtalen sikrer konsernet langsiktig og forutsigbar finansiering og reduserer konsernets refinansieringsrisiko og renterisiko. Avdragsstrukturen er tilpasset konsernets langsiktige industrielle mål.

Ytterligere finansieringsbehov hentes i kapitalmarkedet og bankmarkedet hvor finansieringsbehovet i hovedsak søkes dekket med innlån med langsiktig løpetid, hensyntatt at vedtatte risikorammer i konsernets finansstrategi overholdes. For å sikre konsernets finansielle handlefrihet blir det vektlagt å ha kredittlinjer som sikrer at kapital er tilgjengelig på kort sikt.

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse-konsernet avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer eller garantier samlet for konsernets forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15% av samlet bokførte eiendeler. Begrensningen gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, samt ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt. Kapitalkravene overvåkes løpende og rapporteres til konsernstyret kvartalsvis. Lyse-konsernet tilfredsstiller kapitalkravene med god margin.

Konsernets utbyttepolitikk er fastsatt i aksjonæravtale. Utbyttepolitikken skal sikre en langsiktig industriell utvikling, samt gi stabile og forutsigbare utbetalinger til aksjonærene.

7 Finansielle instrumenter per målekategori

Finansielle instrumenter utgjør en stor del av Lyses totale balanse og har vesentlig betydning for konsernets finansielle stilling og -resultat. Nedenstående tabell viser en oversikt over finansielle instrumenter per målekategori med henvisning til noter for ytterligere informasjon.

Vurdering av virkelig verdi

Finansielle instrumenter i kategoriene: finansielle instrumenter til amortisert kost, finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet og finansielle instrumenter til virkelig verdi ført over utvidet resultat klassifiseres ved å bruke et virkelig verdi hierarki som reflekterer signifikansen av den inputen som brukes i utarbeidelsen av målingene.

Virkelig verdi på lån er beregnet basert på mest mulig observerbare data slik at vurderingen blir mest mulig realistisk/fair, herunder er langsiktig finansiell gjeld i EUR vurdert til balansedagens valutakurs. Lånene er ikke balanseført til virkelig verdi, men hører til i nivå 2 i verdsettingshierarkiet nedenfor.

For noen poster er balanseført verdi vurdert til å være en tilstrekkelig god tilnærming til virkelig verdi. Disse postene er ikke plassert inn i virkelig verdi hierarkiet siden virkelig verdi ikke er beregnet. Dette gjelder de kortsiktige postene kundefordringer og andre kortsiktige fordringer, bankinnskudd, kontanter o.l., leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld samt posten langsiktige fordringer.

Virkelig verdi hierarkiet har følgende nivåer:

Nivå 1

Inndata på nivå 1 er noterte priser i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser som foretaket har tilgang til på måletidspunktet. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige fra en børs, handler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter primært Oslo Børs gjeldsinstrumenter.

Nivå 2

Inndata på nivå 2 er andre inndata enn noterte priser som omfattes av nivå 1 og er observerbare for eiendelen eller forpliktelsen, enten direkte eller indirekte. For produkter i kraftmarkedet legges sluttpriser (diskontert) til grunn. Virkelig verdi på inngåtte valutaterminkontrakter beregnes ut fra spotkurs for aktuell valuta ved balansedagens slutt (Norges Bank kurs). Virkelig verdi av rentebytteavtaler beregnes på bakgrunn av framtidig rentekurve. Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimer.

Nivå 3

Inndata på nivå 3 er ikke-observerbare inndata for eiendelen eller forpliktelsen.

Lyse har større langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR på levering av industrikraft frem til 2040 hvor det er innebygde valutaderivat, se note 22 for mer informasjon. Ved beregning av virkelig verdi på disse valutaderivatene er det lagt til grunn en mest mulig observerbar valutaforwardkurve de første 10 årene. For resterende periode er valutakurs i år 10 benyttet. Verdsettelsen er sensitiv overfor hvilken valutakursbane som blir brukt. Bruk av valutakursbane fra alternativ kilde hvor rentebanen avviker med 0,5 % i forhold til benyttet valutabane vil gi en effekt på verdien lik 20 millioner kroner.

Selskapet har også kraftforpliktelser bestående av fristrømforpliktelser. Fristrømforpliktelsene vurderes til virkelig verdi, med unntak av noen fysisk fristrøm avtaler og erstatningskraft avtale som er vurdert til amortisert kost. Verdivurderingsmetode er estimering av kontantstrømmer. Kontantstrømmene er beregnet med utgangspunkt i årlige mengder fristrøm multiplisert med framtidige markedspriser på kraft (Nasdaq). Benyttet diskonteringsrente er beregnet med utgangspunkt i EUR statsrenter (Tyske statsrenter), hensyntatt markedsrisikopåslag samt et selskapsesifikt kredittpåslag. Kontraktene har finansielt oppgjør.

Lyse har også forskuddsbetalt kraftsalgsavtale. Avtalen er tidsbegrenset, gjøres opp finansielt og skal derfor vurderes til virkelig verdi. Benyttet verdivurderingsmetode er estimering av kontantstrømmer. Kontantstrømmene er beregnet på grunnlag av framtidige markedspriser i henhold til parametre definert i kontrakten multiplisert med årsvolum. Benyttet diskonteringsrente er beregnet med utgangspunkt i norske statsrenter, hensyntatt markedsrisikopåslag samt et selskapsesifikt kredittpåslag.

I fristrømforpliktelser og forskuddsbetalte avtaler hvor det er behov for priser utover observerbare markedsdata så justeres markedsdata med en antatt årlig vekstrate på omlag 2 %.

BALANSEFØRT VERDI PER MÅLEKATEGORI – EIENDELER 31.12.2018

(Tall i hele tusen)	Note	Eiendeler til virkelig verdi over resultat	Eiendeler til virkelig verdi over utvidet resultat	Derivat som sikringsinstrument	Eiendeler til amortisert kost	Totalt	Virkelig verdi
Langsiktige fordringer	21	0	0	0	106 701	106 701	106 701
Andre langsiktige finansielle eiendeler		15 323	0	0	0	15 323	15 323
Derivat	6,22	704 103	0	0	0	704 103	704 103
Derivat - sikringsbokføring	6,8,22	0	0	5 652	0	5 652	5 652
Obligasjoner - likviditetsplassering	23	0	740 316	0	0	740 316	740 316
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	21	0	0	0	2 038 947	2 038 947	2 038 947
Bankinnskudd, kontanter o.l.	23	0	0	0	4 364 295	4 364 295	4 364 295
Sum eiendeler		719 426	740 316	5 652	6 509 943	7 975 337	7 975 337

BALANSEFØRT VERDI PER MÅLEKATEGORI – FORPLIKTELSER 31.12.2018

(Tall i hele tusen)	Note	Forpliktelser til virkelig verdi over resultat	Derivater som sikringsinstrument	Forpliktelser til amortisert kost	Totalt	Virkelig verdi
Lån	24	0	0	12 090 918	12 090 918	12 243 612
Langsiktig finansiell gjeld i EUR, utpekt som sikringsinstrument	6,8,24	0	0	2 017 180	2 017 180	2 017 180
Derivater	6,22	180 842	0	0	180 842	180 842
Derivater - sikringsbokføring	6,8,22	0	189 068	0	189 068	189 068
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	26	0	0	2 679 177	2 679 177	2 679 177
Sum forpliktelser		180 842	189 068	16 787 275	17 157 185	17 309 879

FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI 31.12.2018

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt 31.12.2018
Investeringer i aksjefond/aksjer	8 601	0	6 722	15 323
Derivater, målt til virkelig verdi over resultatet	0	123 099	581 004	704 103
Derivater, målt til virkelig verdi over utvidet resultat	0	5 652	0	5 652
Obligasjoner - likviditetsplassering	740 316	0	0	740 316
Sum eiendeler	748 917	128 751	587 726	1 465 394
Derivater, målt til virkelig verdi over resultatet	0	20 078	160 764	180 842
Derivater, målt til virkelig verdi over utvidet resultat	0	189 068	0	189 068
Sum forpliktelser	0	209 146	160 764	369 910

BALANSEFØRT VERDI PER MÅLEKATEGORI – EIENDELER 31.12.2017

(Tall i hele tusen)	Note	Eiendeler til virkelig verdi over resultat	Derivater som sikringsinstrument	Eiendeler til amortisert kost	Totalt	Virkelig verdi
Langsiktige fordringer	21	0	0	403 593	403 593	403 593
Andre langsiktige finansielle eiendeler		1 265	0	0	1 265	1 265
Derivater	6,22	672 904	0	0	672 904	672 904
Derivater - sikringsbokføring	6,8,22	0	16 194	0	16 194	16 194
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	21	0	0	1 758 328	1 758 328	1 758 328
Bankinnskudd, kontanter o.l.	23	0	0	3 505 153	3 505 153	3 505 153
Sum eiendeler		674 169	16 194	5 667 074	6 357 437	6 357 437

BALANSEFØRT VERDI PER MÅLEKATEGORI – FORPLIKTELSER 31.12.2017

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Note	Forpliktelses til virkelig verdi over resultat	Derivater som sikrings- instrument	Forpliktelses til amortisert kost	Totalt	Virkelig verdi
Lån	24	0	0	12 469 839	12 469 839	12 964 199
Langsiktig finansiell gjeld i EUR, utpekt som sikringsinstrument	6,8,24	0	0	1 109 655	1 109 655	1 109 655
Derivater	6,22	79 509	0	0	79 509	79 509
Derivater - sikringsbokføring	6,8,22	0	245 929	0	245 929	245 929
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	26	0	0	2 099 221	2 099 221	2 099 221
Sum forpliktelses		79 509	245 929	15 678 715	16 004 153	16 498 513

FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI 31.12.2017

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt 31.12.2017
Investeringer i aksjer	0	0	1 265	1 265
Derivater, målt til virkelig verdi over resultatet	0	67 330	605 574	672 904
Derivater, målt til virkelig verdi over utvidet resultat	0	16 194	0	16 194
Sum eiendeler	0	83 524	606 839	690 363
Derivater, målt til virkelig verdi over resultatet	0	21 041	58 468	79 509
Derivater, målt til virkelig verdi over utvidet resultat	0	245 929	0	245 929
Sum forpliktelses	0	266 970	58 468	325 438

8 Regnskapsmessig sikring

Lyse har finansielle instrumenter som er behandlet som kontantstrømsikring og virkelig verdisikring etter oppfylte krav i IFRS regelverket om sikringsbokføring. Avtalene er inngått for å redusere valutarisiko på fremtidig forventet kraftsalg, flytende renterisiko på innlån og risiko for verditap på obligasjonslån.

Nedenfor følger informasjon om postene i regnskapet. Viser også til note 2 regnskapsprinsipper for ytterligere informasjon om sikring.

Kategori:	Kontantstrømsikringer EUR		Kontantstrømsikring NOK
Fremtidig risikoutsatt kontantstrøm, sikringsobjekt:	Kraftsalg i EUR		Rentebetaling på innlån med flytende rente
Sikringsinstrument:	Terminer salg EUR	Valutainnlån EUR	Renteswap med fast rente
Ledelsens risikostrategi	Målet med valutasikringen er å redusere variasjoner i inntektene fra kraftproduksjonen som selges i EUR. Uten sikring vil inntektene fra kraftproduksjonen variere med den spotkurs som til enhver tid er gjeldende for salg av euro. Ved inngåelse av sikringskontrakter avtales det en fast kurs for salg av valuta frem i tid. Dermed vil Lyse oppnå en valutasikring hvor valutakursen er fastsatt for den andel av kontantstrømmen i EUR som valutasikres.	Målet med denne valutasikringen er å ha fremtidige låneutbetalinger i samme valuta som inntekter fra kraftproduksjonen som selges i EUR. Ved å ha inn- og utbetalinger i samme valuta reduseres valutarisiko.	Målet med rentesikringen med bruk av renteswaper med betaling av fast rente er å redusere variasjoner i rentekostnadene samt å redusere variasjonene i rentebetalinger på ansvarlig lån og deler av banklån. Dermed vil Lyse oppnå en sikring hvor renten på disse lån blir en fast rente for den periode som det er avtalt på swappene.
Periode for inngåtte sikringsinstrumenter per 31.12.18	2019-2026	2019-2033	2019-2025
Nedenstående informasjon gjelder for perioden (hvor informasjonen er mest aktuell i henhold til gjeldende sikringstrategi)	2019-2026		2019-2025
Beløp fremtidige sikringsinstrumenter 31.12.2018	565 millioner EUR		1.825 millioner NOK
Tilhørende beløp sikringsobjekt 31.12.18	1.213 millioner EUR		2.600 millioner NOK
Andel av eksponering som er sikret 31.12.18	47 %		70 %
Sikringspris / Sats 31.12.18	9,98 (snittkurs fremtidige år)	Rente på EUR lån på 0,54 % til 2,29 % + avdrag fra 2020-2033	Lyse betaler fast rente på mellom 1,15 - 2,14 % og mottar flytende rente på avtalene (fremtidige år).
Beløp fremtidige sikringsinstrumenter 31.12.2017	526 millioner EUR		2.190 millioner NOK
Tilhørende beløp sikringsobjekt 31.12.17	1.045 millioner EUR		2.700 millioner NOK
Andel av eksponering som er sikret 31.12.17	50 %		81 %
Sikringspris / Sats 31.12.17	9,75 (snittkurs fremtidige år)	Rente på EUR lån på 0,54 % + avdrag fra 2020-2030	Lyse betaler fast rente på mellom 1,15 - 3,51 % og mottar flytende rente på avtalene (fremtidige år).

Kategori:	Kontantstrømsikringer EUR		Kontantstrømsikring NOK
Fremtidig risikoutsatt kontantstrøm, sikringsobjekt:	Kraftsalg i EUR		Rentebetaling på innlån med flytende rente
Sikringsinstrument:	Terminer salg EUR	Valutainnlån EUR	Renteswap med fast rente
Profil sikringsgrad for fremtidige perioder	Alle årene i perioden har sikringer. Størst andel sikring i 2019, deretter fallende profil.	Alle årene i perioden har sikringer. Størst andel sikring i perioder med avdrag og innfrielse av lånene.	Alle årene i perioden har sikringer. Størst andel sikring i 2019 og 2020, deretter fallende profil.
Fornyer av utløpte sikringer	Sikringer som utløper vurderes løpende fornyet i henhold til gjeldende finansstrategi	Sikringer som utløper vurderes løpende fornyet i henhold til gjeldende finansstrategi	Sikringer som utløper vurderes løpende fornyet i henhold til gjeldende finansstrategi
Mulige kilder til sikringsineffektivitet (av betydning)	Oversikring, motpartsrisiko eller at instrument og objekt har oppgjør på ulike tidspunkt	Oversikring, motpartsrisiko eller at instrument og objekt har oppgjør på ulike tidspunkt	Oversikring, motpartsrisiko eller at instrument og objekt har oppgjør eller rentefastsettelse på ulike tidspunkt
Avdekket / bokført sikringsineffektivitet i 2018	Nei	Nei	Nei
Avdekket / bokført sikringsineffektivitet i 2017	Nei	Nei	Nei
Virkelig verdi sikringsinstrumenter 31.12.18 *)	-174 millioner NOK	-2.017 millioner NOK (opprinnelig lånebeløp vurdert til EUR kurs på balansedagen)	- 4 millioner NOK
Virkelig verdi sikringsinstrumenter 31.12.17 *)	-193 millioner NOK	-1.110 millioner NOK (opprinnelig lånebeløp vurdert til EUR kurs på balansedagen)	-32 millioner NOK
Virkning av realiserte effekter av sikringsbokføring 2018 i resultat	Utgjør -35 millioner NOK av regnskapslinje Salgsinntekter	Sikringen (inntekter og kostnader i samme valuta) medfører ingen sikringseffekter som bokføres	Utgjør 21 millioner NOK av regnskapslinje Finanskostnader
Virkning av realiserte effekter av sikringsbokføring 2017 i resultat	Utgjør -34 millioner NOK av regnskapslinje Salgsinntekter	Sikringen (inntekter og kostnader i samme valuta) medfører ingen sikringseffekter som bokføres	Utgjør 44 millioner NOK av regnskapslinje Finanskostnader
Virkning av urealiserte effekter av sikringsbokføring i resultat, egenkapital og balanse *)	Sikringsinstrumentene føres til virkelig verdi i balansen i linjene "Derivater" og inngår i resultatet under "Utvidet resultat". For informasjon om virkning på egenkapital vises det til "Endringer i konsernets egenkapital". Viser til note 6, 7 og 22 for ytterligere informasjon.	Sikringsinstrumentene føres til sluttkurs EUR i balansen i linjen "Langsiktig rentebærende gjeld". Årets valutajusterings inngår i resultatet under "Utvidet resultat". For informasjon om virkning på egenkapital vises det til "Endringer i konsernets egenkapital". Viser til note 6, 7 og 24 for ytterligere informasjon.	Sikringsinstrumentene føres til virkelig verdi i balansen i linjene "Derivater" og inngår i resultatet under "Utvidet resultat". For informasjon om virkning på egenkapital vises det til "Endringer i konsernets egenkapital". Viser til note 6, 7 og 22 for ytterligere informasjon.

Kategori:	Virkelig verdi sikring NOK
Fremtidig risikoutsatt kontantstrøm:	Verdi på innlån med fast rente
Sikringsinstrument:	Renteswap med flytende rente
Ledelsens risikostrengi	Målet med verdisikringen er å sikre at verdien på obligasjonslånet ikke svinger med endringer i rentenivå. Uten sikring vil markedsverdien på lånet variere med variasjoner i fastrentene. Ved inngåelse av sikringsinstrument avtales det at det betales flytende rente og mottas fast rente. Dermed vil Lyse oppnå en sikring hvor verdiendringen på obligasjonslånet eksakt vil samsvare med verdiendringen på rentebytteavtalen.
Beløp sikringsobjekt 31.12.18	384 millioner NOK
Beløp fremtidige sikringsinstrumenter 31.12.2018	200 millioner NOK
Sikringsgrad 31.12.18	52 %
Beløp sikringsobjekt 31.12.17	430 millioner NOK
Beløp fremtidige sikringsinstrumenter 31.12.2017	200 millioner NOK
Sikringsgrad 31.12.17	47 %
Tidfesting av periode for sikringsinstrumenter	2017-2019
Profil sikringsgrad for fremtidige perioder	Uendret
Fornyelser av utløpte sikringer	Lån og sikringsinstrument er utløpt ved forfall januar 2019. Eventuelle nye virkelige verdi sikringer vurderes i henhold til gjeldende finansstrategi
Mulige kilder til sikringsineffektivitet (av betydning)	Oversikring, motpartsrisiko eller at instrument og objekt har oppgjør eller rentefastsettelse på ulike tidspunkt
Avdekket / bokført sikringsineffektivitet i 2018	Nei
Avdekket / bokført sikringsineffektivitet i 2017	Nei
Virkelig verdi sikringsinstrumenter 31.12.18	+ 0,4 millioner NOK *)
Virkelig verdi sikringsinstrumenter 31.12.17	+ 6,7 millioner NOK *
Virkning av realiserte effekter av sikringsbokføring 2018 i resultat	Utgjør - 6,0 millioner NOK av regnskapslinje Finanskostnader
Virkning av realiserte effekter av sikringsbokføring 2017 i resultat	Utgjør - 6,0 millioner NOK av regnskapslinje Finanskostnader
Virkning av urealiserte effekter av sikringsbokføring i resultat, egenkapital og balanse	*) Sikringsinstrumentene føres til virkelig verdi i balansen i linjene "Derivater", motposten "Langsiktig rentebærende gjeld" er økt tilsvarende. Virkningen i resultat og egenkapital er netto kroner null. Viser til note 6, 7, 22 og 24 for ytterligere informasjon.

Salgsinntekter

SALGSINTEKTER 2018

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	Telekom	Elnett	Andre og eliminerings	Konsern
Spotsalg av kraft	3 417	0	0	0	3 417
Sluttbrukersalg	1 278	0	21	1	1 301
Inntekter naturgass, fjernvarme og fjernkjøling	420	0	0	0	420
Overføringsinntekter	0	0	1 213	0	1 213
Tele, bredbånd, fiber og annet	0	3 015	0	0	3 015
Annet	149	485	177	63	875
Eliminerings *)	21	1	4	0	26
Salgsinntekter	5 286	3 502	1 415	65	10 268

*) Konserninterne transaksjoner i segmentet Telekom er eliminert i viste inntekstall.

SALGSINTEKTER 2017

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	Telekom	Elnett	Andre og eliminerings	Konsern
Spotsalg av kraft	2 012	0	0	0	2 012
Sluttbrukersalg	964	0	23	4	991
Inntekter naturgass, fjernvarme og fjernkjøling	348	0	0	0	348
Overføringsinntekter	0	0	1 086	0	1 086
Tele, bredbånd, fiber og annet	0	2 672	0	0	2 672
Annet	182	61	157	128	528
Eliminerings *)	0	0	49	0	49
Salgsinntekter	3 506	2 733	1 315	132	7 686

*) Konserninterne transaksjoner i segmentet Telekom er eliminert i viste inntekstall.

10 Lønn

LØNNSKOSTNADER OG ANDRE PERSONALKOSTNADER

	Note	2018	2017
Lønn		669 156	631 898
Arbeidsgiveravgift		90 317	86 264
Pensjonskostnader - ytelsesplaner	11	33 734	31 238
Pensjonskostnader - innskuddsordning	11	58 416	53 003
Andre personalkostnader		132 999	96 651
Sum lønnskostnad og andre personalkostnader		984 622	899 054
Gjennomsnittlig antall årsverk		1 151	1 060

11 Pensjoner

Lysekonsernet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Konsernet tilfredstiller kravene i denne lov.

Lysekonsernet har følgende pensjonsordninger for sine ansatte:

	Antall pensjonister	Antall ansatte	Årets kostnad	Estimert kostnad neste år
Offentlig ytelsespensjon og offentlig AFP	437	213	37 459	38 113
Innskuddspensjon og privat AFP		984	58 416	55 294
Pensjon over drift		32	2 005	1 803
Sum			97 879	95 210

Innskuddsbasert ordning

Selskapets innskuddsbaserte pensjonsordninger omfatter i alt 984 personer pr 31.12.18. Ordningen er organisert i henhold til lov om innskuddspensjon.

AFP ordning i privat sektor

De fleste ansatte som er i den innskuddsbaserte ordningen er også knyttet til AFP-ordningen i privat sektor. Ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning i LO/NHO-området. Selskapet har en reell økonomisk forpliktelse som følge av avtalen om AFP-ordning. Det foreligger imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon for å muliggjøre innregning av ny forpliktelse i årsregnskapet for 2018. Dette medfører at ingen forpliktelse for ordningen balanseføres pr 31.12.18.

Tilskudd til AFP ordningen inngår i personalkostnader, og neste års premie er estimert til 9,9 millioner kroner.

Ytelsesbasert ordning

Lyse har en ytelsesbasert pensjonsordning i henhold til tariffavtale for kommunalt ansatte. Pensjonsordningen omfatter i alt 650 personer, herav 213 aktive og 437 pensjonister, og oppsatte rettigheter for de personer som er gått ut av ordningen. Aktive ansatte trekkes 1,5 % av brutto lønn for delvis finansiering av pensjonsordningen.

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi ved utgangen av året. Pensjonsforpliktelsene (netto nåverdi av pensjonsytelsene på balansedagen justert for fremtidig lønnsvekst) er vurdert etter beste estimat basert på forutsetninger på balansedagen. De aktuarielle beregningene av pensjonsforpliktelsene er utført av uavhengig aktuar. Forutsetningene for lønnsøkninger, pensjonsregulering og G-regulering er sammenholdt mot historiske observasjoner, inngåtte tariffavtaler og forholdet mellom enkelte forutsetninger.

Ansatte som slutter før pensjonsalder, blir værende igjen i pensjonsordningen og får en såkalt oppsatt rettighet. Lyse er økonomisk forpliktet til å justere oppsatte rettigheter i takt med folketrygdens grunnbeløp frem til pensjonsalder, og folketrygdens grunnbeløp fratrukket 0,75 prosentpoeng når pensjonen er under utbetaling. Det er regnskapsmessig avsatt forpliktelse som om denne ytelsen er fullt opptjent, men likvidmessig, så påløper reguleringspremie i tråd med ovennevnte beskrivelse. Det er avtalt ny offentlig tjenstepensjon fra og med 01.01.2020. Regnskapsmessige effekter av dette vil innarbeides i 2019.

AFP ordning i offentlig sektor

Ansatte som har ytelsesbasert pensjonsordning omfattes av offentlig AFP-ordningen. Nåverdien av pensjonsforpliktelsen er vurdert etter beste estimat sammen med den ytelsesbaserte ordningen og med de samme forutsetningene.

Pensjon over drift

Konsernet har en ytelsesordning for alle ansatte med lønn over 12G. Ordningen regnskapsføres over driften og konsernet balansefører forpliktelsen. Gammel ordningen på lønn over 12G ligger som en forpliktelse i konsernets balanse som en oppsatt rettighet, og tas også over driften. Begge ordningene garanterer en årlig avkastning på hhv 3,5 % og 3 %.

TABELLEN UNDER VISER HVORDAN KONSERNETS PENSJONSORDNINGER ER INNTATT I ÅRSREGNSKAPET:

	2018	2017
Balansførte forpliktelser:		
Ytelsesordninger	181 772	248 114
Årets resultatførte pensjonskostnad: *)		
Ytelsesordninger	39 463	37 649
Innskuddsordninger	58 416	53 003
Pensjon over drift	2 005	915
Virkning av pensjonseffekter ført over utvidet konsolidert resultat:		
Estimatavvik før skatt	-40 535	18 599
Skatteeffekt	-8 179	6 981
Andre pensjonseffekter etter skatt	-32 356	11 618

*) Resultatførte pensjonskostnader inkluderer årets opptjening, endringer til opphør av ordninger og planendring. Netto rentekostnader er presentert som finanskostnad.

BALANSEFØRT FORPLIKTELSE ER FASTSATT SOM FØLGER:

	31.12.18	31.12.17
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	1 441 234	1 460 282
Virkelig verdi på pensjonsmidler	-1 270 549	-1 222 804
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	170 685	237 478
Netto pensjonsmidler i balansen fondsbaserte	191 308	254 301
Netto pensjonsforpliktelse i balansen fondsbaserte	20 623	16 823
Pensjon over drift	11 087	10 636
Netto pensjonsforpliktelse i balansen *)	181 772	248 113

*) Arbeidsgiveravgift inkludert i netto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

ENDRINGENE I DEN YTELSEBASERTE PENSJONSFORPLIKTELSEN FONDSBASERTE ORDNINGER I LØPET AV ÅRET:

	2018	2017
Pensjonsforpliktelse 1. januar	1 460 282	1 343 512
Tilgang datterselskap	0	30 550
Årets pensjonsopptjening	30 584	29 110
Rentekostnad	34 167	36 143
Estimatendringer	-41 409	59 138
Arbeidsgiveravgift på tilskudd	-7 626	-5 674
Utbetalte ytelser	-34 763	-32 498
Pensjonsforpliktelse 31. desember	1 441 234	1 460 282

ENDRING I PENSJONSMIDLENES VIRKELIGE VERDI:

	2018	2017
Virkelig verdi på pensjonsmidler 1. januar	1 222 804	1 118 747
Tilgang datterselskap	0	26 260
Faktisk avkastning midler ift. resultatført renteinntekt	28 426	29 733
Estimatendringer	-924	40 539
Administrasjon- og finansomkostninger	-3 743	-3 535
Totalt tilskudd	58 698	43 559
Totalte utbetalinger fra fond	-34 713	-32 498
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31. desember	1 270 549	1 222 804

PENSJON OVER DRIFT

	2018	2017
Pensjonsforpliktelse 1. januar	10 636	10 559
Årets innskudd	1 456	1 418
Rentekostnad	301	283
Arbeidsgiveravgift	56	10
Tilbakeførsel	0	-953
Utbetalte ytelser	-1 361	-681
Pensjonsforpliktelse 31. desember	11 087	10 636

FØLGENDE ØKONOMISKE FORUTSETNINGER ER LAGT TIL GRUNN:

	2018	2017
Diskonteringsrente	2,70 %	2,30 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,70 %	2,30 %
Lønnsregulering	2,75 %	2,50 %
Pensjonsregulering	1,73 %	1,48 %
G-regulering	2,50 %	2,25 %
Arbeidsgiveravgift *)	14,10 %	14,10 %
Antatt uttak av AFP ved 62 år	42,50 %	42,50 %
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE

*Frivillig avgang (fellesordningen):

Alder (i år)	<24	24 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 55	>55
Avgang (i %)	25,0 %	15,0 %	7,5 %	5,0 %	3,0 %	0,0 %

*) Arbeidsgivergift i datterselskapet Signal Bredbånd AS er 6,9 %.

Ytelsesordningene hos Lyse inngår i flerforetaksordning hos KLP og beregningen reflekterer dette. De økonomiske forutsetninger som er lagt til grunn er de som er anbefalt i veiledningen fra Regnskapsstiftelsen. Det er anvendt dødelighetstabell K2013BE og KLPs uføretabell.

Dødlighetstabellen tilsier følgende gjennomsnittlige gjenværende levetider ved pensjonsalder 65 år:

	2018	2017
Nye pensjonister ved regnskapsårets slutt:		
- Menn	22	22
- Kvinner	26	26
Nye pensjonister om 25 år:		
- Menn	25	25
- Kvinner	28	28

SENSITIVITETSANALYSE:

Tabellen nedenfor viser et estimat for en potensiell effekt ved en endring i visse forutsetninger for ytelsesbaserte pensjonsordninger i Lyse.

Endring i diskonteringsrente	-0,50 %	poeng	0,50 %	poeng
Endring i prosent brutto pensjonsforpliktelse	9,20 %		8,00 %	
Endring i lønnsvekst	0,50 %	poeng		
Endring i prosent brutto pensjonsforpliktelse	0,70 %			

Risikoen for Lyse knyttet til pensjonsordningen er knyttet til de endringer i de økonomiske- og actuarielle forutsetninger som må benyttes i beregningen, og den faktiske avkasningen på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen er spesielt sensitiv overfor endringer i diskonteringsrenten. En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning i pensjonsforpliktelsen. Alle tre parametre i sensitivitetsanalysen er endret samtidig, og alle andre forutsetninger er uendret.

DEN SAMLEDE PENSJONSKOSTNADEN INNREGNET I RESULTATET:

	2018	2017
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	30 584	29 110
Rentekostnad *)	5 729	6 410
Omkostninger	3 755	3 535
Arbeidstakers pensjonstrekk	-2 609	-2 322
Planendring	0	0
Pensjon over drift	2 005	915
Pensjonskostnad, ytelsesplaner	39 463	37 649
Arbeidsgivers tilskudd på innskuddsordningen	48 482	44 409
Premie på AFP LO/NHO ordning	9 934	8 594
Pensjonskostnad, tilskuddsplaner	58 416	53 003
Totale pensjonskostnader	97 879	90 652

*) Rentekostnader er resultatført under finanskostnader.

Vektet gjennomsnittlig durasjon på forpliktelsen er 16,1 år.

Forventet tilskudd til ytelsesordningen er 73 millioner kroner for 2019.

Forventet tilskudd til innskuddsordningen er 46 millioner kroner for 2019.

PENSJONSMIDLER BESTÅR AV:

	2018		2017	
Likviditet / pengemarked	74 962	6 %	86 819	7 %
Utlån	153 736	12 %	141 845	12 %
Anleggsobligasjoner	376 082	30 %	333 826	27 %
Omløpsobligasjoner	235 052	19 %	236 001	19 %
Eiendom	158 819	13 %	150 405	12 %
Aksjer og alt. Investeringer	271 897	21 %	273 908	22 %
Virkelig verdi pensjonsmidler	1 270 549		1 222 804	

12 Andre inntekter og -kostnader

Andre inntekter og kostnader består av urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. I noten fremgår andre inntekter og kostnader som innregnes i resultatet, samt poster som innregnes i totalresultatet.

Andre inntekter og kostnader presenteres under driftskostnader i resultatoppstillingen. I resultatoppstillingen vil derfor netto inntekter presenteres med negativt fortegn, som en negativ kostnad. I noten presenteres inntekter og kostnader slik de påvirker års- og totalresultat. Det vil si at inntekter presenteres med positivt fortegn og kostnader med negativt fortegn.

ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER SOM INNGÅR I ÅRSRESULTAT

	2018	2017
Positivt bidrag til resultatet presenteres med positivt fortegn (kostnad -, inntekt +)		
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter:		
Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	-230 450	38 788
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	16 257	281 794
Valutaderivater - holdt for sikringsformål	1 005	-4 428
Andre urealiserte verdiendringer		
Langsiktige finansielle kraftkontrakter	-144 106	-82 163
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter innregnet i resultatet	-357 294	233 990
Netto andre driftsinntekter og kostnader	-357 294	233 990
Samlet skatteeffekt av andre inntekter og kostnader	97 655	-41 071
Netto andre driftsinntekter og kostnader som er innregnet i årsresultat	-259 639	192 919

ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER SOM INNGÅR I UTVIDET RESULTAT

	2018	2017
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter ført over utvidet resultat		
Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter	12 816	-154 727
Kontantstrømsikring rentebytteavtaler	22 195	16 908
Kontantstrømsikring gjeld i EUR	-33 195	-66 217
Andre inntekter og kostnader som inngår i utvidet resultat	1 816	-204 036
Andre inntekter og kostnader som inngår i totalresultat	-257 823	-11 117

13 Andre driftskostnader

ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	2018	2017
Fremmedytelser	240 824	222 331
Kontorkostnader	40 680	40 050
Andre driftskostnader deleide verk	55 358	53 550
Reparasjon og vedlikehold	234 563	173 586
Kostnader eiendom, leie maskiner, inventar og annen leie	192 734	136 920
Salgs- og reklamekostnader	111 489	95 131
Andre driftskostnader	139 575	139 454
Sum andre driftskostnader	1 015 222	861 022

14

Finansposter

NETTO FINANSKOSTNADER

	Note	2018	2017
Rentekostnader:			
Ansvarlig lån		65 395	63 010
Obligasjonslån og sertifikatlån		280 396	214 744
Rentesikring		7 983	30 784
Rentekostnader kraftsalgsavtaler og frikraft		49 551	46 451
Andre rentekostnader		37 298	36 478
Sum rentekostnader	24	440 623	391 467
Andre finanskostnader:			
Agiotap		20 938	8 179
Nedskrivning finansielle anleggsmidler		557	392
Finanselement pensjonskostnad	11	5 729	6 410
Andre finanskostnader		15 615	10 252
Sum finanskostnader		483 463	416 700
Finansinntekter:			
Andre renteinntekter	23	90 002	72 893
Gevinst ved realisasjon av verdipapirer		1 974	0
Utbytte		733	1 350
Agiovinning		23 833	27 558
Andre finansinntekter		27 354	4 430
Sum finansinntekter		143 896	106 231
Netto finanskostnader		339 567	310 469

15 Skatter

Skattekostnad og betalbar skatt

SPESIFIKASJON AV SKATTEKOSTNAD

	2018	2017
Betalbar skatt	528 440	303 600
Endring utsatt skatt	-27 327	134 710
Endring utsatt skatt, endring skattesats	-61 547	-65 047
Betalbar skatt på grunnrente	720 378	312 159
Endring utsatt skatt grunnrente	162 096	104 591
Endring utsatt skatt grunnrente, endring skattesats	12 361	8 634
For mye / lite avsatt tidligere år grunnrente	-3 890	9 969
For mye/ lite avsatt tidligere år	4	6 733
Andre poster grunnrenteskatt	2 189	1 416
Andre poster	3 304	4 574
Sum skattekostnad	1 336 008	821 339

SPESIFIKASJON AV BETALBAR SKATT I BALANSEN

	2018	2017
Betalbar overskuddsskatt	443 511	224 582
Betalbar naturressursskatt	84 929	79 018
Betalbar grunnrenteskatt	720 378	312 159
Sum betalbar skatt i balansen	1 248 818	615 759

AVSTEMMING FRA NOMINELL TIL FAKTISK SKATTESATS

	2018	2017
Ordinært resultat før skattekostnad	2 399 659	2 763 691
Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats (23 % / 24 %)	551 922	663 286
Skatteeffekten av følgende poster:		
Netto ikke fradragsberettigede inntekter og kostnader	-37 815	-229 104
Naturressursskatt	84 929	79 018
Utlignet naturressursskatt	-84 929	-79 018
Grunnrenteskatt (35,7 % / 34,3 %)	893 134	436 769
For mye/lite avsatt tidligere år	4	6 733
Endret skattesats	-61 547	-65 047
Andre poster	-9 689	8 703
Skattekostnad på ordinært resultat	1 336 008	821 340
Effektiv skattesats	56 %	30 %

Utsatt skatt

Utsatt skatt nettoføres når konsernet har en juridisk rett til å motregne utsatt skattefordel mot utsatt skatt i balansen, og dersom den utsatte skatten er til samme skattemyndighet. Følgende beløp er blitt nettoført:

POSTER SOM ER NETTOFØRT I BALANSEN

	2018	2017
Utsatt skattefordel overskuddsskatt	358 638	300 379
Utsatt skatt overskuddsskatt	1 533 905	1 611 312
Netto utsatt overskuddsskatt	1 175 267	1 310 933

SPESIFIKASJON AV ENDRING I BALANSEFØRT UTSATT SKATT, OVERSKUDDSSKATT

	Note	2018	2017
Balanseført verdi 01. januar		1 310 933	922 388
Kjøp av datterselskap	4	0	388 376
Resultatført i perioden		-78 857	69 664
Skatt ført mot utvidet resultatregnskap		11 354	-66 520
Skatt ført mot annen egenkapital		-68 163	-2 975
Balanseført verdi 31. desember		1 175 267	1 310 933

SPESIFIKASJON AV ENDRING I BALANSEFØRT UTSATT SKATT, GRUNNRENTESKATT

	2018	2017
Balanseført verdi 1. januar	1 026 024	912 380
Resultatført i perioden	173 623	114 595
Pensjoner estimatavik	1 596	-951
Balanseført verdi 31. desember	1 201 244	1 026 024

SPESIFIKASJON AV UTSATT SKATT FØRT MOT UTVIDET RESULTATREGNSKAP

	2018	2017
Kontantstrømsikring	3 684	-59 540
Pensjoner estimatavik	8 179	-6 981
Utsatt skatt ført mot utvidet resultatregnskap	11 863	-66 520

UTSATT SKATT

	Immaterielle eiendeler	Driftsmidler	Derivater	Ikke balanseført utsatt skattefordel	SUM
1. januar 2017	9 178	1 044 243	105 010	49 264	1 207 692
Resultatført i perioden	11 294	17 973	43 291	-17 419	55 140
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	-40 731	0	-40 731
Ført mot annen egenkapital	0	-606	0	0	-606
Tilgang datterselskap	125 939	267 142	-3 265	0	389 817
31. desember 2017	146 411	1 328 752	104 305	31 845	1 611 312
Resultatført i perioden	-13 306	7 327	7 178	-21 444	-20 244
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	11 000	0	11 000
Ført mot annen egenkapital	0	-68 672	0	0	-68 672
31. desember 2018	133 105	1 267 407	122 483	10 401	1 533 396

UTSATT SKATTEFORDEL

	Lån og forpliktelser	Investeringer	Pensjoner	Omløpsmidler	Underskudd til fremføring	Utsatt skatt utenlandsk datterselskap	SUM
1. januar 2017	213 599	3 119	6 406	23 242	34 231	4 712	285 309
Resultatført i perioden	-9 623	-25	-2 234	-3 765	-629	1 752	-14 524
Ført mot utvidet resultatregnskap	18 809	0	6 981	0	0	0	25 790
Ført mot annen egenkapital	0	0	1 893	0	0	471	2 364
Tilgang datterselskap	0	0	1 164	277	0	0	1 442
31. desember 2017	222 785	3 094	14 210	19 754	33 602	6 935	300 379
Resultatført i perioden	1 571	-337	8 133	48 143	1 201	-98	58 613
Ført mot utvidet resultatregnskap	7 316	0	-8 179	0	0	0	-863
Ført mot annen egenkapital	0	0	0	0	0	0	0
Tilgang datterselskap	0	0	0	0	0	0	0
31. desember 2018	231 672	2 757	14 164	67 897	34 803	6 837	358 129

UTSATT SKATT GRUNNRENTESKATT

	Driftsmidler	Pensjoner	Gevinst- og tapskonto	Grunnrente skatt til fremføring	SUM
1. januar 2017	1 094 871	2 919	-216	0	1 097 570
Resultatført i perioden	102 815	-871	-1 172	-18 503	82 269
31. desember 2017	1 197 686	2 048	-1 388	-18 503	1 179 839
Resultatført i perioden	81 279	1 449	-112	18 503	101 119
31. desember 2018	1 278 965	3 497	-1 500	0	1 280 961

UTSATT SKATTEFORDEL GRUNNRENTESKATT

	Derivater	Driftsmidler	Pensjoner	Gevinst- og tapskonto	Grunnrente skatt til fremføring	Ikke balanseført utsatt skattefordel	SUM
1. januar 2017	8 512	-1 345	376	2 369	191 561	-16 283	185 190
Resultatført i perioden	1 064	33 047	-534	-1 330	-63 575	-998	-32 326
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	951	0	0	0	951
31. desember 2017	9 576	31 702	793	1 039	127 986	-17 280	153 815
Resultatført i perioden	2 392	-22 593	1 683	-175	-53 744	-67	-72 504
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	-1 596	0	0	0	-1 596
31. desember 2018	11 968	9 108	880	865	74 243	-17 347	79 717

16 Immaterielle eiendeler

REGNSKAPSÅRET 2018

	Fallrettigheter	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Balanseført verdi 1. januar	105 301	765 672	651 338	1 522 311
Overført fra anlegg under utførelse	0	0	9 406	9 406
Tilgang	0	0	7 243	7 243
Årets av- og nedskrivninger	0	1 862	54 974	56 836
Balanseført verdi 31. desember	105 301	763 810	613 013	1 482 125
Balanse 31. desember				
Anskaffelseskost	105 301	766 112	790 474	1 661 887
Akkumulerte avskrivninger	0	2 302	177 461	179 763
Balanseført verdi 31. desember	105 301	763 810	613 013	1 482 125

REGNSKAPSÅRET 2017

	Fallrettigheter	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Balanseført verdi 1. januar	105 301	100 567	57 771	263 640
Tilgang datterselskap	0	664 549	603 544	1 268 093
Overført fra anlegg under utførelse	0	0	2 446	2 446
Tilgang	0	0	990	990
Årets av- og nedskrivninger	0	-556	13 413	12 857
Balanseført verdi 31. desember	105 301	765 672	651 338	1 522 311
Balanse 31. desember				
Anskaffelseskost	105 301	766 112	773 825	1 645 238
Akkumulerte avskrivninger	0	441	122 487	122 928
Balanseført verdi 31. desember	105 301	765 672	651 338	1 522 311

Levetid

0-15 år
Lineær

Balanseførte fallrettigheter er bokført i forretningsområdet Energi. Goodwill og andre immaterielle eiendeler er i hovedsak allokert til konsernets forretningsområde Telekom. Andre immaterielle eiendeler er hovedsaklig knyttet til merverdier tilhørende merkevare, kunderelasjoner og kjøpte driftsrettigheter. Disse immaterielle eiendelene avskrives over henholdsvis 3, 13-15 og 6-8 år.

Balanseført verdi av kunderelasjoner pr 31.12.18 utgjør 575 millioner kroner.
Kostnadsført forskning og utvikling i 2018 beløper seg til 6,4 mill.

Fallrettigheter

Fallrettigheter har ubegrenset levetid og er klassifisert som immaterielle eiendeler. Ved vurdering av verdifall grupperes fallrettighetene sammen med de tilhørende kraftverkene. Et kraftverk med tilhørende fallrettigheter anses som en kontantstrømgenererende enhet. Virkelig verdi fastsettes med utgangspunkt i de kontantstrømgenererende enheters middelproduksjon multiplisert opp med en bransjenorm for omsetningsverdi. Pr 31.12.2018 utgjorde samlet bokført verdi av vannkraft kr 1,49 pr kWh. Dette er betydelig lavere enn antatt omsetningsverdi. Merverdien antas i hovedsak å være knyttet til fallrettighetene. Det er dermed ikke ansett som nødvendig å foreta ytterligere testing for eventuell nedskrivning av fallrettigheter. Verdsettelsen blir kategorisert i nivå 3.

Goodwill

Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest, og er i all hovedsak oppstått ved erverv av virksomhet. Gjenvinnbart beløp av en kontantgenererende enhet kalkuleres basert på hvilken verdi eiendelen vil gi for virksomheten, og beregnes ut fra verdien av fremtidige kontantstrømmer. Det vesentligste av goodwillen knytter seg til forretningsområdet Telekom og det forventes at det vil ta litt tid før tilhørende selskaper oppnår en stabil driftsfase grunnet en bransje med store investeringer i nærmeste fremtid. Fremtidige kontantstrømmer er basert på forretningsplaner, og beregnes for perioder mellom 5-10 år pluss terminalverdi. Benyttet diskonteringsrente er 5,5 % nominelt etter skatt.

Varige driftsmidler

REGNSKAPSÅRET 2018

	Anlegg Energi	Anlegg Bredbånd	Anlegg Nett	Andre Bygg	Maskiner og inventar	Tomter	Leasede driftsmidler	Anlegg under utførelse	Totalt
Balanseført verdi 1. januar	8 021 565	5 776 189	3 312 133	346 714	281 236	23 500	282 172	2 324 809	20 368 319
Tilgang	533 322	856 564	448 245	8 152	69 914	185	18 712	537 870	2 472 964
Overført fra anlegg under utførelse	1 694 959	138 563	102 258	936	42 635	-6 199	0	-1 982 500	-9 348
Avgang	1 481	-341	0	0	3 123	0	0	909	5 172
Årets avskrivning	253 816	633 384	231 375	19 940	78 672	0	16 134	9 112	1 242 433
Årets nedskrivning	-62 961	71 654	0	0	416	0	0	0	9 109
Balanseført verdi 31. desember inkl. eiendeler holdt for salg	10 057 510	6 066 619	3 631 261	335 862	311 574	17 486	284 750	870 158	21 575 222
Balanse 31. desember									
Anskaffelseskost	14 608 419	9 278 178	7 217 013	544 575	1 490 237	17 486	386 511	978 797	34 521 216
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger	4 550 909	3 211 559	3 585 752	208 713	1 178 663	0	101 761	108 639	12 945 996
Balanseført verdi 31. desember inkl. eiendeler holdt for salg	10 057 510	6 066 619	3 631 261	335 862	311 574	17 486	284 750	870 158	21 575 222
Eiendeler holdt for salg		310 000							310 000
Balanseført verdi 31. desember	10 057 510	5 756 619	3 631 261	335 862	311 574	17 486	284 750	870 158	21 265 222

 Levetid
Avskrivningsmetode

 3-75 år
lineær

 3-25 år
lineær

 10-35 år
lineær

 33-50 år
lineær

 3-25 år
lineær

Se note 29

REGNSKAPSÅRET 2017

	Anlegg Energi	Anlegg Bredbånd	Anlegg Nett	Andre Bygg	Maskiner og inventar	Tomter	Leasede driftsmidler	Anlegg under utførelse	Totalt
Balanseført verdi 1. januar	8 056 070	1 797 106	3 040 045	352 242	296 069	23 103	276 221	2 005 056	15 845 912
Tilgang	155 761	554 445	369 033	7 892	51 389	397	21 965	764 122	1 925 004
Tilgang datterselskap	0	3 496 005	0	0	0	0	0	0	3 496 005
Overført fra anlegg under utførelse	71 846	225 832	104 380	3 807	16 408	0	0	-424 719	-2 446
Avgang	27 475	67	15 639	955	3 378	0	0	10 067	57 581
Årets avskrivning	230 549	273 280	181 640	16 272	73 160	0	16 014	9 583	800 498
Årets nedskrivning	4 088	23 852	4 046	0	6 092	0	0	0	38 078
Balanseført verdi 31. desember	8 021 565	5 776 189	3 312 133	346 714	281 236	23 500	282 172	2 324 809	20 368 319
Balanse 31. desember									
Anskaffelseskost	12 381 619	8 282 710	6 666 510	535 487	1 380 811	23 500	367 799	2 424 336	32 062 772
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger	4 360 054	2 506 521	3 354 377	188 773	1 099 575	0	85 627	99 527	11 694 454
Balanseført verdi 31. desember	8 021 565	5 776 189	3 312 133	346 714	281 236	23 500	282 172	2 324 809	20 368 319

Levetid
Avskrivningsmetode

3-75 år
lineær

3-25 år
lineær

10-50 år
lineær

33-50 år
lineær

3-12 år
lineær

Se note 29

Byggelånsrenter

Tilgang som vedrører aktivering av byggelånsrenter utgjør 47,8 millioner kroner i 2018. Benyttet gjennomsnittlig rentesats er 3,0 %.

Nedskrivning

Varige driftsmidler vurderes for verdifall når det foreligger nedskrivningsindikatorer. I de tilfeller hvor bokført verdi er høyere enn gjenvinnbart beløp er det foretatt nedskrivninger. Se note 3. Verdsettelsene blir kategorisert i nivå 3 grunnet skjønsmessige viktige forutsetninger. Benyttede diskonteringsrenter er basert på vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC) metodikk der den spesifikke risikoen til den enkelte resultatenhet er hensyntatt.

Altibox AS har totalte nedskrivninger på 14 millioner kroner. Disse er knyttet til aktiverte utviklingskostnader av den nye TV-plattformen på 4,9 millioner kroner, og 9,1 millioner kroner er knyttet til verdier relatert til Kundereiseprogrammet. Nedskrivningene inngår i Telesegmentet.

Det er foretatt nedskrivningstest av Jørpelandsvassdraget med bakgrunn i endrete prisforutsetninger. Vurderingen medførte en reversering av de tidligere års nedskrivning av bokførte verdier med 64 millioner kroner. Anlegget tilhører forretningsområdet Energi.

Eiendeler presentert som holdt for salg

Den 30. november 2018 inngikk konsernet en avtale med Eidsiva Fiberinvest AS om salg av fibernet i Hedmark og Oppland. Gjennomføringstidspunktet er satt til andre kvartal 2019. Per 31. desember er eiendelene som overdras presentert som holdt for salg i konsernbalansen. Det forventes ingen vesentlig innvirkning på konsernresultatregnskapet ved gjennomføring av salget i 2019. Varige driftsmidler klassifisert som holdt for salg blir ikke avskrevet fra reklassiferingstidspunktet, og avhendingsgruppen som holdt for salg er vurdert til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Klassifiseringen til holdt for salg medførte i 2018 en nedskrivning på 49,4 millioner kroner. Bokført verdi av varige driftsmidler klassifisert som holdt-for-salg er inkludert i oppstillingen over, men er presentert på egen linje i balanseoppstillingen.

UTGIFTSFØRTE FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSKOSTNADER

	2018	2017
Utgiftsført FoU	6 384	7 210

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Konsernet har følgende investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet:

Enhet	Forretnings-kontor	Segment	Eierandel	Stemme-andel	2018	2017
Tilknyttede selskaper:						
Skangas AS	Sola	Energi	0 %	0 %	0	279 704
Forus Energigjenvinning 2 AS *)	Stavanger	Energi	0 %	0 %	0	24 630
Forus Energigjenvinning KS *)	Stavanger	Energi	0 %	0 %	0	25 386
Fiber1 AS	Jaren	Telekom	25 %	25 %	81 782	83 928
Altifiber AS	Hauge i Dalane	Telekom	34 %	34 %	47 530	41 972
Andre mindre eierposter					35 499	22 541
Sum balanseført verdi tilknyttede selskaper					164 811	478 161
Felleskontrollert virksomhet:						
Bergen Fiber AS	Bergen	Telekom	37 %	50 %	320 769	320 476
Forus Energigjenvinning Holding AS	Stavanger	Energi	50 %	50 %	62 500	0
Hello AS	Oslo	Telekom	50 %	50 %	22 150	25 455
Istad Fiber AS	Molde	Telekom	50 %	50 %	55 968	50 724
Sum balanseført verdi felleskontrollert virksomhet					461 387	396 655
Sum balanseført verdi tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet					626 198	874 816
Felleskontrollerte driftsordninger:						
Sira-Kvina kraftselskap DA	Tonstad	Energi	41 %	41 %		
Ulla Førre verkene	Sauda	Energi	18 %	18 %		

*) Forus Energigjenvinning 2 AS og Forus Energigjenvinning KS ble omorganisert i 2018, og Lyse Konsernet eier nå 50% i morselskapet Forus Energigjenvinning Holding AS som er klassifisert som en felleskontrollert virksomhet.

Andeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet innregnes etter egenkapitalmetoden. Andeler i deleide kraftverk innregnes som felleskontrollert driftsordning og tas derfor inn etter bruttometoden. Se ytterligere spesifikasjoner nederst i noten.

Det er ingen betingede forpliktelser knyttet til investeringene.

Vesentlige investeringer for Lyse

Basert på helhetsvurdering hvor størrelse og kompleksitet er tatt i betraktning har Skangas- og Viken Fiber konsernet historisk vært vurdert å være vesentlige tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet. Viken Fiber konsernet endret kontrollkategori fra felleskontrollert virksomhet til datterselskap i 2017, og er konsolidert inn i konsernregnskapet.

Skangas konsern

Resterende eierandel på 30% i Skangas AS ble solgt i 2018. Se note 4 for mer informasjon.

	Tilknyttet selskap	
	SkanGas konsern	
	2018	2017
Driftsinntekter	1 146 255	1 870 271
Resultat fra videreført virksomhet etter skatt	-93 433	-151 111
Totalresultat	-93 433	-151 111
Konsernets andel av totalresultat	-29 465	-64 978
Konsernets andel av egenkapital	0	157 577
+ Goodwill	0	166 063
+ Merverdier	0	94 851
+ /- andre korrigeringer	0	-138 787
= Balanseført verdi	0	279 704

BALANSEFØRT VERDI PÅ INVESTERINGER I TILKNYTTETE SELSKAP

	Note	2018	2017
Balanseført verdi 1. januar		478 161	913 109
Tilgang nyanskaffelser		17 858	15 357
Tilgang i forbindelse med innregning av datterselskap		0	83 603
Avgang ved salg	4	-156 627	-331 082
Avgang ved endring av kontrollkategori		-54 053	-667
Andel av resultat		-22 814	-59 378
Nedskrivning nettet mot gevinst	4	0	-165 073
Utdelt utbytte		-2 730	-12 384
Ført over utvidet konsolidert resultat		-93 825	35 010
Ført mot annen opptjent egenkapital		-1 159	-334
Balanseført verdi 31. desember		164 811	478 161
Årets avskrivning merverdi		-4 409	-9 374
Årets nedskrivning merverdi		0	-61 667
Merverdi pr. 31. desember		-23 499	-94 851

BALANSEFØRT VERDI PÅ INVESTERINGER I FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET

	Note	2018	2017
Balanseført verdi 1. januar		396 655	1 314 116
Tilgang		6 938	0
Avgang overført til datterselskap	4	0	-959 345
Avgang ved endring av kontrollkategori		54 098	-250
Andel av resultat		3 191	43 311
Ført over utvidet konsolidert resultat		0	1 235
Ført mot annen opptjent egenkapital		505	-2 412
Balanseført verdi 31. desember		461 387	396 655
Årets avskrivning merverdi		-3 014	-4 440
Årets nedskrivning merverdi		0	-11 116
Merverdi pr. 31. desember		-135 331	-48 032

Andeler i deleide kraftverk

Lyse Produksjon AS har en eierandel på 41,1 % i Sira-Kvina kraftselskap DA. Lyse Produksjon AS har i tillegg en medeiendomsrett på 18,0 % i Ulla-Førre verkene, hvorav 7,8 % er kompensasjon for fallretter som er avstått og 10,2 % utgjør 80 % av Rogaland fylkeskommunes rettigheter som Lyse Produksjon AS har overtatt. Utbygging av andel overført fra Rogaland fylkeskommune er gjennomført og finansiert av Lyse Produksjon AS. Deltakelse i Ulla-Førre verkene er basert på avtale med Statkraft SF om såkalt medeiendomsrett. Statkraft SF er konsesjons- og hjemmelinnehaver til eiendommene. Andelene gir rett til å ta ut henholdsvis 41,1 % og 18,0 % av vedkommende selskaps kraftproduksjon. Det betales ikke vederlag for den kraften som tas ut, men Lyse Produksjon AS dekker en forholdsmessig andel av kostnadene. Fysisk kraftuttak fra deleide kraftverk inngår som en del av ordinært kraftsalg og behandles på lik linje med kraft produsert ved egne verk. Unntaket er pålagt salg av konsesjonskraft og driftsinntekter som fordeles på eierne gjennom løpende avregninger. Nedenfor følger en oppstilling fordelt på hovedgrupper i resultatet som angir de resultatposter som er innarbeidet etter bruttometoden.

	2018		2017	
	Sira-Kvina	Ulla-Førre	Sira-Kvina	Ulla-Førre
Energisalg	1 196 363	589 964	613 500	265 574
Andel driftsinntekter	112 563	595	78 210	504
Andel overføringskostnad	87 261	17 584	60 412	11 838
Andel lønnskostnad	35 107	2 965	31 213	2 751
Andel avgifter	16 382	9 157	26 032	8 957
Andel ordinære avskrivninger	45 763	28 918	45 385	29 015
Andel eiendomsskatt og andre driftskostnader	102 698	49 156	85 510	44 528
Andel netto finansresultat	-4 462	0	-541	0
Resultatandel i deleide kraftverk (før skatt)	1 026 177	482 779	443 699	168 989

Ulla-Førre verkene

Andelen av Ulla-Førre verkene på 18,0 % er aktivert som varige driftsmidler i Lyse Produksjon AS' balanse. Det er derfor ikke innarbeidet balanseposter for andelene i Ulla-Førre verkene. Bokført verdi på varige driftsmidler i Ulla-Førre verkene var ved regnskapsårets utgang 804 millioner kroner, og bokført verdi på fallretter var på samme tidspunkt 6,4 millioner kroner.

Sira-Kvina kraftselskap DA

Andelen på 41,1 % av Sira-Kvina kraftselskap DAs balanse er innarbeidet etter bruttometoden. Lyses andeler av eiendeler og gjeld er i balansen tatt med linje for linje. Det vises i denne forbindelse til spesifikasjon under.

	2018	2017
Andel fallrettigheter	29 747	29 747
Andel varige driftsmidler	1 591 661	1 549 612
Andel pensjonsmidler	20 623	16 823
Andel fordringer	126 519	52 882
Andel bankinnskudd, kontanter og lignende	39 514	48 749
Andel eiendeler	1 808 064	1 697 812
Andel leverandørgjeld	14 226	11 511
Andel annen kortsiktig gjeld	174 553	92 627
Andel gjeld	188 779	104 138

Det er ingen betingede forpliktelser knyttet til konsernets andel i de deleide kraftverkene, og ingen betingede forpliktelser i de deleide kraftverkene i seg selv.

19 Nærstående parter

Alle datterselskaper og tilknyttede selskaper er nærstående parter av Lyse. Mellomværende og transaksjoner mellom konsoliderte selskaper elimineres i konsernregnskapet og vises ikke i denne note. Stavanger kommune har en eierandel på 43,68 % og er etter IAS 24 definert som nærstående part. Øvrige aksjonærer har hver for seg eierandeler på under 20 % og vil etter gjeldende prinsipper ikke være å anse som nærstående parter. Det vises til note 28 og note 33 for informasjon rundt eiere, samt selskaper som inngår i konsolideringen.

Konsernet har vært involvert i transaksjoner med følgende nærstående parter:

Kjøp og salg mot nærstående parter

SALG AV VARER OG TJENESTER

	2018	2017
Tilknyttede selskaper	157 375	146 232
Felleskontrollert virksomhet	132 004	534 458
Stavanger kommune	103 436	109 509
Sum salg av varer og tjenester	392 816	790 199

KJØP AV VARER OG TJENESTER

	2018	2017
Tilknyttede selskaper	124 383	145 995
Felleskontrollert virksomhet	415 127	275 424
Stavanger kommune	10 732	8 455
Sum kjøp av varer og tjenester	550 242	429 874

Balanseposter mot nærstående parter

Fordringer på nærstående parter kommer hovedsakelig fra lån, salg av varer og tjenester samt utlegg ovenfor felleskontrollert virksomhet. Lån er rentebærende, mens andre fordringer er ikke rentebærende. Kortsiktig gjeld til nærstående parter kommer hovedsakelig fra kjøp av varer og tjenester, og forfaller til betaling en måned etter kjøpstidspunktet. Gjelden er ikke rentebærende.

LANGSIKTIGE FORDRINGER PÅ NÆRSTÅENDE PARTER

	2018	2017
Lån til tilknyttede selskaper	667	215 905
Sum langsiktige fordringer på nærstående parter	667	215 905

KUNDEFORDRINGER OG ANDRE FORDRINGER PÅ NÆRSTÅENDE PARTER

	2018	2017
Tilknyttede selskaper	31 246	37 765
Felleskontrollert virksomhet	27 515	24 840
Stavanger kommune	22 712	13 855
Sum kundefordringer og andre fordringer på nærstående parter	81 473	76 460

LEVERANDØRGJELD TIL NÆRSTÅENDE PARTER

	2018	2017
Tilknyttede selskaper	1 175	19 912
Felleskontrollert virksomhet	75 885	16 699
Stavanger kommune	266	701
Sum leverandørgjeld til nærstående parter	77 327	37 312

ANSVARLIG LÅN FRA EIER

	2018	2017
Stavanger kommune balanseført verdi 1. januar	917 196	960 872
Lån tilbakebetalt i løpet av året	-43 676	-43 676
Rentekostnader	28 270	27 238
Betalte renter	-28 270	-27 238
Balanseført verdi 31. desember	873 520	917 196

20 Varer

VAREBEHOLDNING

	2018	2017
Dekodere	55 413	108 874
Elsertifikater	5 444	5 697
Hjemmesentraler	32 602	57 804
AMS og gateway	31 044	19 648
Teknisk utstyr, driftslager, reservedeler	31 109	18 670
Annet	8 382	3 899
Sum varer	163 994	214 592

Varer er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. På forretningsområdet Telekom er anskaffelseskosten beregnet til veid gjennomsnitt. Det er ikke avgitt pant i varelageret.

Varebeholdningen er nedskrevet med 4,4 millioner kroner i 2018, og inngår i andre driftskostnader på segment Andre.

VANNBEHOLDNING I EGNE OG FELLESKONTROLLERTE KRAFTVERK

	2018	2017
Vannbeholdning i GWh	2 368	4 194
Magasinfilling i prosent	46 %	83 %
Årets produksjon referert utgående generatorklemme	7 524	6 163

Årlig middelproduksjon i perioden 2009 - 2018 utgjorde 6 255 GWh.

21 Kundefordringer og andre fordringer

ANDRE LANGSIKTIGE FORDRINGER

	Note	2018	2017
Fordringer på nærstående parter	19	667	215 905
Egenkapitalinskudd KLP		34 283	30 769
Øvrige langsiktige fordringer		71 751	156 919
Sum andre langsiktige fordringer		106 701	403 593

KUNDEFORDRINGER OG ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

	Note	2018	2017
Kundefordringer		1 591 986	1 396 517
Fordringer på nærstående parter	19	81 473	76 460
Nedskrivning til dekning av tap		-39 190	-27 859
Kundefordringer netto		1 634 269	1 445 118
Andre kortsiktige fordringer		404 677	313 210
Sum kundefordringer og andre fordringer		2 038 947	1 758 328

FORDRINGER - NEDSKREVET

	2018	2017
1 - 6 måneder	25 843	6 620
Over 6 måneder	13 347	21 239
Sum nedskrivning kundefordringer	39 190	27 859

FORDRINGER OVER FORFALL SOM IKKE ER INDIVIDUELT NEDSKREVET

	2018	2017
1 - 2 måneder	95 396	127 967
Sum fordringer over forfall, ikke individuelt nedskrevet	95 396	127 967

Dette relaterer seg til fordringer som det erfaringsmessig ikke har vært problemer med å inndrive.

BEVEGELSE I AVSETNING FOR NEDSKRIVNING PÅ KUNDEFORDRINGER

	2018	2017
Pr. 1. januar	27 859	20 139
Avsetning for nedskrivning av fordring (endring i avsetningen)	-25 162	-6 742
Faktiske tap i løpet av året	36 492	14 462
Pr. 31. desember	39 190	27 859

Nedskrivning og reversering av nedskrivning på kundefordringer er inkludert i andre driftskostnader. Når det ikke er noen rimelig forventning om å inndrive ytterligere kontanter avskrives fordringene. Andre fordringer inneholder ikke nedskrevne eiendeler.

22

Derivater

BALANSEFØRT VERDI 31.12.18

	Anleggs- midler	Langsiktig gjeld	Omløps- midler	Kortsiktig gjeld
Energiderivater				
Finansielle kraftkontrakter - inngått for sikringsformål	0	17 339	78 048	0
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	1 357	0	43 694	0
Finansielle kraftkontrakter - andre	0	160 764	0	0
Valuta- og rentederivater				
Valutaderivater - kontantstrømsikring	0	121 652	0	52 822
Valutaderivater - inngått for sikringsformål	0	1 760	0	979
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	550 029	0	30 975	0
Valutaderivater - andre	0	3 282	0	3 298
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	5 219	8 014	0	0
Rentebytteavtaler - virkelig verdisikring	0	0	433	0
Sum balanseførte derivater	556 605	312 811	153 150	57 099

NETTOFØRING DERIVATER 31.12.18

	Eiendeler	Gjeld
Sum balanseført verdi (inkludert nettoføringer)	709 755	369 910
Følgende beløp er nettopført i balanseført verdi (på grunn av motregningsordninger i inngåtte avtaler)	48 824	0

BALANSEFØRT VERDI 31.12.17

	Anleggs- midler	Langsiktig gjeld	Omløps- midler	Kortsiktig gjeld
Energiderivater				
Finansielle kraftkontrakter - inngått for sikringsformål	39 832	162	27 498	16 412
Finansielle kraftkontrakter - tradingportefølje	0	0	0	723
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	8 184	0	738	0
Finansielle kraftkontrakter - andre	0	58 468	0	0
Valuta- og rentederivater				
Valutaderivater - kontantstrømsikring	0	127 960	0	65 426
Valutaderivater - inngått for sikringsformål	0	3 744	0	0
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	572 705	0	32 869	0
Valutaderivater - andre	0	6 243	0	13 372
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	578	24 623	0	8 305
Rentebytteavtaler - virkelig verdisikring	6 694	0	0	0
Sum balanseførte derivater	627 993	221 200	61 105	104 238

NETTOFØRING DERIVATER 31.12.17

	Eiendeler	Gjeld
Sum balanseført verdi (inkludert nettoføringer)	689 098	325 438
Følgende beløp er nettoført i balanseført verdi (på grunn av motregningsordninger i inngåtte avtaler)	27 535	6 561

For ytterlige informasjon om derivater vises det til note 7 Finansielle instrumenter per målekategori og til note 8 Regnskapsmessig sikring. For opplysninger om eksponering for kredittrisiko vises det til note 6 Finansiell risikostyring. Posten i tabellene over hvor det er brukt betegnelsen kontantstrømsikring oppfylder krav til sikringsbokføring med verdiendring over utvidet resultat. Verdiendring på de øvrige postene føres via resultat.

Energiderivater

Finansielle kraftkontrakter inngått for sikringsformål er kontrakter inngått for å prissikre fremtidig kraftsalg og kraftkjøp. Finansielle kraftkontrakter -virkelig verdi kunders posisjoner, relaterer seg til forvaltningskontrakter som er inngått på vegne av kunder. Motposten til markedsverdien av kontraktene er kundefordringer og leverandørgjeld. Andre finansielle kraftkontrakter gjelder fristrømfpliktelsener og forskuddsbetaling knyttet til kraftsalgsavtaler.

Valuta- og rentederivater

For valuta- og rentederivater i kontantstrømsikring og virkelig verdisikring vises det til note 8 Regnskapsmessig sikring for flere opplysninger.

Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR gjelder langsiktige avtaler på levering av industrikraft frem til 2040. Kraftkontraktene stiller krav til fysisk levering av kraftvolumene hvilket innebærer at kontraktene faller utenfor virkeområdet til IFRS 9. Kraftkontraktene er fastpriskontrakter med oppgjør i EUR, hvilket innebærer at det foreligger innebygde valutaderivater i kontraktene. Valutaderivatene er vurdert ikke å være nært tilknyttet vertskontrakten. Valutaderivatene skilles av denne grunn ut av vertskontrakten og balanseføres til virkelig verdi over resultatet. Ved beregning av virkelig verdi er det lagt til grunn valutaforwardkurve de første 10 årene. For resterende periode er valutakurs i år 10 benyttet.

Nettoføring

Finansielle instrumenter hvor Lyse har rett til å motregne eiendel og forpliktelse, samtidig som hensikten er å gjøre opp netto, blir presentert netto i balansen. Dette gjelder finansielle kraftkontrakter, valuta- og rentederivater.

Sikkerhet

Ved handler av finansielle kraftkontrakter stilles det kontantsikkerhet (cash collateral). Lyse har en bankavtale med trekkramme som benyttes til slike sikkerhetsstillelser.

23 Likvide midler

BANKINNSKUDD, KONTANTER O.L.

	2018	2016
Bankinnskudd og kontanter	4 364 295	3 505 153
Sum bankinnskudd og kontanter o.l.	4 364 295	3 505 153

Konsernet har konsernkontosystem mot Sparebank 1 SR-bank. Et konsernkontosystem innebærer solidaransvar fra deltakende selskaper. Lyse AS sine konti utgjør eneste mellomværende med banken, mens innskudd og trekk på datterselskapenes kontoer er interne mellomværende med Lyse AS. Renter godskrives/belastes mellom Lyse AS og datterselskapene i henhold til saldo/trekk på det enkelte selskaps underkonti etter rentesatser i avtalen mellom Lyse AS og Sparebank 1 SR-bank.

UBENYTTETE TREKKRETTIGHETER

	2018	2017
Trekkrettigheter og banksyndikat	1 500 000	1 500 000
Kassekreditt Sparebank 1 SR-Bank	300 000	300 000
Sum ubenyttede trekkrettigheter	1 800 000	1 800 000

LIKVIDITETSRESERVE

	2018	2017
Kontanter og bankinnskudd	4 364 295	3 505 153
Herav bundne midler	-120 839	-66 663
Ubenyttede trekkrettigheter	1 800 000	1 800 000
Kortsiktige finansielle plasseringer	740 316	0
Likviditetsreserve	6 783 772	5 238 490

To trekkrettigheter etablert hos et syndikat av nordiske banker på 500 og 1 000 millioner kroner ble fornyet i 2018. Trekkrettighetene forfaller i 2023. Kassekreditten forfaller til betaling den 30.06.2021.

24

Rentebærende gjeld

LANGSIKTIGE LÅN

	Note	2018	2017
Obligasjonslån		6 640 000	7 201 694
Ansvarlig lån fra eierkommuner		1 900 000	2 000 000
Ansvarlig lån, øvrig		114 647	137 579
Valutalån i EUR		2 017 180	1 109 654
Andre lån		2 676 182	2 593 910
Sum langsiktige lån		13 348 009	13 042 837

KORTSIKTIGE LÅN

	Note	2018	2017
Sertifikatlån		0	200 000
Første års avdrag ansvarlige lån reklassifisert fra langsiktige lån		122 929	122 930
Første års avdrag obligasjonslån reklassifisert fra langsiktige lån		494 433	71 000
Første års avdrag andre lån reklassifisert fra langsiktige lån		142 727	142 727
Sum kortsiktige lån		760 089	536 657

NETTO RENTEBÆRENDE LÅN

	Note	2018	2017
Sum langsiktige og kortsiktige lån	7	14 108 098	13 579 494
Urealisert disagio på valutalån i EUR		-200 165	-159 654
Kortsiktige finansielle plasseringer	23	-740 316	0
Kontanter og bankinnskudd	23	-4 364 295	-3 505 153
Netto rentebærende lån		8 803 322	9 914 687

UTVIKLING I NETTO RENTEBÆRENDE LÅN

	Note	2018	2017
IB 1. januar 2019 Netto rentebærende lån		9 914 687	8 229 076
Endring i kontantbeholdning		-859 141	-1 442 675
Endring kortsiktige finansielle plasseringer		-740 316	0
Herav avgang/tilgang datterselskap		0	1 413 042
Opptak av nye langsiktige lån		1 317 015	2 850 000
Betalte avdrag og tilbakekjøp langsiktige lån		-551 656	-836 099
Innfrielse av lån		-71 000	-300 000
Opptak av nye kortsiktige lån		0	200 000
Innfrielse av kortsiktige lån		-200 000	-200 000
Netto kostnadsførte renter	14	325 054	318 574
Betalte renter		-329 355	-333 489
Andre poster		-1 965	16 258
UB 31. desember Netto rentebærende lån		8 803 322	9 914 687

For virkelig verdi på rentebærende gjeld vises det til note 7 Finansielle instrumenter.

Obligasjonslån

Obligasjonslån er en finansiell forpliktelse som måles til amortisert kost.

OVERSIKT OBLIGASJONSLÅN 31.12.18

	Beløp	Rente	Tilhørende renteswap	Kommentar
År 2009-2019 (LYSK58)	384 433	fast rente 6,25 %	Swapet til flytende rente *)	Swap gjelder 200 millioner kroner av lånet
År 2012-2022 (LYSK88)	250 000	fast rente 5,40 %		
År 2012-2022 (LYSK91)	500 000	fast rente 4,8 %		
År 2013-2021 (LYSK94)	400 000	fast rente 4,55 %		
År 2013-2020 (LYSK97)	180 000	fast rente 3,75 %		
År 2014-2024 (LYSK103)	250 000	fast rente 4,35 %		
År 2015-2025 (LYSK113)	725 000	fast rente 3,3 %		
År 2016-2021 (LYSE01)	325 000	3 mnd nibor + 1,40 %		
År 2016-2026 (LYSE02)	350 000	fast rente 3,275 %		
År 2016-2021 (LYSE04)	260 000	fast rente 2,47 %		
År 2016-2019 (LYSE05)	110 000	3 mnd nibor + 0,91 %		
År 2016-2022 (LYSE07)	350 000	3 mnd nibor + 1,08 %		
År 2017-2027 (LYSE08)	100 000	fast rente 3,00 %		
År 2017-2023 (LYSE09)	500 000	3 mnd nibor + 0,82 %		
År 2017-2023 (LYSE10G)	500 000	3 mnd nibor + 0,81 %		
År 2017-2020 (LYSE11)	350 000	3 mnd nibor + 0,48 %		
År 2017-2032 (LYSE12)	600 000	fast rente 2,96 %		
År 2017-2029 (LYSE14)	300 000	fast rente 3,075 %		
År 2017-2022 (LYSE15)	150 000	fast rente 1,98 %		
År 2018-2020 (LYSE16)	200 000	3 mnd nibor + 0,49 %		
Sum Lyse AS	6 784 433			
År 2011-2021	350 000	fast rente 6,04 %		
Sum Jørpeland Kraft AS	350 000			
Sum Lyse konsern	7 134 433			

***) Virkelig verdi sikring**

Virkelig verdi på swap er regnskapsført under derivater. Motpost er regnskapsført under obligasjonslån. Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring.

Ansvarlig lån fra eierkommuner

I forbindelse med etableringen av Lyse AS ble tre milliarder kroner besluttet omdannet fra egenkapital til ansvarlig lån fra eierkommunene. Lånet var avdragsfritt til og med år 2008, deretter nedbetales lånet over 30 år med like store avdrag. Lånet forrentes med tre måneders NIBOR + 2 %. Det er ikke stilt sikkerhet for lånet. Ansvarlig lånekapital er en finansiell forpliktelse og måles til amortisert kost.

Konsernet har per 31.12.18 1.300 millioner kroner i fremtidige rentebytteavtaler for å sikre rentebetaling på det ansvarlige lånet. Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring og virkelig verdi av denne sikringen er bokført mot egenkapital, ref note 7, 8 og 22.

OVERSIKT EURO LÅN 31.12.18

	Beløp EURO	Rente	Avdragsprofil
År 2015-2030	112 766	6 M Euribor + 0,54 % margin	Faste halvårlige avdrag fra 2020 til forfall
År 2018-2030	45 000	Fast rente 2,01 %	I sin helhet ved forfall
År 2018-2033	45 000	Fast rente 2,28 %	I sin helhet ved forfall
Sum Lyse AS	202 766		

EURO lånene er utpekt som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring, sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring. Lånene bokføres til balansedagens kurs hvor verdiendring i forhold til EUR kurs på opptrekkestidspunktet bokføres mot egenkapital, ref note 7, 8 og 23.

AVDRAGSPROFIL LANGSIKTIGE OG KORTSIKTIGE LÅN:

År	2019	2020	2021	2022	2023	Deretter	Sum
Beløp	760 089	3 188 796	1 608 796	1 523 796	1 581 070	5 445 550	14 108 098

AVSTEMMING AV ENDRING I BOKFØRTE FORPLIKTELSER OPPSTÅTT SOM FØLGE AV FINANSIERINGSAKTIVITETER:

	2017	Kontantstrømmer	Ingen kontanteffekter			2018
			Valuta-justering	Virkelig verdi justering	Andre endringer	
Langsiktig rentebærende gjeld	13 042 837	270 927	40 511	-6 261	-5	13 348 009
Kortsiktig rentebærende gjeld	536 657	223 432	0	0	0	760 089
Rentebytteavtaler kontantstrømsikring	32 351	0	0	-29 556	0	2 795
Rentebytteavtaler verdisikring	-6 694	0	0	6 261	0	-433
Leasinggjeld	287 305	0	0	0	6 953	294 258
Sum finansieringsforpliktelser	13 892 456	494 359	40 511	-29 556	6 948	14 404 718

25 Andre forpliktelser

	Note	2018	2017
Fjerningsforpliktelse		3 389	3 389
Fysisk fristrøm		7 533	7 533
Erstatningskraft		30 580	30 580
Sum langsiktige avsetninger		41 502	41 502
Frikraftforpliktelse		861 060	861 060
Pengebeløpserstatninger		31 454	31 454
Leasinggjeld	29	294 258	287 305
Annen langsiktig gjeld		30 776	11 064
Utsatt inntekt	2	395 488	0
Sum annen langsiktig gjeld		1 613 035	1 190 882

Fjerningsforpliktelse

Det foreligger en avtale med Stavanger Kommune som gir kommunen rett til å overta den gamle Flørli kraftstasjon som er utrangert. Lyse har ved denne avtalen forpliktet seg til å betale Stavanger Kommune et beløp tilsvarende rive- og ryddekostnader eller et nærmere omforent beløp, dersom Stavanger Kommune skulle velge å benytte seg av sin rett til overtakelse av anleggene. Dette gjelder 2,4 millioner av total fjerningsforpliktelse på 34,5 millioner. I tillegg er det en fjerningsforpliktelse på 1 million knyttet til en fyllestasjon.

Fysisk fristrøm og erstatningskraft

Som en del av vederlaget til grunneiere har Lyse i enkelte tilfeller inngått avtaler om å avstå en viss årlig mengde kraft til grunneier (fristrøm/erstatningskraft). Dette er kontrakter om leveranse av kraft, og kontrakten vurderes på lik linje med andre kraftkontrakter. Det legges til grunn at unntaket for normalt kjøp og salg i IFRS 9 kan benyttes. Etter IAS 37 er det beregnet en avsetning for forpliktelsen til amortisert kost.

Pengebeløpserstatninger

Pengebeløpserstatninger er avtaler om å utbetale årlige erstatninger over en tidsbegrenset periode. Erstatningene likestilles med kjøp og er en finansiell forpliktelse som måles og innregnes til amortisert kost.

Frikraftforpliktelse

Lyse konsernet har inngått evigvarende avtaler om levering av 81,1 GWh kraft. Kontraktene stiller krav til fysisk levering. Kontraktene klassifiseres som kontrakter på salg av ikke-finansielle gjenstander.

Oppgjørsformen på kontraktene ble endret fra finansielt til fysisk oppgjør fra og med 01.01.2008. Virkelig verdi av kontraktene på tidspunktet for endring av oppgjørsformen ble etablert som ny kostpris på forpliktelsene tilknyttet de fremtidige kraftleveransene. En reduksjon i forpliktelsen er å anse som en salgsinntekt, samtidig som forpliktelsen øker grunnet diskonteringseffekten. Økningen i gjeld klassifiseres som finanskostnad. Det beregnes en årlig inntektsføring samt en årlig rentekostnad på 40,4 millioner kroner. Dette er basert på virkelig verdi av forpliktelsen på tidspunktet for endring av oppgjørsformen til kontraktene.

Leasinggjeld

Se note 29 for informasjon.

Utsatt inntekt

Utsatt inntekt representerer den langsiktige del av periodisert anleggsbidrag. Se note 2 for mer informasjon om regnskapsmessig behandling av anleggsbidrag.

Ikke balanseførte forpliktelser

INNGÅTTE KONTRAKTER FOR INVESTERINGER SOM IKKE ER TATT MED I ÅRSREGNSKAPET:

	2018	2017
Varige driftsmidler	21 865	39 000
Utbygging kraftverket Lysebotn II	0	315 700
Finansielle investeringer	0	1 681
SUM	21 865	356 381

26 Kortsiktig gjeld

LEVERANDØRGJELD OG ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	Note	2018	2017
Leverandørgjeld		546 588	586 603
Leverandørgjeld på nærstående parter	19	77 327	37 312
Annen kortsiktig gjeld		1 355 400	935 053
Utsatt inntekt	2	15 114	0
Skyldig offentlige avgifter		684 748	540 253
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		2 679 177	2 099 221

Leverandørgjeld er et finansielt instrument. Måling av leverandørgjeld skjer ved amortisert kost.

AVSETNINGER

	Fjerningsforpliktelse	Sum avsetninger
Avsetning 1. januar	15 500	15 500
Ny avsetning	15 000	15 000
Avsetning 31. desember	30 500	30 500

Viser til note 25 Andre forpliktelser for informasjon om fjerningsforpliktelse Flørli Kraftstasjon.

Lyse regnskapsfører avsetninger for forpliktelser når det er sannsynlighetsovervekt for at konsernet må gi et oppgjør i form av økonomiske ressurser og forpliktelsen kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen.

27 Aksjekapital og overkurs

	Antall aksjer	Ordinære aksjer	Overkurs	SUM
Pr 1. januar 2018	1 008 983	1 008 983	266 609	1 275 592
Endringer i aksjekapital og overkurs i perioden	0	0	0	0
Pr 31. desember 2018	1 008 983	1 008 983	266 609	1 275 592

Aksjenes pålydende er kr 1 000. Bare kommuner kan være aksjonærer. Erverv av aksjer er betinget av styrets samtykke. Ved salg eller annen avhendelse av aksjer har de øvrige aksjonærer forkjøpsrett. På generalforsamlingen representerer hver aksje en stemme. Vedtektsendringer krever tilslutning fra minst 2/3 av den representerte aksjekapital, samt tilslutning fra minst fem aksjonærer.

Eierandel	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel
Eierkommuner:			
Stavanger kommune	440 684	43,68 %	43,68 %
Sandnes kommune	197 064	19,53 %	19,53 %
Sola kommune	88 195	8,74 %	8,74 %
Time kommune	58 844	5,83 %	5,83 %
Klepp kommune	42 670	4,23 %	4,23 %
Hå kommune	38 190	3,79 %	3,79 %
Randaberg kommune	33 085	3,28 %	3,28 %
Eigersund kommune	29 775	2,95 %	2,95 %
Strand kommune	25 547	2,53 %	2,53 %
Rennesøy kommune	11 603	1,15 %	1,15 %
Hjelmeland kommune	10 029	0,99 %	0,99 %
Gjesdal kommune	9 414	0,93 %	0,93 %
Finnøy kommune	9 172	0,91 %	0,91 %
Lund kommune	7 194	0,71 %	0,71 %
Bjerkreim kommune	5 166	0,51 %	0,51 %
Kvitsøy kommune	2 351	0,23 %	0,23 %
Totalt antall aksjer	1 008 983	100,00 %	100,00 %

28

Pantstillelser og garantier m.v.

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse konsernet avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer, pant eller garantier samlet for konsernets forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15 % av samlet bokførte eiendeler. I tillegg er det en særskilt begrensning på forpliktelser til deleiede selskaper og datterselskaper uten kontrollerende eierandel, hvor slike sikkerheter, kausjoner og garantier til enhver tid ikke skal overstige et beløp tilsvarende 500 millioner kroner. Begrensningene gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt samt pantstillelser i forbindelse med lovbestemt krav til pant. Kapitalkravene overvåkes løpende og Lyse konsernet tilfredsstiller disse.

I forbindelse med utbygging av kraftverk har Jørpeland Kraft AS tatt opp et obligasjonslån på 350 millioner kroner. Jørpeland Kraft AS eies 66,7% av Lyse Produksjon AS. Det er stilt sikkerhet i kraftverket. Total balanseført verdi av eiendeler stilt som sikkerhet er 395 millioner kroner per 31.12.2018.

AVGITTE SIKKERHETSTILLELSER PER 31.12.2018

<i>(Tall i millioner kroner)</i>	
Ramme for garantistillelser etter inngåtte låneavtaler:	4 785
Avgitte sikkerhetstillelser	
Garanti langsiktig finansiell kraftutvekslingsavtale *	199
Selvskyldnerkausjon	19
Morselskapsgaranti	5
Pantstillelser	
Kraftverkene i Jørpeland Kraft	350
Sum avgitte sikkerhetstillelser	573
Ubenyttet ramme sikkerhetstillelser	4 212

ANDRE GARANTIAVTALER:

Skattetrekksgaranti	50
---------------------	----

* Kraftutvekslingsavtale som nedbetales årlig og som vil være nedbetalt i 2020

29

Leieavtaler

EIENDELER UNDER FINANSIELLE LEIEAVTALER

	2018	2017
Bokført verdi leaset maskiner og utstyr	2 390	3 823
Bokført verdi leaset fiber	282 364	278 349
Netto balanseført verdi	284 754	282 172

GJELD KNYTTET TIL FINANSIELLE LEIEAVTALER

	2018	2017
Bokført gjeld leaset maskiner og utstyr	0	0
Bokført gjeld leaset fiber	294 258	287 305
Netto balanseført verdi	294 258	287 305

OVERSIKT OVER FREMTIDIG MINSTELEIE:

	2018	2017
Fremtidig minsteleie		
Innen 1 år	27 724	27 826
2 til 5 år	104 744	105 113
Etter 5 år	339 944	355 636
Total fremtidig minsteleie	472 412	488 575
Nåverdi av minsteleie		
Innen 1 år	26 248	26 341
2 til 5 år	86 793	87 053
Etter 5 år	168 385	173 911
Total nåverdi av minsteleie	281 426	287 305
Gjennomsnittlig rente	5,62 %	5,64 %

Signal Bredbånd AS leier fiberanlegg fra flere ulike kraft- og fiberselskaper i egen region. I tillegg leies det diverse produksjons- og kundeutstyr. Leieavtalene løper i hovedsak over 30 år inkludert opsjoner som gir rett til å forlenge leieperioden. Det er ingen variabel leie knyttet til leieobjektene.

Avtaler om leie av driftsmidler behandlet som finansielle leasing inngår i note 17.

OPERASJONELLE LEIEAVTALER

	2018	2017
Maskiner og utstyr	9 300	13 731
Fiberleie	149 150	120 942
Eiendommer og tomter	42 575	36 284
Sum utgiftsførte leieavtaler	201 025	170 957

*Lyse leier fiberkapasitet der blant annet kapasitetsrisiko ligger hos utleier. For leieavtaler hvor leien er knyttet opp mot kundevolum er kostnaden klassifisert som varekostnad. Øvrig fiberleie er klassifisert som andre driftskostnader.

30

Honorar til ekstern revisor

Ernst & Young AS er revisor for Lyse konsernet fra og med regnskapsåret 2015, og reviderer alle revisjonspliktige datterselskaper. Totale honorarer (eksklusiv merverdiavgift) kostnadsført til konsernrevisor for revisjon og øvrige tjenester utgjør som følger:

KOSTNADSFØRT GODTGJØRELSE TIL REVISOR

	2018	2017
Lovpålagt revisjon	3 016	2 270
Andre attestasjonstjenester	247	485
Skatterådgivning	54	0
Andre tjenester	414	0
Sum honorar til revisor	3 731	2 755

31

Ytelser til ledende ansatte og styret

YTELSER TIL LEDEDE PERSONER

Navn	Stilling	Lønn / Honorar	Naturallytelser og andre skattepliktige godtgjørelser	Pensjonskostnader	Samlet godtgjørelse
Eimund Nygaard	Konsernsjef	2 554	315	516	3 386
Eirik Børve Monsen	Konserndirektør Økonomi og Finans	1 762	140	262	2 164
Leiv Ingve Ørke	Konserndirektør Energi	1 726	218	289	2 233
Toril Nag	Konserndirektør Tele	1 822	200	296	2 319
Torbjørn Johnsen	Konserndirektør Infrastruktur (01.01.18-31.03.18)	637	63	122	822
Grethe Høiland	Konserndirektør Marked/Infrastruktur	1 580	257	582	2 419
Ove Otterbech Jølbo	Konserndirektør Kommunikasjon og Samfunnskontakt	1 575	242	551	2 368
Gyrid Holmen	Konserndirektør HR	1 280	268	225	1 773
Harald Espedal	Styreleder	230	0	0	230
Kristine Enger	Nestleder	140	0	0	140
Pål Morten Borgli	Styremedlem	100	0	0	100
Svein Ingvar Gjerdem	Styremedlem	100	0	0	100
Stine Rolstad Brenna	Styremedlem	100	0	0	100
Sissel Knutsen Hegdal	Styremedlem	100	0	0	100
Arne Malvin Sele	Ansattes representant	100	0	0	100
Marie Folstad	Ansattes representant	100	0	0	100

Pensjonskostnader til ledergruppen inngår i ordinær kollektiv ordning for konsernet. Ingen i ledergruppen eller konsernstyret har avtale om lønn/godtgjørelse etter opphør av ansettelsesforhold/verv. Et kompensasjonsutvalg forbereder styrets behandling av lønn til konsernsjefen og fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte.

Ledende ansatte har ikke avtale om aksjebasert avlønning.

Det foreligger ingen opsjoner/rettigheter som gir ansatte eller tillitsvalgte rett til tegning, kjøp eller salg av aksjer.

Honorar til bedriftsforsamlingens leder er kr 90 000. I tillegg honoreres hver representant med kr 2 500 per møte.

32

Selskaper som inngår i konsolideringen

Selskapets navn	Segment	Forretningskontor	Eid direkte av mor-selskapet	Eid av konsernet totalt	Andel eid av ikke-kontrollerende eierinteresser
Lyse Produksjon AS	Energi	Stavanger	100 %	100 %	
Lyse Energisalg AS	Energi	Stavanger	100 %	100 %	
Lyse Neo AS	Energi	Stavanger	100 %	100 %	
Jørpeland Kraft AS	Energi	Stavanger		66,67 %	33,33 %
Lyse Elnett AS	Elnett	Sandnes	100 %	100 %	
Altibox AS	Telekom	Stavanger	100 %	100 %	
Altibox Danmark A/S	Telekom	Skanderborg, Danmark		100 %	
Signal Bredbånd AS	Telekom	Bodø		100 %	
Lyse Fiberinvest AS	Telekom	Stavanger	100 %	100 %	
Lyse Fiber AS	Telekom	Stavanger	100 %	100 %	
Innlandet Fiber AS	Telekom	Hamar		100 %	
Stayon AS	Telekom	Ålesund		100 %	
Viken Fiber Holding AS	Telekom	Drammen		71 %	29 %
Viken Fiber AS	Telekom	Drammen		71 %	29 %
Lyse Dialog AS	Andre	Stavanger	100 %	100 %	
Smartly AS	Andre	Stavanger	100 %	100 %	
Lyse Eiendom Mariero AS	Andre	Stavanger	100 %	100 %	
Lyse Eiendom Jørpeland AS	Andre	Stavanger	100 %	100 %	
Lyse Energi AS	Andre	Stavanger	100 %	100 %	
SEdevices AS	Andre	Stavanger		100 %	
Lyse Kraft AS	Andre	Stavanger	100 %	100 %	
Lyse AS	Andre	Stavanger		Mor	

Eierandel er lik stemmeandel.

Ytterligere informasjon om endringer i selskaper som inngår konsolideringen finnes i note 4 og 18.

Selskapsregnskap

Lyse AS

2018

Nøkkeltall Lyse AS

			2018	2017	2016	2015	2014
Drift							
Driftsinntekter		Mill. kr	307	682	787	229	229
Driftsresultat		Mill. kr	-47	309	453	-46	-29
Ordinært resultat før skattekostnad		Mill. kr	1 436	1 342	1 493	782	1 722
Årsresultat		Mill. kr	1 148	1 163	1 318	683	1 536
Rentabilitet							
Netto driftsmargin	(1)	%	-15 %	45 %	58 %	-20 %	-13 %
Totalrentabilitet	(2)	%	9 %	10 %	12 %	8 %	16 %
Egenkapitalrentabilitet	(3)	%	20 %	23 %	31 %	18 %	51 %
Balanse							
Totalkapital		Mill. kr	20 531	18 464	16 218	15 445	14 323
Egenkapital		Mill. kr	5 950	5 346	4 684	3 858	3 565
Sysselsatt kapital	(4)	Mill. kr	17 967	17 512	15 276	14 680	13 398
Egenkapitalandel	(5)	%	38 %	40 %	42 %	40 %	42 %
Rentebærende gjeld		Mill. kr	12 017	12 166	10 592	10 822	9 833
Likviditet							
Likviditetsreserve	(6)	Mill. kr	6 323	5 007	3 657	2 146	1 564
Kontantstrøm fra driften	(7)	Mill. kr	-387	-337	-418	-331	-584
Investeringer i varige driftsmidler							
		Mill. kr	15	19	58	93	39
Antall årsverk							
			102	100	101	101	93

Definisjoner:

(1) Netto driftsmargin	Driftsresultat i % av driftsinntekter
(2) Totalrentabilitet	Driftsresultat + finansinntekter, i % av gjennomsnittlig totalkapital
(3) Egenkapitalrentabilitet	Årsresultat i % av gjennomsnittlig egenkapital
(4) Sysselsatt kapital	Egenkapital + rentebærende gjeld
(5) Egenkapitalandel	Samlet egenkapital + evt. ansvarlig eierlån / totalkapital
(6) Likviditetsreserve	Frie betalingsmidler + udisponerte trekkretter / rammer
(7) Kontantstrøm fra driften	Netto kontantstrøm fra driften (ref. kontantstrømanalyse)

Resultatregnskap

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Driftsinntekter			
Driftsinntekter	2	306 510	681 676
Sum driftsinntekter	2	306 510	681 676
Driftskostnader			
Lønnskostnad	3, 15	137 515	128 825
Avskrivning	4	17 418	17 777
Nedskrivning	4	416	6 092
Annen driftskostnad	3, 5	198 572	219 751
Sum driftskostnader		353 922	372 444
Driftsresultat		-47 412	309 232
Finansinntekter og finanskostnader			
Inntekt på inv. i datterselskap	6	1 592 625	1 173 475
Finansinntekter	6	277 805	229 864
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	10	558	584
Annen finanskostnad	7	386 752	370 046
Netto finansresultat		1 483 120	1 032 708
Ordinært resultat før skattekostnad		1 435 708	1 341 941
Skattekostnad på ordinært resultat	8	287 543	178 799
Årsresultat		1 148 165	1 163 142
Overføringer og disponeringer			
Utbytte		550 000	500 000
Overføringer annen egenkapital		598 165	663 142
Sum disponert	13	1 148 165	1 163 142

Balanse pr. 31. desember

ANLEGGSMIDLER

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Immaterielle eiendeler			
Utsatt skattefordel	8	1 947	1 704
Sum immaterielle eiendeler		1 947	1 704
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom		31 331	18 099
Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner ol		32 056	48 275
Sum varige driftsmidler	4	63 387	66 374
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i datterselskap	9	3 816 273	3 836 380
Lån til tilknyttet selskap	11	0	181 213
Investeringer i tilknyttet selskap	10	0	181 690
Andre investeringer	10	20 138	6 078
Andre fordringer	11	9 744 764	9 123 041
Sum finansielle anleggsmidler		13 581 175	13 328 402
Sum anleggsmidler		13 646 508	13 396 480

OMLØPSMIDLER

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Fordringer			
Kundefordringer		16 549	6 726
Til gode konsernbidrag		1 592 625	1 173 475
Andre fordringer		751 602	680 550
Sum fordringer	11	2 360 776	1 860 751
Investeringer			
Kortsiktige finansielle plasseringer	17	741 000	0
Sum investeringer		741 000	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	12	3 782 268	3 207 033
Sum omløpsmidler		6 884 044	5 067 783
Sum eiendeler		20 530 552	18 464 264

EGENKAPITAL

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Innskutt egenkapital			
Aksjekapital	14	1 008 983	1 008 983
Overkurs		266 608	266 608
Sum innskutt egenkapital		1 275 591	1 275 591
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		4 674 133	4 070 131
Sum opptjent egenkapital		4 674 133	4 070 131
Sum egenkapital	13	5 949 725	5 345 722

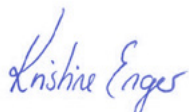
GJELD

(Tall i hele tusen)	Note	2018	2017
Avsetninger for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	15	35 698	47 076
Sum avsetning for forpliktelser		35 698	47 076
Annen langsiktig gjeld			
Ansvarlig lån		1 900 000	2 000 000
Obligasjonslån		6 290 000	6 845 000
Gjeld til kredittinstitusjoner		2 995 197	2 270 909
Sum annen langsiktig gjeld	16	11 185 197	11 115 909
Sum langsiktig gjeld		11 220 894	11 162 985
Kortsiktig gjeld			
Sertifikatlån	17	0	200 000
Gjeld til kredittinstitusjoner	16	736 727	313 727
Leverandørgjeld	11	38 638	32 251
Betalbar skatt	8	289 337	180 934
Skyldige offentlige avgifter	18	8 535	8 401
Utbytte	13	550 000	500 000
Annen kortsiktig gjeld	11	1 736 696	720 243
Sum kortsiktig gjeld		3 359 933	1 955 557
Sum gjeld		14 580 827	13 118 541
Sum egenkapital og gjeld		20 530 552	18 464 264

Stavanger, 26. mars 2019

Harald Espedal
Styreleder

Kristine Enger
Nestleder

Pål Morten Borgli
Styremedlem

Sissel Knutsen Hegdal
Styremedlem

Arne Sele
Styremedlem

Marie Folstad
Styremedlem

Svein Gjedrem
Styremedlem

Stine Rolstad Brenna
Styremedlem

Eimund Nygaard
Adm. direktør/Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Ordinært resultat før skattekostnad	1 435 708	1 341 941
Ordinære avskrivninger	17 418	17 777
Nedskrivning varige driftsmidler	416	6 092
Inntektsført konsernbidrag	-1 592 625	-1 173 475
Gevinst / tap ved salg av driftsmidler	-9	53
Gevinst / tap ved salg av aksjer	-57 424	-409 060
Pensjonskostnad uten kontanteffekt	-4 577	1 242
Nedskrivning aksjer	558	584
Reversert nedskrivning aksjer	0	-193
Endring i kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	-80 875	-176 114
Endring i leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	1 022 973	-142 923
Herav endring konsernkonto*	-947 801	403 284
Endring i andre poster uten kontanteffekt	161	-30 264
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	-206 077	-161 055
Betalte skatter	-180 934	-175 656
Netto kontantstrømmer fra driften	-387 011	-336 711
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler	6	6 742
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	-14 847	-18 719
Innbetaling ved realisasjon av finansielle anleggsmidler	259 220	494 687
Utbetaling ved kjøp av finansielle anleggsmidler	-4 895	-4 112
Netto innbetaling lån fra datterselskap	-621 743	-842 743
Utbetaling til kortsiktig finansiell plassering	-741 000	0
Utbetaling lån til investeringer	171 940	-37 898
Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter	-951 318	-402 043
Innbetaling ved opptak av ny langsiktig gjeld	1 092 015	2 790 000
Utbetaling ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-599 727	-1 090 364
Innbetaling ved opptak av kortsiktig gjeld	0	200 000
Utbetaling ved nedbetaling av kortsiktig gjeld	-200 000	-200 000
Endring konsernkonto*	947 801	-403 284
Utbetaling av utbytte til selskapets aksjonærer	-500 000	-480 000
Innbetaling av konsernbidrag	1 173 475	1 272 300
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	1 913 564	2 088 652
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	575 235	1 349 898
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 1. januar	3 207 033	1 857 135
Kortsiktige finansielle plasseringer	741 000	0
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 31. desember	4 523 268	3 207 033

* Netto bankinnskudd / kassakreditt som omfattes av konsernkontoordningen er klassifisert som kortsiktig fordring på / gjeld til mor.

Noter til regnskapet for 2018

1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk.

Aksjer og andeler i tilknyttet selskap og datterselskap

Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden. Investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom verdifallet ikke er forbigående og det anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskapene inntektsføres som annen finansinntekt. Tilsvarende gjelder for investeringer i tilknyttede selskaper.

Konsernbidrag inntektsføres i den grad konsernbidraget er gitt innenfor opptjente resultater i eierperioden. Utdelinger utover dette bokføres som en reduksjon av anskaffelseskost.

Andre aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler

Andre aksjer hvor selskapet ikke har betydelig innflytelse, er vurdert etter kostmetoden. Investeringene nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Mottatt utbytte fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Inntektsføring

Inntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når både risiko og kontroll i hovedsak er overført til kunden. Dette vil normalt være tilfellet når varen er levert til kunden, eventuelt når tjenesten ytes - i takt med at arbeidet utføres. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet.

Kostnader

Kostnader regnskapsføres som hovedregel i samme periode som tilhørende inntekt. I de tilfeller det ikke er en klar sammenheng mellom utgifter og inntekter fastsettes fordelingen etter skjønnsmessige kriterier. Øvrige unntak fra sammenstillingsprinsippet er angitt der det er aktuelt.

Regnskapsmessig behandling av sikring

Lyse AS benytter formen kontantstrømsikring ved regnskapsmessig behandling av sikringsforhold på ansvarlig lån og obligasjonslån med flytende rente. Rentebytteavtaler benyttes som sikringsinstrument, lånene er swaped til fast rente.

Lyse AS benytter formen verdisikring ved regnskapsmessig behandling av sikringsforhold av obligasjonslån med fast rente. Rentebytteavtaler benyttes som sikringsinstrument for obligasjonslån (lånene er swaped til flytende rente) og fx-swap benyttes som sikringsinstrument for valutalån.

Regnskapsmessig sikring forutsetter at det skal foreligge en intuitiv og rimelig økonomisk begrunnelse for sikringen. Forut for inngåelse av sikringen og i sikringsperioden må det gjøres en kvalitativ vurdering av hvorvidt sikringsinstrumentet vil gi en effektiv risikoreduksjon. Før en regnskapsmessig sikring begynner, og så lenge den vedvarer, må det foreligge sikringsdokumentasjon. Dersom forutsetningene for sikringen opphører videreføres ikke den regnskapsmessige sikringen i regnskapet.

Tap og gevinst på rentebytteavtaler, beregnet som forskjellen mellom sikringsrente og aktuell markedsrente sammenstilles med / resultatføres samtidig som renter på aktuelle lån kostnadsføres. I mellomliggende perioder resultat- eller balanseføres ingen verdiendringer.

Resultatet av de finansielle kontrakter klassifiseres som finanskostnad eller finanskostnadsreduksjon.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter og lignende består av kontanter, bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid og trekk på kassekreditt.

Obligasjonslån og egne obligasjoner

Beholdning av egne obligasjoner til pålydende verdi er fratrukket langsiktig obligasjonsgjeld. Avkastning på beholdningen føres som reduksjon av finanskostnad.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmiddelet. Låneutgifter som påløper under tilvirkning av varige driftsmidler balanseføres frem til eiendelen er klar til bruk. Påfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte selskapet, og utgiften kan måles pålitelig. Regnskapsført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras. Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid:

Andre bygg	25 - 50 år
Maskiner og inventar	3 - 12 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn estimert gjenvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjenvinnbart beløp.

Gevinst og tap ved avgang driftsmidler resultatføres og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

Pensjoner

Selskapet har både ytelsesplaner og innskuddsplaner. Selskapet har også innskuddsplaner som går over driften.

Innskuddsplan

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor selskapet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet. Selskapet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag i tilfelle enheten ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Ved innskuddsplaner betaler selskapet innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

Ytelsesplan

Selskapet har en ytelsesbasert pensjonsordning i henhold til tariffavtale for kommunalt ansatte. Pensjonsordningen omfatter også oppsatte rettigheter for de personer som er gått ut av ordningen. Aktive ansatte trekkes 1,5% av brutto lønn for finansiering av pensjonsordningen.

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering, og som er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringselskaper eller pensjonskasser. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av en eller flere faktorer slik som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av forpliktelsen på balansedatoen med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte

ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte framtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i renten på høykvalitets bedriftsobligasjoner utstedt i den valuta som forpliktelsen skal utbetales og med tilnærmet lik løpetid som utbetalingshorisonten av forpliktelsen. Gevinster og tap som oppstår ved re-kalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuariemessige forutsetninger føres mot egenkapitalen i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningens ytelser resultatføres umiddelbart. Periodens pensjonskostnad og netto rentekostnad føres henholdsvis på personalkostnader og finanskostnader.

Ytelsespensjon som selskapet har i KLP er en fellesordning og en flerforetaksordning, dvs. at den forsikringstekniske risiko er fordelt mellom alle bedrifter som deltar i ordningen. De økonomiske og aktuariemessige forutsetninger som ligger til grunn for beregning av netto pensjonsforpliktelse baserer seg derfor på forutsetninger som er representative for hele fellesskapet. Selskapet er i et fellesskap med andre bedrifter som har lukkede ordninger. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte ordningen.

Pensjonsordningen er basert på et kjønns- og aldersnøytralt finansieringssystem, og premiene baseres på gjennomsnittsberegning for samtlige medlemmer av pensjonsordningen. Når det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon til å regnskapsføre en flerforetaksordning som en ytelsesbasert ordning, regnskapsføres ordningen som om den var en innskuddsordning.

AFP-ordning i offentlig sektor

Ansatte som har ytelsesbasert pensjonsordning omfattes av offentlig AFP-ordning. Nåverdien av pensjonsforpliktelsen er vurdert etter beste estimat sammen med den ytelsesbasert ordningen og med de samme forutsetningene.

Pensjon over drift

Selskapet har pensjonsordninger som går over drift for ansatte med lønn over 12 G. Det vil si at selskapet fører kostnaden, og balansefører forpliktelsen. Forpliktelsen er klassifisert som en ytelsesordning. Selskapet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag enn det som til enhver tid ligger i selskapets balanse. Balanseført forpliktelse utbetales ved ansattes fratreden.

Skatter

Skattekostnaden sammenstilles med regnskapsmessig resultat før skatt. Skatt knyttet til egenkapitaltransaksjoner er ført mot egenkapitalen. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets direkte skattepliktige inntekt) og endring i netto utsatt skatt. Skattekostnaden er fordelt på ordinært resultat og resultat av ekstraordinære poster i henhold til skattegrunnlaget. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er presentert netto i balansen.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av gjeldende skattesatser og skattelover, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres, eller når den utsatte skatten gjøres opp. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

2 Salgsinntekter

SPESIFIKASJON AV DRIFTSINTEKTER

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Andre driftsinntekter	10 039	13 746
Gevinst ved salg av datterselskaper	57 424	409 060
Gevinst ved salg av driftsmidler	9	12
Andre konserninterne inntekter	239 038	258 859
	306 510	681 676

3 Lønnskostnader, antall ansatte, lån til ansatte og godtgjørelse til revisor

LØNSSKOSTNADER

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Lønn	90 439	88 259
Arbeidsgiveravgift	15 613	15 066
Pensjonskostnader - ytelsesplaner	4 684	3 476
Pensjonskostnader - tilskuddsplaner	8 217	7 380
Andre personalkostnader	18 562	14 644
Sum	137 515	128 825
Gjennomsnittlig antall årsverk	102	100

YTELSER TIL LEDENDE PERSONER

(Tall i hele tusen)	Lønn / honorar	Pensjonsutgifter	Andre godtgjørelser
Eimund Nygaard administrerende direktør	2 525	516	345
Samlet styre	970		
Total ytelse	3 495	516	345

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne loven.

KOSTNADSFØRT GODTGJØRELSE TIL REVISOR ER FORDELT PÅ FØLGENDE:

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Lovpålagt revisjon	438	500
Andre attestasjonstjenester	154	163
Andre tjenester	323	0

Merverdiavgift er ikke inkludert i revisjonshonoraret.

4 Varige driftsmidler

(Tall i hele tusen)	Driftsløsøre, verkøy og lignende	Andre bygg	Anlegg under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 1. januar	322 946	22 660	17 302	362 908
Tilgang kjøpte driftsmidler	712	0	0	712
Tilgang egentilvirk. driftsmidler	0	0	14 135	14 135
Avgang	-279	0	0	-279
Anskaffelseskost 31. desember	323 379	22 660	31 437	377 476
Akk. avskrivning / nedskrivning 31.12	-291 323	-15 086	-7 680	-314 090
Balanseført pr. 31. desember	32 056	7 574	23 757	63 387
Årets avskrivninger	-16 515	-903	0	-17 418
Årets nedskrivninger	-416	0	0	-416
Økonomisk levetid	3 - 12 år	25 - 50 år		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær		

5

Driftskostnader

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Kjøp av tjenester fra konsernselskap	17 159	11 281
Fremmedytelser	36 843	57 972
Kontorkostnader	3 631	4 028
Reparasjon og vedlikehold	7 104	4 617
Kostnader eiendom, leie maskiner, inventar og annen leie	17 542	11 830
Salgs- og reklamekostnader	16 540	19 707
Annen driftskostnad	99 753	110 315
Sum	198 572	219 751

Kostnadsført FoU utgjør 100 TNOK i 2018, mot 100 TNOK i 2017.

6

Finansinntekter

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Mottatt konsernbidrag	1 592 625	1 173 475
Renteinntekt fra foretak i samme konsern	198 532	155 995
Annen renteinntekt	66 104	58 746
Agiovinning	12 760	14 531
Annen finansinntekt	409	592
Sum	1 870 430	1 403 339

7

Finanskostnader

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Rentekostnader ansvarlig lån	64 726	62 363
Andre rentekostnader	302 449	296 398
Agiotap	11 428	2 209
Annen finanskostnad	8 149	9 077
Sum	386 752	370 046

Skatt

ÅRETS SKATTEKOSTNAD FORDELER SEG PÅ:

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Betalbar skatt	289 337	180 934
Skatteeffekt pensjoner ført mot egenkapital	-1 700	581
Årets skatteeffekt av endret skattesats ført mot egenkapital	148	74
Endring utsatt skatt	-331	-2 864
Årets skatteeffekt ført mot resultat	88	74
Årets totale skattekostnad	287 543	178 799

BEREGNING AV ÅRETS SKATTEGRUNNLAG:

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Ordinært resultat før skattekostnad	1 435 708	1 341 941
Permanente forskjeller	987	1 233
Nedskrivning på aksjer og andre verdipapir kostnadsført i året	558	584
Skattepliktig gevinst fra RF-1359	-40	33
Skattefritt konsernbidrag	-130 000	-191 176
Reversering av tidl. nedskr. på aksjer mv. inntektsført i året	0	-193
Regnskapsmessig gev. realisasjon av aksjer mv	-57 424	-409 060
Endring i midlertidige forskjeller	8 200	10 532
Årets skattegrunnlag	1 257 989	753 893
Betalbar skatt (23 %) av årets skattegrunnlag	289 337	180 934

OVERSIKT OVER MIDLERTIDIGE FORSKJELLER

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Driftsmidler	-5 246	-965
Gevinst- og tapskonto	31 639	39 549
Netto pensjonsforpliktelse som er ført i balansen	-35 698	-47 076
Overtatte forpliktelser ved kjøp av virksomhet	0	586
Akk. føringer over EK	29 971	36 772
Sum	20 666	28 866
Aksjer og andre finansielle instrumenter mv	456	496
Netto midlertidige forskjeller pr 31. desember	21 122	29 363
Forskjeller som ikke inngår i utsatt skatt/-skattefordel	29 971	36 772
Sum	-8 849	-7 409
Utsatt skattefordel (-)/Utsatt skatt (+) (22 % for i år, 23 % for i fjor)	-1 947	-1 704

FORKLARING TIL HVORFOR ÅRETS SKATTEKOSTNAD IKKE UTGJØR 23 % AV RESULTAT FØR SKATT:

(Tall i hele tusen)	2018
23% skatt av resultat før skatt	330 213
Andre forskjeller	-145
Permanente forskjeller (23%)	-12 861
Årets skatteeffekt av endret skattesats	88
Årets skatteeffekt av endret skattesats ført mot egenkapitalen	148
Mottatt konsernbidrag uten skatteeffekt	-29 900
Beregnet skattekostnad	287 543
Effektiv skattesats *)	20 %

*) Skattekostnad i forhold til resultat før skatt

Datterselskap

(Tall i hele tusen)

Selskap	Kontor	Eierandel	Stemmeandel	Resultat 2018	Egenkapital pr. 31.12	Bokført verdi pr. 31.12
Lyse Produksjon AS	Stavanger	100 %	100 %	932 767	664 959	648 529
Lyse Elnett AS	Sandnes	100 %	100 %	131 881	787 149	701 370
Lyse Fiberinvest AS	Stavanger	100 %	100 %	15 913	837 097	705 113
Lyse Neo AS	Stavanger	100 %	100 %	27 234	864 141	893 819
Lyse Fiber AS	Stavanger	100 %	100 %	119 889	257 508	275 110
Altibox AS	Stavanger	100 %	100 %	165 421	241 700	249 930
Lyse Dialog AS	Stavanger	100 %	100 %	-4 320	88 512	71 605
Lyse Energi AS	Stavanger	100 %	100 %	-10	16	30
Smartly AS	Stavanger	100 %	100 %	1 256	110 440	87 338
Lyse Energisalg AS	Stavanger	100 %	100 %	57 950	69 134	63 341
Lyse Kraft AS	Stavanger	100 %	100 %	-8	108	93
Lyse Eiendom Mariero AS	Stavanger	100 %	100 %	7 548	118 564	116 122
Lyse Eiendom Jørpeland AS	Stavanger	100 %	100 %	1 042	4 198	3 872
Sum				1 456 563	4 043 527	3 816 273

Lyse Link AS ble registrert avviklet 8. september 2018. Likvidasjonsutbytte på 17,8 millioner er regnskapsført som driftsinntekt i resultatregnskapet.

Investering i tilknyttede selskaper og andre aksjer

(Tall i hele tusen)

Selskap	Eierandel	Stemmeandel	Markedsverdi pr. 31.12	Bokført verdi pr. 31.12
Såkorn Invest II AS	9 %	9 %	0	0
Nordic Edge AS	10 %	10 %	100	100
Toppindustriseret AS	7 %	7 %	86	86
Biogass Konsortium AS	22 %	22 %	0	0
Becour AS	12 %	12 %	4 895	4 895
Sum			5081	5081

Lyse AS solgte resterende 30 % eierandel i Skangas AS i 2018. Vederlaget for denne transaksjonen er 221 731 tusen kroner. Bokført verdi av aksjene før salget var på 181 690 tusen kroner. Lyse AS kjøpte aksjer i Becour AS gjennom en rettet emisjon i 2018 for 4 895 tusen kroner. Dette tilsvarer 78 947 aksjer og en 12 % eierandel.

Det ble foretatt en nedskrivning av aksjene i Såkorn Invest II AS i 2018. Den bokførte verdien per 31.12.2018 er null.

(Tall i hele tusen)

Investering	Markedsverdi pr. 31.12	Bokført verdi pr. 31.12
Egenkapitalinnskudd KLP	6 221	6 456
Aksjefond KLP	8 601	8 601
Sum	14 822	15 057

11 Fordringer og gjeld

FORDRINGER MED FORFALL SENERE ENN ETT ÅR

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Lån til tilknyttet selskap	0	181 213
Andre langsiktige fordringer, foretak i samme konsern	9 738 741	9 116 999
Andre langsiktige fordringer, eksterne	6 023	6 043
Sum	9 744 764	9 304 254

KUNDEFORDRINGER

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Kundefordringer til foretak i samme konsern	14 716	5 591
Kundefordringer, eksterne	1 834	1 135
Sum	16 549	6 726

KONSERNBIDRAG

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Tilgode konsernbidrag	1 592 625	1 173 475
Sum	1 592 625	1 173 475

ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Andre kortsiktige fordringer, foretak i samme konsern	13 462	932
Konsernkonto bank	705 718	634 630
Merverdiavgift tilgode	7 526	7 331
Andre kortsiktige fordringer, eksterne	24 896	37 656
Sum	751 602	680 550

LEVERANDØRGJELD OG KORTSIKTIG GJELD

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Leverandørgjeld til foretak i samme konsern	2 662	1 745
Leverandørgjeld, eksterne	35 976	30 506
Annen kortsiktig gjeld til foretak i samme konsern	96	1 275
Konsernkonto bank	1 555 158	536 269
Annen kortsiktig gjeld, ekstern	181 442	182 699
Sum	1 775 334	752 494

Lånet til Skangas AS på NOK 181,2 millioner ble oppgjort i sin helhet i forkant av salget av de resterende 30 % av aksjene i 2018. Se note 10.

12 Likvide midler

Lyse Konsernet har avtale om konsernkontoordning mot SpareBank 1 SR-Bank. Saldo på hovedkonto hos Lyse AS representerer til enhver tid summen av saldi på underkonti for hvert av datterselskapene inklusive rentekonti. Saldo på hovedkonto er representert slik det juridiske mellomværende mellom Lyse AS og SpareBank 1 SR-Bank er. Renter godskrives/ belastes mellom Lyse AS og datterselskapene i henhold til saldo/trekk på det enkelte selskaps underkonti etter rentesatser i avtalen mellom Lyse AS og SpareBank 1 SR-Bank.

Mellomværende med datterselskapene innenfor konsernkontoordningen representeres brutto. Eksempelvis vil datterselskaperes negative bankbeholdninger presenteres som en fordring i selskapsregnskapet til Lyse AS.

(Tall i hele tusen)	2018
Bankinnskudd, kontanter og lignende i Lyse AS	3 028 121
Konsernkonto bank	754 146
Kortsiktige finansielle plasseringer	741 000
Sum	4 523 268

I tillegg har selskapet ubenyttede trekkrettigheter hos et syndikat av nordiske banker på 1 500 000 TNOK, og kassekreditt i SR-Bank på 300 000 TNOK per 31.12.2018. Trekkrettighetene forfaller i mai 2023, mens kassekreditten forfaller i juni 2021.

Av selskapets bankinnskudd utgjør kr 0 bundne midler.

13 Egenkapital

(Tall i hele tusen)	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital 1. januar	1 008 983	266 608	4 070 131	5 345 722
Årsresultat	0	0	1 148 165	1 148 165
Avsatt utbytte	0	0	-550 000	-550 000
Pensjonseffekter	0	0	5 837	5 837
Egenkapital 31. desember	1 008 983	266 608	4 674 133	5 949 725

14

Aksjekapital og aksjonærinformasjon

AKSJEKAPITALEN BESTÅR AV:

	Antall	Pålydende	Balanseført
Ordinære aksjer	1 008 983	1 000 kr	1 008 983

OVERSIKT OVER AKSJONÆRENE I SELSKAPET PR. 31.12:

	Ordinære aksjer	Eierandel	Stemmeandel
Stavanger kommune	440 684	43,68 %	43,68 %
Sandnes kommune	197 064	19,53 %	19,53 %
Sola kommune	88 195	8,74 %	8,74 %
Time kommune	58 844	5,83 %	5,83 %
Klepp kommune	42 670	4,23 %	4,23 %
Hå kommune	38 190	3,78 %	3,78 %
Randaberg kommune	33 085	3,28 %	3,28 %
Eigersund kommune	29 775	2,95 %	2,95 %
Strand kommune	25 547	2,53 %	2,53 %
Rennesøy kommune	11 603	1,15 %	1,15 %
Hjelmeland kommune	10 029	0,99 %	0,99 %
Gjesdal kommune	9 414	0,93 %	0,93 %
Finnøy kommune	9 172	0,91 %	0,91 %
Lund kommune	7 194	0,71 %	0,71 %
Bjerkreim kommune	5 166	0,51 %	0,51 %
Kvitsøy kommune	2 351	0,23 %	0,23 %
Sum	1 008 983	100,00 %	100,00 %

Verken daglig leder eller medlemmer i styret eier aksjer eller opsjoner i selskapet.

Lyse AS har sitt forretningskontor i Stavanger. Konsernregnskapet kan hentes på www.lysekonsern.no. Bare kommuner kan være aksjonær. Erverv av aksjer er betinget av styrets samtykke. Ved salg eller annen avhendelse av aksjer skal de øvrige aksjonærer ha forkjøpsrett. På generalforsamlingen representerer hver aksje en stemme. Vedtektsendringer krever tilslutning fra minst 2/3 av den representerte aksjekapital, samt tilslutning fra minst 5 aksjonærer.

15 Pensjoner

Lyse AS er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

LYSE AS HAR FØLGENDE PENSJONSORDNINGER FOR SINE ANSATTE:

(Tall i hele tusen)	Antall pensjonister	Antall ansatte	Årets kostnad
Offentlig ytelsespensjon og offentlig AFP	108	16	4 480
Innskuddspensjon og privat AFP		96	7 805
Pensjon over drift		12	1 748
Sum			14 034

BALANSEFØRT FORPLIKTELSE ER FASTSATT SOM FØLGER:

(Tall i hele tusen)	31.12.2018	31.12.2017
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	258 049	258 760
Virkelig verdi på pensjonsmidler	-231 979	-221 254
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger*)	26 069	37 506
Pensjon finansiert over drift	9 628	9 570
Netto pensjonsforpliktelse i balansen (etter arbeidsgiveravgift)	35 698	47 076

*) Arbeidsgiveravgift er inkludert i netto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler på de fondsbaserte ordningene.

FØLGENDE ØKONOMISKE FORUTSETNINGER ER LAGT TIL GRUNN:

(Tall i hele tusen)						2018	2017
Diskonteringsrente						2,70 %	2,30 %
Avkastning på pensjonsmidler						2,70 %	2,30 %
Lønnsregulering						2,75 %	2,50 %
Pensjonsregulering						1,73 %	1,48 %
G-regulering						2,50 %	2,25 %
Sats arbeidsgiveravgift						14,10 %	14,10 %
Frivillig avgang for fellesordningen:							
Alder	< 24	24 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 55	> 55	
Turnover	25 %	15 %	7,5 %	5 %	3 %	0 %	
Dødelighetstabell						K2103BE	K2103BE

De aktuariemessige forutsetningene er basert på vanlige benyttede forutsetninger innen forsikring når det gjelder demografiske faktorer, og ved fylte 62 år er det en antakelse om 42,5 % som går av med AFP-pensjon. De økonomiske forutsetningene fra i fjor er benyttet ved beregning av årets pensjonskostnad, mens årets økonomiske forutsetninger er benyttet ved beregning av årets netto pensjonsforpliktelse.

ÅRETS RESULTATFØRTE PENSJONSKOSTNAD

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Ytelsesordninger	3 384	3 369
Netto rentekostnad	1 320	1 451
Arbeidstakers tilskudd til pensjonspremie	-224	-278
Pensjon over drift	1 525	384
Pensjonskostnad, ytelsesplaner	6 005	4 927

PENSJONSKOSTNAD, INNSKUDDSDORDNING OG AFP

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Arbeidsgivers tilskudd på innskuddsordningen	6 595	6 256
Pensjon over drift	412	78
Premie på AFP LO/NHO ordning	1 210	1 046
Pensjonskostnad, innskuddsordninger	8 217	7 380
Totale pensjonskostnader	14 223	12 307

PENSJONSEFFEKTER FØRT OVER EGENKAPITAL:

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Estimatavvik	-7 402	1 832
Overføring av ansatt konserninternt	39	636
Skatteeffekt herav	-1 694	592
Netto pensjonseffekter ført over egenkapitalen (-) reduserer pensjonsforpliktelsen	-9 056	3 061

PENSJONSMIDLER BESTÅR AV:

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Egenkapitalinstrumenter	49 644	48 897
Rentebærende instrumenter	182 336	172 357
Virkelig verdi pensjonsmidler	231 979	221 254

16 Gjeld til kredittinstitusjoner

LANGSIKTIG GJELD

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Annen langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner	2 995 197	2 270 909
Obligasjonslån	6 290 000	6 845 000
Ansvarlig lån*	1 900 000	2 000 000
Sum	11 185 197	11 115 909

OBLIGASJONER (1-10 ÅR)

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Obligasjonslån	6 784 000	6 916 000
Sum	6 784 000	6 916 000

KORTSIKTIG GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER**

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Annen gjeld	142 727	142 727
Obligasjonslån	494 000	71 000
Ansvarlig lån	100 000	100 000
Sum	736 727	313 727

GJELD SOM FORFALLER MER ENN 5 ÅR ETTER REGNSKAPSÅRETS SLUTT

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Annen langsiktig gjeld	1 589 815	1 028 571
Obligasjonslån	2 325 000	3 325 000
Ansvarlig lån	1 500 000	1 600 000
Sum	5 414 815	5 953 571

* Det ansvarlige lånet nedbetales over 30 år med like store avdrag. Lånet forrentes med 3 måneder NIBOR + 2 %. Det er ikke stillet sikkerhet for lånet.

** Kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner består av første års avdrag på langsiktige lån som nevnt ovenfor.

17 Sertifikatlån

LØPETID

(Tall i hele tusen)	2018	2017
12 måneder*	0	200 000
Sum	0	200 000

KORTSIKTIGE FINANSIELLE Plasseringer

(Tall i hele tusen)	2018	2017
Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF)**	741 000	0
Sum	741 000	0

*Gjennomsnittlig rente i 2018 var 1,32 %.

**De kortsiktige finansielle plasseringene er kortsiktige investeringer i obligasjoner på Oslo børs (i.e. OMF).

18 Pantstillelser og garantier m.v.

LYSE AS HAR FØLGENDE GARANTIER OG INNSTÅELSER SOM IKKE ER BALANSEFØRT PR. 31.12.2018:

(Tall i hele tusen)	2018
Garanti finansiell kraftutvekslingsavtale (nedbetales årlig og vil være nedbetalt i 2020)	201 000
Garanti skattetrekk	50 000
Øvrige selvskyldnerkausjoner / garantier	24 000
Sum	275 000

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse AS avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer, pant eller garantier samlet for konsernets forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15 % av samlet bokførte eiendeler. I tillegg er det en særskilt begrensning på forpliktelser til deleide selskaper og datterselskaper uten kontrollerende eierandel, hvor slike sikkerheter, kausjoner og garantier til enhver tid ikke skal overstige et beløp tilsvarende 500 millioner kroner. Begrensningen gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt samt pantstillelser i forbindelse med lovbestemt krav til pant. Kapitalkravene overvåkes løpende og Lyse konsernet tilfredsstiller disse.

Lyse AS er fellesregistrert i merverdiavgiftsmanntallet sammen med øvrige datterselskaper der selskapet har bestemmende innflytelse. Selskapene er derav solidarisk medansvarlige for den til enhver tid foreliggende forpliktelse.

19

Finansiell markedsrisiko og finansielle instrumenter

Finansiell risiko

Lyse's behandling av finansiell risiko følger rammer vedtatt av styret, og omtales pr. risikokategori under.

Renterisiko

Finansstrategien i Lyse fastlegger rammer for finansielle investeringer og innlån. Lyse AS sin renterisiko er i stor grad knyttet til langsiktig gjeld og sertifikatlån. Den samlede resultateffekten etter skatt ved 1 % renteendring skal ikke overstige 25 millioner kroner for påfølgende 12 måneder.

Lyse AS har rentebytteavtaler fra flytende til fast rente på til sammen 1 300 millioner kroner (kontantstrømsikring). I tillegg er det knyttet rentebytteavtaler for en andel av lån med fast rente, og per 31.12.18 er det inngått rentebytteavtaler fra fast til flytende rente på til sammen 200 millioner kroner (virkelig verdi sikring).

Rentebytteavtalene har ulik løpetid innenfor perioden 2019 - 2025.

MARKEDSVERDI FOR SIKRINGSAVTALENE PER 31.12.18

(Tall i hele tusen)	Balansført verdi		Virkelig verdi	
	Verdisikring	Kontantstrømsikring	Verdisikring	Kontantstrømsikring
Rentebytteavtaler	0	0	433	2 702

Ikke resultatført akkumulert tap er forskjellen mellom virkelig verdi og balansført verdi i tabellen over, tilsvarende 3,1 millioner kroner. Dette er ikke resultatført eller ført mot egenkapital, ref alternativ 2b i NRS 18 Finansielle eiendeler og forpliktelser.

BETALTE OG PÅLØPTE RENTER RENTEBYTTEAVTALER PER 31.12.18

(Tall i hele tusen)	
Betalte og påløpte renter - rentebytteavtaler	7 983
Sum	7 983

Finansstrategi

Konsernets sentrale finansavdeling har som en av hovedoppgavene å sikre at Lyse er finansiert slik at det til enhver tid finnes likviditet til å møte løpende betalingsforpliktelser. Finansavdelingen overvåker konsernets likviditet gjennom rullerende prognoser basert på forventet kontantstrøm.

I tråd med konsernets finansstrategi opprettholder Lyse en betydelig likviditetsreserve som kan stilles til disposisjon i løpet av fem virkedager. Likviditetsreserven består av likvide midler og ubenyttede trekkretter. Det er satt krav til at likviditetsreserven skal være stor nok til å dekke forfall og estimerte nye lån innenfor en rullerende seks måneders periode. Videre skal innlån ha en diversifisert forfallsstruktur.

De nevnte forhold, sammen med Lyses høye kredittverdighet medfører at konsernets og selskapets likviditetsrisiko vurderes som lav.

	Rammer i finansstrategi	31.12.18	Måloppnåelse
Likviditetsreservens varighet målt mot antatt finansieringsbehov (antall måneder)	Tilstrekkelig til å dekke neste seks måneders finansieringsbehov	27 måneder	Innenfor målsetting
Faktisk likviditetsreserve* sammenlignet med kapitalbehov neste seks måneder	4 754 mill.kr.	1 678 mill. kr	Innenfor målsetting

*Ekskl. trekkrettigheter og kassekreditt

Valutarisiko

Lyse AS hentet i 2015 inn et serielån på 113 millioner euro med løpetid på 15 år. Selskapet har tilsvarende en langsiktig fordring mot Lyse Produksjon AS på 113 millioner euro. Avtalene som ligger til grunn for gjelden og fordringen har like betingelser og påfører ingen valutaeksponering.

Lyse AS hentet i 2018 inn lån på til sammen 90 millioner euro i det tyske kapitalmarkedet ("Namensschuldverschreibung"), fordelt på to lån med løpetid på henholdsvis 12 år og 15 år. Selskapet har tilsvarende en langsiktig fordring mot Lyse Produksjon AS på 90 millioner euro. Avtalene som ligger til grunn for gjelden og fordringen har like betingelser og påfører ingen valutaeksponering.

Kreditrisiko knyttet til øvrige finansielle instrumenter

Lyse AS påtar seg kreditrisiko ved plassering av overskuddslikviditet og som følge av motpartsrisiko ved bruk av sikringsinstrumenter som blant annet rentebytteavtaler. Kreditrisikoen er begrenset ved at midler kun plasseres hos førsteklasses debitorer. Krav til sikkerhet går foran krav til avkastning.

Finansstrategien har bestemmelser om rammer for ulike plasseringsformer. Finansstrategien har også bestemmelser om hvilke sikringsinstrumenter som kan benyttes og kravene til motpart til disse er de samme som ved plassering av midler.

Forsikringsrisiko

Lyse AS har risiko i den operative drift for skade på eiendeler. Videre har selskapet risiko for tredjemanns liv og eiendom. Det er inngått forsikringsavtaler som dekker de vesentligste risikoer. For skade på tredjemann er egenandelen 2 millioner kroner. Egenandel ved skade på bygninger er lavere.

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Vassbotnen 11a Forus, NO-4313 Sandnes
Postboks 8015, NO-4068 Stavanger

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00

www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Lyse AS

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Lyse AS som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap og kontantstrømmoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet konsolidert resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapitalen og kontantstrømmoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening

- ▶ er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter.
- ▶ gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- ▶ gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Elkraft- og valutainstrumenter og sikringsbøkføring

Lyse selger sin kraftproduksjon i euro og er derfor eksponert for svingninger i elkraftpris og euro. I samsvar med konsernets finansstrategi håndterer konsernet denne risikoen ved bruk av elkraft- og

valutainstrumenter. Sikring av fremtidig salg av kraftproduksjon i euro regnskapsføres som sikring dersom kriteriene for dette er oppfylt. Ved sikringsbokføring innregnes sikringsinstrumentene til virkelig verdi med verdiendringer mot utvidet resultat inntil den sikrede transaksjonen finner sted. Elkraft- og valutainstrumenter hvor kriteriene for sikringsbokføring ikke er oppfylt vurderes til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Elkraft- og valutainstrumenter og sikringsbokføring, der dette benyttes, var et sentralt forhold i vår revisjon som følge av omfanget av transaksjoner, den potensielt betydelige effekten på konsernregnskapet ved endringer i virkelig verdi, samt kompleksiteten av regnskapsreglene knyttet til sikringsbokføring.

Gjennom vår revisjon har vi kartlagt og vurdert utformingen av konsernets kontroller knyttet til handel og oppfølging av elkraft- og valutainstrumenter samt sikringsbokføring. Vi har vurdert konsernets regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter og sikringsbokføring mot IFRS og konsernets strategi for håndtering av finansiell risiko. Vi har testet fullstendighet av transaksjonene knyttet til elkraft- og valutainstrumenter ved å innhente dokumentasjon fra eksterne parter over avsluttede og åpne posisjoner og sammenholdt disse mot et utvalg av resultatførte transaksjoner og åpne posisjoner innregnet i balansen. Videre har vi testet verdsettelse og eksistens for et utvalg av konsernets finansielle instrumenter mot bekreftelser fra banker og øvrige motparter samt noterte markedspriser (Nasdaq). For valutasikring har vi vurdert sikringsdokumentasjonen mot kravene i IFRS og vi har testet sikringsrelasjonene og selskapets beregning av sikringseffektivitet.

Videre har vi vurdert presentasjon og klassifisering av de finansielle instrumentene i årsregnskapet og selskapets noteopplysninger. Vi viser til note 6 Finansiell risikostyring, note 7 Finansielle instrument per målekategori og note 8 Regnskapsmessig sikring.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og administrerende direktør/konsernsjef (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet, og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU for konsernregnskapet. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvise bilde;
- ▶ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelt ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Stavanger, 26. mars 2019
ERNST & YOUNG AS

Jan Kvalvik
statsautorisert revisor

Alternative resultatmål («APM»)

Siden 2007 har Lyse utarbeidet sitt konsernregnskap i samsvar med internasjonale standarder for regnskapsrapportering (International Financial Reporting Standards, IFRS). IFRS-standardene er benyttet konsekvent i alle perioder som er presentert i konsernregnskapet.

Som definert i ESMA's retningslinjer vedrørende alternative resultatmål (APM eller «alternative performance measures»), er APM ment som et finansielt måltall for historiske eller framtidige økonomiske resultater, balanse, eller kontantstrøm, til forskjell fra et økonomisk måltall som er definert eller spesifisert i det anvendte rammeverket for finansiell rapportering.

LYSE BENYTTET FØLGENDE ALTERNATIVE RESULTATMÅL:

(1) EBITDA	Driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger
(2) EBITDA underliggende drift	EBITDA justert for urealisert verdiendringer på finansielle instrumenter og vesentlige engangsposter
(3) EBIT	Driftsresultat
(4) EBIT underliggende drift	Driftsresultat justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter, vesentlige engangsposter og nedskrivninger
(5) EBITDA margin	EBITDA / driftsinntekter
(6) Rentebærende gjeld	Langsiktige og kortsiktige lån, inkl. finansielle leasingsforpliktelser
(7) Sysselsatt kapital	Egenkapital + rentebærende gjeld
(8) Investeringer i eierandeler	Kjøp av aksjer eller andeler og utbetaling av ansvarlige lån til tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet
(9) Funds from operations (FFO)	EBITDA underliggende drift fratrukket betalte renter og betalbar skatt inneværende år
(10) EBITDA rentedekning	EBITDA / rentekostnader
(11) FFO rentedekning	FFO / rentekostnader
(12) Rentebærende gjeldsgrad	Brutto rentebærende gjeld / (brutto rentebærende gjeld + bokført egenkapital)
(13) Egenkapitalandel	Egenkapital / sum eiendeler
(14) Egenkapitalandel - hensyntatt ansvarlig lån	Samlet egenkapital + ansvarlig eierlån / totalkapital
(15) EBITDA margin underliggende drift	EBITDA underliggende drift / driftsinntekter
(16) EBIT margin underliggende drift	EBIT underliggende drift / driftsinntekter
(17) Egenkapitalrentabilitet	Årsresultat i % av gjennomsnittlig egenkapital - resultat for siste 12 måneder
(18) Avkastning sysselsatt kapital	Driftsresultat i % av gjennomsnittlig sysselsatt kapital - resultat for siste 12 måneder
(19) Produksjon vannkraft	Produksjon referert utgående generatorklemme
(20) Resultat pr aksje	Årsresultat tilordnet aksjonærer / antall aksjer i selskapet

Underliggende driftsresultat er definert som driftsresultat justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter, vesentlige engangsposter og nedskrivninger. Under presenterer vi en avstemming mellom driftsresultatet etter IFRS som presentert i det konsoliderte resultatregnskapet og de alternative resultatmål benyttet i årsrapporten for øvrig.

Årsresultat justert for urealiserte verdiendringer» er definert som underliggende IFRS-resultat etter skatt, justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter og virksomhetsoverdragelser. Se under for fullstendig avstemming av årsresultat justert for urealiserte verdiendringer.

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2018	2017
Underliggende driftsinntekter	10 309	6 713
Underliggende driftskostnader	7 256	4 858
Underliggende driftsresultat	3 053	1 855
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (+/- inntekt/kostnad)	- 398	245
Vesentlige engangsposter urealiserte (+/- inntekt/kostnad)	0	952
Vesentlige engangsposter realiserte (+/- inntekt/kostnad)	15	22
Driftsresultat (IFRS)	2 670	3 074
Årsresultat inkludert minoritetsinteresse (IFRS)	1 064	1 942
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (+/- inntekt/kostnad)	300	- 193
Urealiserte verdiendringer virksomhetsoverdragelser (+/- inntekt/kostnad)	0	- 486
Årsresultat justert for urealiserte verdiendringer	1 364	1 263

